

Luonnonvara- ja
biotalouden
tutkimus 63/2020

Metsänomistajat palveluiden käyttäjinä

Metsänomistaja 2020-tutkimuksen tuloksia

Harri Hänninen, Matti Valonen ja Emmi Haltia

Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 63/2020

Metsänomistajat palveluiden käyttäjinä

Metsänomistaja 2020-tutkimuksen tuloksia

Harri Hänninen, Matti Valonen ja Emmi Haltia

Luonnonvarakeskus, Helsinki 2020

Maa- ja metsätalous-
ministeriö

SUOMEN METSÄSÄÄTIÖ

METSÄMIESTEN
SÄÄTIÖ

Suomalainen metsänomistaja 2020 -tutkimuskonsortiossa ovat mukana Helsingin yliopisto, Luonnonvarakeskus, Pellervon taloustutkimus ja Työtehoseura. Tutkimuskokonaisuutta ovat rahoittaneet maa- ja metsätalousministeriö, Suomen Metsäsäätiö ja Metsämiesten Säätiö. Suomen Metsäsäätiö on lisäksi rahoittanut Pohjoisranta BCW:n toimintaa hankkeen viestinnässä.

Viittausohje:

Hänninen, H., Valonen, M. & Haltia, E. 2020. Metsänomistajat palveluiden käyttäjinä : Metsänomistaja 2020-tutkimuksen tuloksia. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 63/2020. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 63 s.

Harri Hänninen, ORCID ID <https://orcid.org/0000-0003-2394-1383>

ISBN 978-952-380-038-0 (Painettu)

ISBN 978-952-380-039-7 (Verkkajulkaisu)

ISSN 2342-7647 (Painettu)

ISSN 2342-7639 (Verkkajulkaisu)

URN <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-039-7>

Copyright: Luonnonvarakeskus (Luke)

Kirjoittajat: Harri Hänninen, Matti Valonen ja Emmi Haltia

Julkaisija ja kustantaja: Luonnonvarakeskus (Luke), Helsinki 2020

Julkaisu vuosi: 2020

Kannen kuva: Anne Rauhamäki

Painopaikka ja julkaisumyynti: PunaMusta Oy, <http://luke.juvenesprint.fi>

Tiivistelmä

Harri Hänninen¹⁾, Matti Valonen²⁾ ja Emmi Haltia³⁾

¹⁾ Luonnonvarakeskus, Latokartanonkaari 9, 00790 Helsinki

²⁾ Pellervon taloustutkimus PTT, Eerikinkatu 28, 00180 Helsinki

³⁾ Pellervon taloustutkimus PTT, Eerikinkatu 28, 00180 Helsinki 31.7.2020 saakka, Luonnonvarakeskus, Latokartanonkaari 9, 00790 Helsinki 1.8.2020 alkaen

Tutkimusraportti on osa Suomalainen metsänomistaja 2020 -tutkimuskokonaisuutta, jonka tavoitteena on tuottaa tietoa suomalaisista perhemetsänomistajista ja heidän käyttäytymisestään. Tulosten perusteella metsänomistajien voidaan katsoa olevan varsin hyvin perinteisen henkilökohtaisen metsäneuvonnan piirissä. Kahdessakymmenessä vuodessa joukkoneuvonnan suosio on jopa kasvanut, mutta kurssien laskenut. Uusia sähköisiä palveluita, lukuun ottamatta Metsään.fi, metsänomistajat eivät ole vielä laajemmin ottaneet käyttöönsä, vaikka monet palveluista kyllä tiedetään. Metsänomistajista kaksi viidesosaa oli ottanut käyttöönsä sähköiset metsävaratiedot ja yhtä suuri osuus oli teettänyt tilakohtaisen metsäsuunnitelman viimeisen kymmenen vuoden aikana. Sähköiset metsävaratiedot olivat ainakin osalla (42 %) ne käyttöön ottaneista korvanneet tilakohtaisen suunnitelman, mutta lähes kolme viidesosalla oli käytössään molemmat. Vaikka metsänomistajille on runsaasti tarjolla ilmaislehtiä, myös maksullisia metsäalan lehtiä tilataan yllättävän paljon. Vähintään yksi metsäalan ilmaislehti tuli kotiin kolmelle neljästä metsäomistajasta ja ainakin yksi maksullinen lehti 45 prosentille. Verkossa lehtiä lukivat vain harvat. Puukaupan oli kilpailuttanut itse yhtä moni kuin oli valtuuttanut jonkin tahon hoitamaan kilpailutuksen, sen sijaan metsänhoitopalvelun kilpailuttamisessa valtuuttaminen oli yleisempää. Hieman yli puolet metsänomistajista oli vakuuttanut metsänsä, mikä vastasi metsäalasta liki kolme viidesosaa. Myrsky- ja hyönteistuhot olivat metsänsä vakuuttaneilla jonkin verran yleisempiä kuin niillä, joilla ei ollut vakuutusta. Neljäsosa metsänomistajista ilmoitti siirtyneensä jatkuvaan kasvatukseen kaikissa tai osassa metsiään; osuus on sama kuin vuonna 2011. Sen sijaan jatkuvaa kasvatusta harkitsevien osuus on romahtanut yli puolesta hieman yli kolmasosaan, ja kannastaan epävarmojen osuus kaksinkertaistunut yli viidesosaan. Tulos kertoo siitä epävarmuudesta, jota uuden kasvatustavan käyttöösi liittyy. Noin puolelle neuvontaa saaneista metsänomistajista oli kerrottu jatkuvasta kasvatuksesta. Metsäalan palveluiden käyttö riippuu suuresti siitä, miten metsänomistaja on tottunut päättämään metsiensä käsittelystä. Täysin itsellisiä päätöksenteon suhteen oli metsänomistajista vain neljäsosa. Valtaosa metsänomistajista kaipaa tietoa ja neuvoja päätöksentekonsa tueksi ja ainoastaan viidesosa mieluiten delegoi päätöksenteon metsäammattilaisille. Todennäköisesti palveluita tarvitsevien osuus kasvaa metsänomistuksen rakennemuutoksen edetessä.

Tutkimusaineiston perustiedot saatiin Suomen metsäkeskuksen ja Digi- ja väestötietoviraston tietojärjestelmistä, joita täydennettiin posti- ja verkkokyselyllä keväällä 2019. Kyselylomake jakautui peruskyselyyn ja kolmeen erityisosiin, joista kunkin otos oli kolmasosa kokonaisotoksesta. Peruskyselyyn vastasi 6 542 metsänomistajaa (vastausprosentti 42,4) ja tässä tutkimuksessa käytettyyn palvelukyselyyn 2 193 henkilöä (42,7 %). Raportin tulokset koostuvat kummastakin lomakekyselystä. Katoanalyysien perusteella alle 55-vuotiaat ja yhteisomistustilojen omistajat olivat vastanneet kyselyyn muita huonommin, joten tulosten laskennassa aineistoa korjattiin painokertoimin. Peruskyselyn ja osaotoksen vastausjakaumat eivät poikenneet toisistaan, joten molemmissa käytettiin samoja painokertoimia. Painotettuja tuloksia voidaan pitää varsin hyvin suomalaisia metsänomistajia edustavina.

Asiasanat: digitaaliset palvelut, metsäpalvelut, neuvonta, päätöksenteko, sähköiset palvelut, vakuutukset, yksityismetsänomistajat

Sisällys

1. Johdanto	5
2. Aineisto ja menetelmät	7
2.1. Aineisto.....	7
2.2. Aineiston edustavuus.....	8
2.3. Metsänomistajien tavoite- ja päätöstukiryhmien muodostaminen.....	10
2.3.1. Tavoiteryhmien muodostaminen.....	10
2.3.2. Päätöstukiryhmien muodostaminen.....	10
2.4. Tulosten laskenta ja esittäminen	12
3. Tulokset	14
3.1. Metsänomistajien päätöksentekotavat	14
3.2. Metsätalouden tietojen hankinta	17
3.2.1. Metsävaratiedot ja metsäsuunnitelma.....	17
3.2.2. Metsäneuvontaan osallistuminen.....	21
3.2.3. Metsäalan lehtien seuraaminen.....	24
3.3. Sähköiset asiointipalvelut.....	29
3.3.1. Metsänomistajien käyttämät sähköiset palvelut.....	29
3.3.2. Sähköisten palvelujen käyttökohteet	34
3.4. Metsäpalveluiden tarve	36
3.4.1. Puukaupan ja metsänhoitotöiden kilpailuttaminen	36
3.4.2. Omatoimisuus ja palveluiden käyttö	41
3.4.3. Suhtautuminen jatkuvaan kasvatukseen ja sen käsittely neuvonnassa.....	42
3.5. Metsävakuutukset.....	46
3.5.1. Vakuutettujen määrä ja vakuutusyhtiöiden markkinaosuudet	46
3.5.2. Metsävakuutuksen kattamat vahingot.....	49
3.5.3. Metsänomistajien kokemat metsävahingot ja -tuhot	49
3.5.4. Suhtautuminen metsävakuutuksiin ja -vahinkoihin.....	50
4. Tarkastelu ja johtopäätökset	53
4.1. Tulosten arviointia.....	53
4.2. Metsänomistajien palvelutarpeet tulevaisuudessa	56
Liite: Kyselylomake	60

1. Johdanto

Metsänomistajien toimintaympäristö ja metsäpalveluiden tarjonta ovat muuttuneet Suomessa kymmenen viime vuoden aikana merkittävästi. Tähän ovat vaikuttaneet metsäsektorin sääntelyn purkamisen ja kilpailun vapauttaminen. Monia aiemmin julkisilla varoilla tuotettuja palveluita on karsittu.

Suomen metsäkeskuksen toimintaa on suunnattu enemmän viranomaistoimintaan, kun metsäkeskus aiemmin oli merkittävä julkisrahoitteinen palveluntuottaja. Nykyisen metsäkeskuksen palveluvalikoimasta ovat poistuneet muun muassa tilakohtainen metsäsuunnittelu, metsätienrakennus ja -ojitus. Kilpailulainsäädännön toteuttaminen johti myös siihen, metsänhoitoyhdistyksille kerättävästä lakisääteisestä metsänhoitomaksusta luovuttiin, joten yhdistysten tuli rahoittaa toimintansa kokonaan jäsenmaksu- ja liiketoimintatuloillaan. Tämä toi yhdistysten tarjoamat palvelut samalle viivalle muiden metsäpalveluyrittäjien ja metsäyhtiöiden palvelutarjonnan kanssa. Samaan aikaan avoimen datan politiikka on tuonut kaikkien toimijoiden käyttöön julkisin varoin tuotetut metsävaratiedot. Muutokset ovat tarkoittaneet, että yhä suurempi osa metsänomistajien palveluista toteutetaan markkinaehtoisesti, mikä on tuonut tilaa myös uusille palvelutuotteille ja -tuottajille.

Sähköiset palvelut ovat tehneet läpimurron monille elämäalueille ja muuttaneet voimakkaasti esimerkiksi metsiä koskevan tiedon välittämistä niin metsänomistajille kuin muillekin toimijoille. Lähes kaikilla metsäalan organisaatioilla, niin julkisilla kuin yksityisillä, on tarjolla sähköisiä palveluita metsänomistajille ja niitä kehitetään voimallisesti. Varsinkin etämetsänomistajille sähköiset palvelut voivat olla ratkaiseva tekijä palveluntuottajan valinnassa ja ylipäänsä metsien hoidon toimenpiteisiin ryhtymisessä. Metsäkeskuksessa julkisin varoin kehitettyyn Metsään.fi-palveluun on panostettu ja sen varaan on myös asetettu paljon toiveita, myös uudenlaisten palveluiden kehittämisessä (Valonen ym. 2019).

Vuonna 2014 voimaan tullut metsälaki on suonut metsänomistajille enemmän vapautta valita paremmin tavoitteisiinsa sopiva metsien käsittelyvaihtoehto. Muutos on otettu hyvin vastaan, mutta se on tuonut uusia haasteita metsäpalveluntuottajille ja lisännyt tiedon tarpeita niin metsänomistaja- kuin metsäammattikunnassa.

Yksityismetsien tilarakenne on pienmetsätilavaltainen. Lähes puolet yli viiden metsähehtaarin metsätilakokonaisuuksista on kooltaan 5–20 hehtaaria (Metsämaan omistus... 2016). Tämä tarkoittaa, että valtaosa metsänomistajista tarvitsee puukauppa- ja metsänhoitopalveluita verraten harvoin. Karppisen ym. (2020) mukaan kolme viidesosaa puukaupan kolmen viimevuoden aikana tehneistä oli tehnyt vain yhden puukaupan, joten lähes 75 prosentille metsänomistajista puukauppa toteutuu enintään kolmen vuoden välein. Harvoin toistuessaan puukauppa voi olla hyvin haasteellinen paitsi pienten metsätilojen omistajille myös uusille metsänomistajille vähäisen kokemuksen ja tietopohjan vuoksi.

Metsänomistaja voi toteuttaa puukaupan itse tai ulkoistaa sen hoitamisen joko kokonaan tai osaksi, kuten esimerkiksi puukaupan suunnittelun, tarjousten pyytämisen ja tarjousvertailun, sopimuksen tekemisen sekä korjuun ja mittauksen valvonnan. Tällaisia palveluita ovat tarjonneet kauan metsänhoitoyhdistykset (Kärhä ja Aarnio 2001) ja nykyään myös monet metsäpalveluyritykset, jotka metsänomistaja voi valtuuttaa toimimaan puolestaan. Metsänomistaja on voinut vuodesta 2017 alkaen kilpailuttaa puukaupan myös täysin sähköisesti Kuutio-verkkopalvelussa. Myös metsänhoitopalveluita tarjoavat monet metsäalan toimijat. Metsäyhtiöillä, metsänhoitoyhdistyksillä ja metsäpalveluyrityksillä on tarjolla myös kokonaisvaltaisia metsäomaisuuden hoitosopimuksia.

Ilmastonmuutoksen myötä erilaisten metsätuhojen laajuuden ja useuden uskotaan lisääntyvän. Mikäli metsänomistajat ovat tiedostaneet tuhojen mahdollisen lisääntymisen, he varautuvat niihin vakuuttamalla metsänsä. Se on tietenkin riippuvainen myös vakuutusten hinnasta.

Tutkimus on osa Suomalainen metsänomistaja 2020-hanketta, jonka tavoitteena on tuottaa tietoa suomalaisista perhemetsänomistajista ja heidän käyttäytymisestään. Hankkeessa on julkaistu Suomalainen metsänomistaja 2020 -raportti (Karppinen ym. 2020), jossa kuvataan metsänomistajakunnan rakennetta, metsätilarakennetta, puun myyntiä sekä muutoksia näissä tekijöissä viime vuosikymmenien aikana sekä metsien hoidon ja käytön hyväksyttävyyttä käsittelevä raportti (Horne ym. 2020).

Tämän tutkimuksen tavoitteena on, osana Suomalainen metsänomistaja 2020 -tutkimuskokonaisuutta, tarkastella metsäpalveluiden käytön nykytilannetta kyselytutkimusaineiston pohjalta.

Tässä raportissa haetaan vastauksia seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

- 1) Miten metsänomistaja tekevät metsiään koskevia päätöksiä ja hankkivat päätöksentekoaan tukevaa tietoa? Miten päätöksentekotavoiltaan erilaiset metsänomistajat eroavat?
- 2) Mistä tietolähteistä metsänomistajat hankkivat metsätalouden harjoittamista koskevia tietoja, ja millaisia palveluita he käyttävät?
- 3) Missä määrin metsänomistajat tuntevat ja ovat ottaneet käyttöönsä sähköisiä metsäalan palveluita?
- 4) Miten metsänomistajat ovat vakuuttaneet metsiään?

2. Aineisto ja menetelmät

2.1. Aineisto

Tutkimuksen perusjoukon muodostivat yhden maakunnan alueella saman tai samojen luonnollisten henkilöiden, kuolinpesien ja verotusyhtymien omistamat metsätilakokonaisuudet, joissa oli metsätalouden maata Etelä-Suomessa vähintään viisi hehtaaria, Keski-Pohjanmaan, Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maakunnissa vähintään 10 hehtaaria ja Lapin maakunnassa vähintään 20 hehtaaria. Otostilojen poiminta tehtiin Suomen metsäkeskuksen tietojärjestelmästä, jossa kiinteistöiltä oli tiedossa vain metsätalouden maan pinta-ala, ei metsämaan pinta-alaa. Edellä esitetyt alueittaiset pinta-alarajaukset tehtiin, että tulokset olisivat vertailukelpoisia Luonnonvarakeskuksen (aiemmin Metsäntutkimuslaitoksen) aiempien metsänomistajatutkimusten kanssa (Karppinen ym. 2002, Hänninen ym. 2011).

Osa metsänomistajista omistaa metsää useamman maakunnan alueella. Tässä heidän metsiään tarkastellaan kuitenkin vain sen maakunnan alueelta, jossa heidän metsänomistuksestaan oli pääosa. Tällainen raja on tehty myös aiemmissa metsänomistajatutkimuksissa, tosin niissä raja koski yhden kunnan aluetta. Tässä tehty määrittely suurensi jonkin verran tutkimuksen perusjoukon tilakokoa verrattuna aiempiin tutkimuksiin. Puolisoiden erikseen ja yhdessä omistamat tilat luettiin eri omistussyksiköiksi toisin kuin edellisessä metsänomistajatutkimuksessa (Hänninen ym. 2011), mikä puolestaan pienensi tilakokoa. Jos henkilö omisti metsää sekä yksin että kuolinpesän tai yhtymän jäsenenä, nämä luettiin eri tiloiksi, kuten aiemminkin. Näin tehdyt perusjoukon rajaukset vastaavat kohtuullisen hyvin aiemmissa metsänomistajatutkimuksissa tehtyjä perusjoukon määrittelyjä.

Vuoden 2017 alussa näin määritellyjä metsätiloja oli perusjoukossa Manner-Suomen alueella Luonnonvarakeskuksen Verohallinnon tiedoista tuottaman tilaston mukaan 264 555 kappaletta (Yksityisten henkilöiden... 2016). Ahvenanmaa jätettiin tarkastelun ulkopuolelle.

Otostilojen poiminta tehtiin Suomen metsäkeskuksen tietojärjestelmästä. Poiminta tehtiin ositetulla systemaattisella otannalla puunhinta-alueittain. Kaikkiaan poimittiin 15 750 otostilaa, 2 250 tilaa kullakin puunhinta-alueelta. Otostilat poimittiin Suomen Metsäkeskuksessa. Otostilojen poiminta on selitetty tarkemmin toisaalla (Karppinen ym. 2020).

Tutkimuksessa oli kolme erityistavoitetta, joiden kaikkien toteuttaminen samalla kyselylomakkeella olisi tehnyt lomakkeesta hyvin laajan. Tämän vuoksi aineiston otos jaettiin kolmeen samansuuruiseen osaotokseen (5 250), joille lomakkeen perusosa oli samanlainen, mutta loppuosa erilainen. Osaotokset poimittiin Luonnonvarakeskuksessa perusotoksesta siten, että maakunnittain metsäalan suhteen suuruusjärjestykseen laitetuista otostiloista poimittiin kuhunkin osaotokseen joka kolmas.

Tutkimusaineiston perustiedot koottiin Suomen metsäkeskuksen ja Digi- ja väestötietoviraston (aiemmin Väestörekisterikeskus) tietojärjestelmästä. Näitä tietoja täydennettiin posti- ja verkkokyselyllä. Kyselylomake oli 12-sivuinen sisältäen 8-sivuisen perusosan ja 4-sivuisen erityisosan. Lomakkeen perusosa on kuvattu toisaalla (Karppinen ym. 2020, liite 1), joten tämän raportin liitteessä 1 on esitetty vain tässä käytetyn osaotoksen lomake, vaikka tutkimuksessa käytettiin myös lomakkeen perusosan tietoja.

Kysely postitettiin helmikuun puolivälissä 2019. Kahden viikon kuluttua kaikille lähetettiin muistutus-kortti ja tästä kolmen viikon kuluttua uusi lomake siihen mennessä vastaamattomille. Vastajilla oli mahdollisuus täyttää kysely joko paperilomakkeella tai sähköisesti, ruotsinkielisille lähetettiin lomake ruotsinkielisenä. Ulkomailla asuville lomake lähetettiin vain yhden kerran. Kyselyn käytännön toteutuksen ja lomakkeiden tallennuksen hoiti KS-Konsultointi Oy.

Kyselylomakkeita palautettiin kaikkiaan 6 558, joten palautusprosentti oli 42,5. Näistä kuitenkin 16 oli tyhjiä tai muutoin vajaita, joten käyttökelpoisia vastauksia saatiin kaikkiaan 6 542 ja käyttökelpoisen aineiston vastausprosentti oli 42,4 prosenttia. Sähköisesti lomakkeen palautti 11,8 prosenttia vastanneista. Tämän tutkimuksen osaotokseen vastanneista lomakkeen palautti täydellisenä kaikkiaan 2 193 henkilöä, joten vastausprosentti oli 42,7. Näistä sähköisesti palautettujen osuus oli 13,2 prosenttia.

2.2. Aineiston edustavuus

Aineiston edustavuuden selvittämiseksi kyselyyn vastanneita ja vastaamattomia verrattiin Suomen Metsäkeskuksesta ja Digi- ja väestötietovirastosta kaikille otostiloille saatuihin taustatietoihin. Tässä esitetään vertailusta ja katohaastattelusta vain johtopäätökset, perusaineiston tarkempi analyysi löytyy Karppisen ym. (2020) raportista. Tulosten mukaan metsäpinta-ala oli vastanneilla ja vastaamattomilla yhtä suuri. Vastanneissa oli sen sijaan tilastollisesti merkitsevästi vähemmän kuolinpesien omistajia, tilan sijaintimaakunnan ulkopuolella asuvia, naisia ja ruotsinkielisiä. Lisäksi vastanneet olivat selvästi iäkkäämpiä kuin vastaamattomat.

Myös katohaastatteluiden perusteella perheomistuksessa (yksin tai yhdessä puolison kanssa) olleiden tilojen omistajat olivat vastanneet paremmin kuin yhteisomistustilojen (yhtymät ja kuolinpesät) omistajat. Katohaastattelun perusteella maa- ja metsätalousyrittäjät ja muut yrittäjät olivat vastanneet kyselyyn huonommin, kun taas palkansaajat paremmin. Sen sijaan katohaasteltujen ja postikyselyyn vastanneiden ikäjakauma ja keski-ikä eivät poikenneet toisistaan tilastollisesti merkitsevästi. Katohaastattelun tuloksiin tulee kuitenkin suhtautua osin varauksella, sillä on todennäköistä, että maatalousyrittäjät, maaseudulla asuvat ja iäkkäät ihmiset tavoitettiin puhelimitse virka-aikana paremmin kuin työpaikalla olevat, joilla ei välttämättä ole mahdollisuutta tai halua vastata yksityispuhelimien työaikana. Tämä nostaa katohaastattelussa heidän osuuttaan.

Päätoimisten maatalousyrittäjien ja yhteisomistustilojen määrää koskevia tietoja voitiin verrata myös tilastotietoihin. Tulosten mukaan aineiston päätoimisten maatalousyrittäjien ja pää- ja sivutoimisten maatalousyrittäjien osuudet vastasivat hyvin tilastotietoja, mutta yhteisomistustilat, varsinkin yhtymät olivat aineistossa aliedustettuina.

Analyysien johtopäätös oli, että aineistoa täytyi korjata painokertoimin. Ensinnä tehtiin otanta-asetelmakorjaus, koska jokaiselta puunhinta-alueelta oli poimittu yhtä monta tilaa, jolloin esimerkiksi Lapin alue oli aineistossa reilusti yliedustettuna. Asetelmapaino laskettiin jakamalla perusjoukon yksityishenkilöiden omistamien metsälöiden määrä vastanneiden määrällä puunhinta-alueittain. Hallintatapaa koskeva paino laskettiin myös puunhinta-alueittain jakamalla perusjoukon jakauma (perheomistus, yhtymät, kuolinpesät) vastanneiden jakaumalla. Perusjoukon tiedot saatiin Luonnonvarakeskuksen metsämaan omistustilastosta (Yksityisten henkilöiden... 2019). Molemmat alueittaiset painot skaalattiin jakamalla ne koko maata koskevalla painolla, jolloin painojen summa aineistossa oli yksi. Metsänomistajien ikäjakauma ei oleellisesti vaihdellut alueittain, joten ikäpaino laskettiin valtakunnallisesti Digi- ja väestötietovirastosta otostiloille saadun ikätiedon avulla. Kuolinpesille, joilla henkilötieto oli vain kuolleesta henkilöstä, painokertoimeksi laitettiin yksi. Lopullinen painokerroin saatiin kertomalla kaikki painot keskenään.

Lukumääräpainoa käytettiin metsänomistajien ja tilojen lukumääräosuuksia ja keskiarvoja laskettaessa. Metsäpinta-alan osuuksia ja hehtaarikohtaisia keskiarvoja laskettaessa käytettiin metsäalappainoa, joka saatiin kertomalla tilaa koskeva lukumääräpaino tilan metsäalalla. Tämä skaalattiin ykköseen jakamalla lukumääräpaino koko aineiston metsäpinta-alan keskiarvolla, joten keskiarvojen laskentaan ei tullut oleellista virhettä.

Taulukko 1. Aineiston osaotoksiin vastanneiden vertailu. Tässä raportissa on käytetty osaotosta 1. Painottamattomat jakaumat.

	Osaotos 1	Osaotos 2	Osaotos 3	χ^2 -arvo (df)	Merkitsevyys
	% vastanneista				
Ammattiasema (n=6 468)					
Palkansaaja	35,3	32,2	32,7	11,791 (8)	0,161
Maatalousyrittäjä	8,7	7,8	8,3		
Muu yrittäjä	5,0	6,3	5,2		
Eläkeläinen	49,4	51,8	51,9		
Muu	1,6	1,8	2,1		
Metsäala, ha (n=6 542)					
5–9,9	14,9	14,6	14,7	4,197 (8)	0,839
10–19,9	21,4	21,8	21,8		
20–49,9	33,2	34,4	33,4		
50–99,9	17,9	17,3	16,5		
100–	12,6	11,9	13,5		
Omistajan ikä, vuotta (n=6 385)					
-44	9,5	7,2	8,4	11,349 (8)	0,183
45–54	11,7	11,8	12,0		
55–64	25,9	25,3	25,0		
65–74	35,2	35,4	36,3		
75–	17,7	20,3	18,3		
Tilan hallintatapa (n=6 540)					
Perheomistus	82,3	82,9	82,9	7,421 (4)	0,115
Yhtymä	10,2	9,1	8,2		
Kuolinpesä	7,5	8,0	8,9		
Tilan hallinta-aika, vuotta (n=6 161)					
-5	14,6	15,5	13,9	5,897 (4)	0,207
6–15	23,3	20,8	21,7		
16–	62,1	63,7	64,4		
Omistajan sukupuoli (n=5939–6110)					
Mies	76,8%	75,6%	75,1%	1,736 (2)	0,420
Nainen	23,2%	24,4%	24,9%		
Asuinympäristö (n=6 365)					
Maaseutumainen	53,0%	52,6%	54,0%	1,151 (4)	0,886
Taajama tai kirkonkylä	17,8%	17,6%	17,4%		
Kaupunkimainen	29,2%	29,8%	28,5%		
Etämetsänomistajuus (n=6 363)¹⁾					
Lähimetsänomistaja	79,0	79,6	80,1	0,804 (2)	0,669
Etämetsänomistaja	21,0	20,4	19,9		
Ammattikoulutus (n=6 234)					
Ei ammattikoulutusta	30,0	29,0	33,0	15,329 (6)	0,018
Ammattikoulu	28,0	28,3	26,3		
Opisto tai ammattikorkeakoulu	25,5	27,8	24,1		
Yliopisto tai korkeakoulu	16,5	14,9	16,6		

¹⁾ Lähimetsänomistaja asuu enintään 120 kilometrin ja etämetsänomistaja yli 120 kilometrin päässä metsätaltaan.

Tässä tutkimuksessa tuloksia on laskettu sekä perusaineistosta että sen yhdestä osaotoksesta (otos 1), joka oli kolmasosa perusaineistosta. Tämän vuoksi verrattiin poikkeavatko osaotoksiin vastanneiden ja heidän tilojensa taustapiirteet toisistaan (taulukko 1). Vertailun perusteella osaotoksiin vastanneissa ei ollut eroja lukuun ottamatta metsänomistajien koulutustaustaa. Osaotoksessa kaksi oli hieman muita enemmän opisto- ja ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneita ja osaotoksessa kolme hieman muita enemmän vailla ammattikoulutusta olevia ja vähemmän ammattikoulun suorittaneita. Erot olivat 2–3 prosenttiyksikön luokkaa. Vertailun perusteella voidaan tehdä se johtopäätös, että osaotokset eivät käytännössä poikkea toisistaan. Kunkin osaotoksen vastaajajakaumat ovat samankaltaiset kuin perusaineiston, joten perusaineistolle laskettuja painokertoimia voidaan käyttää sellaisenaan laskettaessa tuloksia kustakin osaotoksesta.

2.3. Metsänomistajien tavoite- ja päätöstukiryhmien muodostaminen

2.3.1. Tavoiteryhmien muodostaminen

Metsänomistajien tavoiteryhmät muodostettiin 22 metsänomistuksen tavoitteita ja merkitystä kuvaavan väittämän perusteella. Väittämät olivat samoja, joita oli käytetty aikaisemmissa metsänomistajakunnan seurantatutkimuksissa (Karppinen ym. 2002, Hänninen ym. 2011). Tavoiteväittämät käsittelivät kuutta aihealuetta: virkistys ja vapaa-aika, puuntuotanto ja puunmyyntitulot, metsäluonto ja -maisema, metsän tunnearvot ja metsän merkitys sijoituskohteena. Aluksi tavoiteväittämät tiivistettiin pääkomponenttianalysillä kolmeen ulottuvuuteen: taloudellinen turvallisuus ja myyntitulot, aineettomat tavoitteet sekä työtilaisuudet, ulkoilu ja hyötyliikunta. Tämän jälkeen metsänomistajat luokiteltiin näiden tavoiteulottuvuuksien perusteella ryhmittelyanalysillä viiteen ryhmään: monitavoitteiset, virkistyskäyttäjät, metsässä tekevät, turvaa ja tuloja korostavat sekä epätietoiset (tarkemmin Karppinen ym. 2020).

Monitavoitteisten ryhmään kuuluville olivat tärkeitä oman metsän tarjoamat taloudelliset hyödyt, niin taloudellinen turvallisuus ja myyntitulot, työtilaisuudet ja ulkoilu kuin aineettomat tavoitteet. *Virkistyskäyttäjät* painottivat selkeästi metsänomistuksen aineettomia näkökohtia, kuten luonnon- ja maisemansuojelua sekä ulkoilumahdollisuuksia. *Metsässä tekeville* metsällä oli merkitystä työtilaisuuksien, ulkoilun ja hyötyliikunnan (metsänhoitotyöt, marjastus ja metsästyminen) kannalta. *Turvaa ja tuloja korostaville* olivat tärkeitä paitsi metsän tuoma taloudellinen turvallisuus ja merkitys sijoituskohteena, myös säännölliset puunmyyntitulot. *Epätietoisilla* ei ollut mitään erityisiä tavoitteita metsänomistukselle.

2.3.2. Päätöstukiryhmien muodostaminen

Metsänomistajien päätöstuen käyttöä selvitettiin 14 väittämällä (liite 1, kysymys E10). Väittämät olivat pääosin samoja, joita on käytetty aiemmin alueellisissa (Hujala ym. 2009) ja valtakunnallisissa metsänomistajakyselyissä (Kurttila ym. 2010, Hujala ym. 2013, Haltia ja Rämö 2017). Väittämäsarja sisälsi väittämiä metsänomistajien halukkuudesta oppia metsäasioita ja halukkuudesta tuntea omat metsänsä paremmin, luottamuksesta metsäalan ammattilaisiin tiedonvälittäjinä ja päätöksenteon apuna sekä halusta tehdä päätökset metsäasioissa itsenäisesti ilman muiden neuvoja.

Väittämävastauksista muodostettiin faktorianalysillä kolme ulottuvuutta, eli faktoria, joille väittämät latautuivat (taulukko 2). Tulos oli hyvin samankaltainen kuin aiemmissa tutkimuksissa (Hujala ym. 2009, Kurttila ym. 2010, Hujala ym. 2013, Haltia ja Rämö 2017). Väittämien sisällön perusteella ulottuvuudet nimettiin oppimishalukkuudeksi, luottamukseksi ammattilaisiin ja itsenäisyydeksi. Oppimishalukkuudelle latautuivat väittämät, jotka kuvasivat metsänomistajan halukkuutta ymmärtää paremmin metsäasioita ja tuntea oma metsänsä paremmin. Luottamusta metsäammattilaisiin kuvaavalle

ulottuvuudelle latautuneet väittämät ilmaisivat vahvaa luottamusta ammattilaisiin, kun taas itsenäisyyttä kuvaavalla ulottuvuudella kaikki muut paitsi omaehtoista päätöksentekoa kuvaavat väittämät olivat negatiivisia.

Päätöstuen käytön ulottuvuuksista muodostettiin ryhmittelyanalyysillä neljä päätöstukiryhmää (taulukko 3). *Puntaroijiksi* nimetyssä ryhmässä korostui päätöksenteon itsenäisyys, mutta ryhmään kuuluneilla oli myös oppimishalukkuutta ja jossain määrin myös luottamusta metsäalan ammattilaisiin. *Ammattilaisiin luottavien* ryhmässä korostui luottamus ammattilaisiin, ja sekä oppimishalukkuus että itsenäisyys ulottuvuuksien faktoripisteiden keskiarvot olivat selvästi negatiiviset. *Itsenäisten* päätöstukiryhmässä korostui itsenäisyys. *Opin- ja tuenhaluiset* halusivat oppia lisää metsistään. He myös luottivat ammattilaisiin eivätkä korostaneet itsenäisyyttä päätöksenteossa.

Taulukko 2. Väittäminen perusteella muodostetut päätöstuen käytön ulottuvuudet ja niiden lataukset. Suurimman uskottavuuden menetelmä, Varimax rotaatio. Yli 0,4 lataukset lihavoitu.

Väittämät ¹⁾	Faktorit		
	Oppimis- halukkuus	Luottamus ammattilai- siin	Itsenäisyys
Haluan oppia ymmärtämään metsien hoidon perusteita paremmin	0,763	0,202	-0,122
Haluan saada lisää tietoa metsänhoidosta, jotta voin soveltaa sitä omassa metsässäni	0,746	0,196	-0,098
Olen kiinnostunut saamaan tietoa kaikesta siitä, mitä metsissäni on	0,692	0,267	-0,073
Haluan tietää, miten voisin saada enemmän taloudellista hyötyä metsistäni	0,644	0,334	-0,011
Toivon päätöksentekoni tueksi opastavaa tietoa metsätalouden toimenpiteistä	0,600	0,513	-0,201
Metsäammattilainen tietää parhaiten metsälleni sopivan toimenpideohjelman	0,260	0,778	-0,153
Luotan vahvasti metsäammattilaisen osaamiseen metsieni hoidossa	0,306	0,745	-0,125
Teen päätökseni useimmiten metsäammattilaisen antaman neuvon mukaan	0,363	0,742	-0,167
Ammattilaisen neuvot säästävät aikaani tehdessäni metsiini liittyviä päätöksiä	0,406	0,602	-0,205
Minulle on tärkeää saada ammattilaisen näkemys metsieni hoidosta	0,540	0,560	-0,180
Osaan jo mielestäni tarpeeksi metsänhoidosta	-0,171	-0,122	0,9382
Teen metsässäni mitä näen kokemukseni mukaan parhaimmaksi, vaikka metsäammattilainen neuvoisikin toisin	-0,027	-0,4057	0,4772
Ominaisarvo (Eigenvalue)	3,169	3,088	1,317
Selitysosuus, % kokonaisvariانسista	26,4	25,8	11,0

¹⁾ Kyselylomakkeen (liite 1, kysymys E10) väittämien 9 ja 14 kommunaliteetit jäivät vähäisiksi, joten ne poistettiin lopullisesta analyysistä.

Taulukko 3. Päätöstuen käytön ulottuvuuksien faktoripisteiden keskiarvot ja havaintojen määrä eri päätöstukiryhmissä (K-means clustering).

Päätöstukiryhmä	Oppimishalukkuus	Luottamus ammattilaisiin	Itsenäisyys	Havaintojen määrä, kpl
	Faktoripistemäärien keskiarvot			
Puntaroijat	0,498	0,264	0,857	596
Ammattilaisiin luottavat	-0,701	0,736	-0,349	371
Itsenäiset	-0,706	-0,988	0,143	485
Opin- ja tuenhaluiset	0,676	0,108	-0,992	453
F-testisuure	652,618	547,363	740,451	1 905
P-arvo	0,000	0,000	0,000	

2.4. Tulosten laskenta ja esittäminen

Metsänomistajien ja tilojen taustapiirteitä kuvataan prosenttiosuusin ja keskiarvoin samaan tapaan kuin Suomalainen metsänomistaja 2020 -raportissa (Karppinen ym. 2020). Tulokset raportoidaan koko maata koskien ja omistajaa sekä tilaa kuvaavien seuraavien taustatekijöiden suhteen: metsänomistajan ammattiasema, asuinympäristö, ikä, sukupuoli, metsätilan koko ja tilan hallintatapa sekä ammattikoulutus.

Ammattiaseman perusteella metsänomistajat luokiteltiin palkansaajiin, maa- ja metsätalousyrittäjiin, yrittäjiin, eläkeläisiin ja muihin eli työelämän ulkopuolella oleviin (hoitovapaalla olevat, opiskelijat, varusmiehet ja työttömät). Maatalousyrittäjillä tarkoitetaan tässä päätoimisia maanviljelijöitä tai metsätalousyrittäjiä.

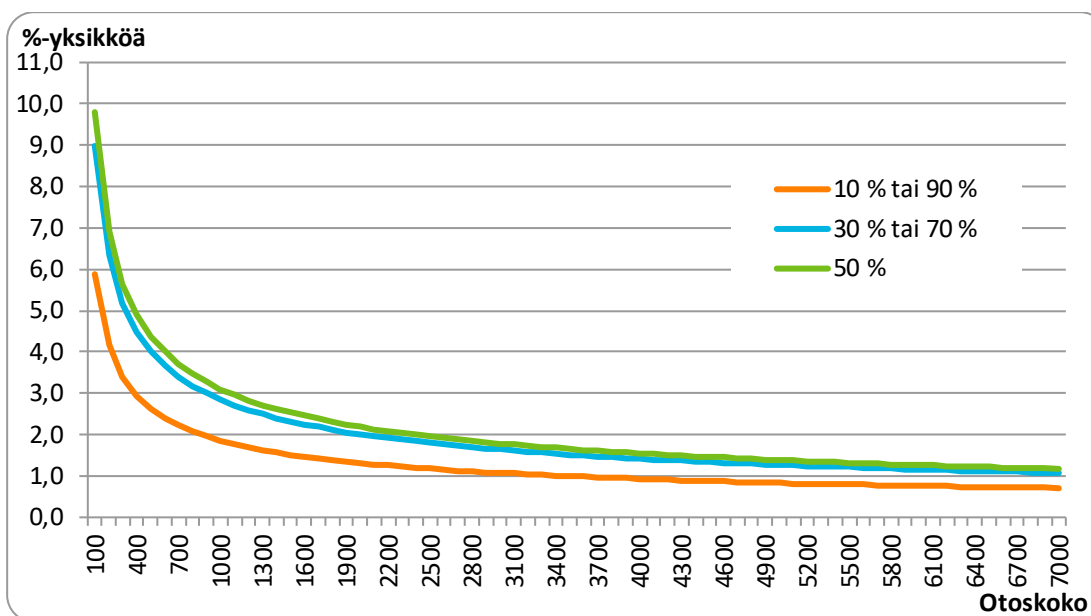
Metsänomistajien asuinympäristöä kuvattiin kolmella luokalla: kaupunkimainen ympäristö, taajama tai kirkonkylä ja maaseutumainen ympäristö. Kuntamuotona kaupunki voi sisältää näitä kaikkia, joten vastaajan annettiin itse määrittellä asuinseutunsa luonne.

Metsänomistajan iällä tarkoitetaan tässä kyselyyn vastanneen, tilan metsäasioita pääasiassa hoitavan henkilön ikää. Vastaava pätee myös metsänomistajan sukupuoleen. Iän perusteella metsänomistajat luokiteltiin viiteen luokkaan: alle 45-vuotiaisiin, 45–54-vuotiaisiin, 55–64-vuotiaisiin, 65–74-vuotiaisiin ja vähintään 75-vuotiaisiin. Tilat luokiteltiin metsätalousmaan alan mukaan viiteen luokkaan: 5–9,9 ha, 10–19,9 ha, 20–49,9 ha, 50–99,9 ha ja vähintään 100 ha.

Hallintatavalla tarkoitetaan tutkimuksessa jakoa perhemetsälöihin, jolloin henkilö omisti tilan yksin tai yhdessä puolison kanssa, sekä yhtymiin ja kuolinpesiin. Metsänomistajan koulutustasoa arvioitiin neliluokkaisella muuttujalla: ei lainkaan ammattikoulutusta, ammattikoulututkinto, opisto- tai ammattikorkeakoulututkinto ja yliopisto- tai korkeakoulututkinto. Tulokset on esitetty myös suhteessa edellä esitettyihin metsänomistajien tavoite- ja päätöstukiryhmiin.

Taulukoissa ei tilanpuutteen vuoksi ole esitetty tuloksia kaikkien taustamuuttujien suhteen, vaan taulukoihin on valittu muuttujista ne, joissa erot taustatekijöiden luokissa olivat suurimmat. Kaikki taulukoissa esitetyt tulokset muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta ovat tilastollisesti merkitseviä (χ^2 -testi).

Koska tulokset perustuvat otantaan, niihin sisältyy otantavirhettä. Otannasta aiheutuvaa epätarkkuutta arvioidaan estimaatin keskivirheen avulla. Keskivirheen suuruuteen vaikuttavat sekä otoksen koko että tarkastelun kohteena olevan ominaisuuden vaihtelu, muuttujan varianssi. Taulukoissa ei kuitenkaan tilanpuutteen vuoksi esitetä prosenttijakaumille. Suhteellisten osuuksien otantavirheen arvioimiseksi kuvaan 4 on laskettu osuuksien virhemarginaalit erilaisilla havaintomäärillä. Prosenttilukujakaumalle on tyypillistä, että jakauman ääripäissä olevat luvut – pienet ja suuret prosenttiluvut – ovat varmempia kuin keskivaiheilla olevat luvut. Tämän vuoksi luotettavuus riippuu paitsi havaintomäärästä myös itse prosenttiluvun suuruudesta. Keskivirheellä tarkoitetaan sitä, että 95 prosentin todennäköisyydellä otoksesta laskettu osuus poikkeaa osuudesta perusjoukossa enintään ilmoitetun lukuarvon verran suuntaan tai toiseen. Tässä tutkimuksessa aineiston koko vaihteli parista tuhannesta kuuteen tuhanteen, joten keskivirhe oli pääsääntöisesti alle kaksi prosenttiyksikköä.

Kuva 1. Suhteellisen osuuden virhemarginaali (keskivirhe) havaintomäärän ja prosenttiosuuden suhteen.

3. Tulokset

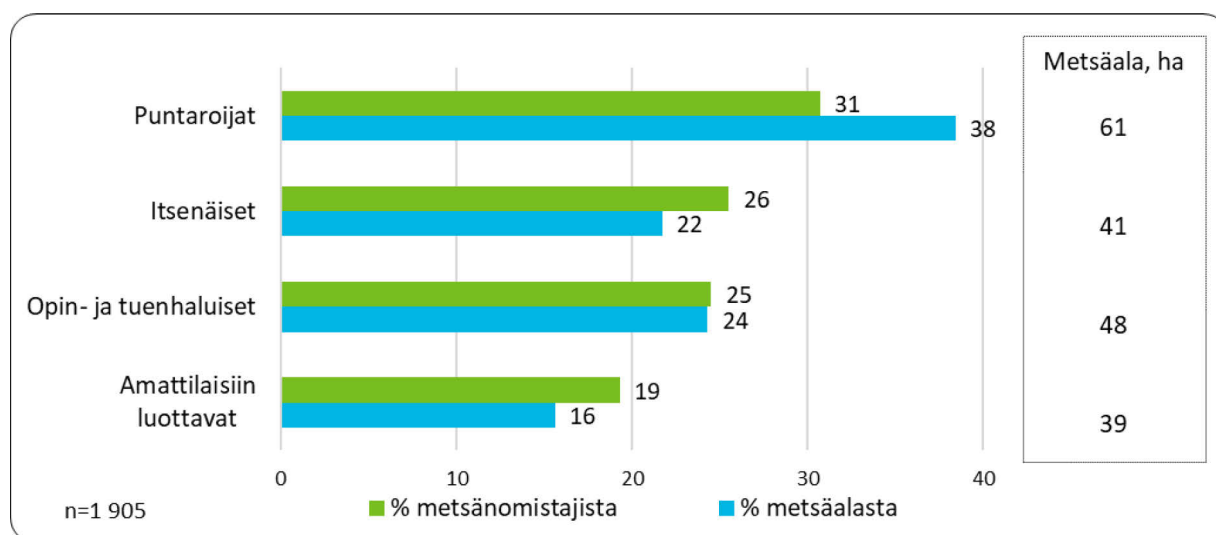
Metsänomistajille erilaisia metsäalan palveluita tarjoavat niin julkinen hallinto, metsänhoitoyhdistykset kuin yksityiset yritykset. Julkisen hallinnon palvelut liittyvät pääasiassa viranomaistoimintaan tai informaatiopalveluihin, kun taas metsänhoitoyhdistysten, metsäteollisuusyritysten ja yksityisten palveluyrittäjien palveluvalikoima liittyy etupäässä metsätaloudessa tarvittavien toimenpiteiden suorittamiseen. Maa- ja metsätalouseläinten välityksellä palveluita markkinoidaan ja välitetään tietoa erilaisten metsätalouden toimenpiteiden tarpeellisuudesta ja toteuttamisesta.

Sähköiset palvelut ja digitalisaatio ovat avainasemassa, kun julkinen hallinto ja yritykset pyrkivät kehittämään palveluita ja hakemaan kustannustehokkuutta. Kyse on myös eriarvoisuuden vähentämisestä, sillä sähköiset palvelut vaihtoehtoisine palvelumuotoineen (käyntiasiointi ja puhelinasiointi vs. internet- ja mobiiliperustainen verkkoasiointi) mahdollistavat asuinpaikasta riippumatta niin harvaan asutulla maaseudulla kuin kaupungeissa palveluiden saatavuuden. Etämetsänomistajille sähköiset palvelut voivat olla ratkaiseva tekijä palveluntuottajan valinnassa ja ylipäätään metsätalouden toimenpiteeseen ryhtymisessä.

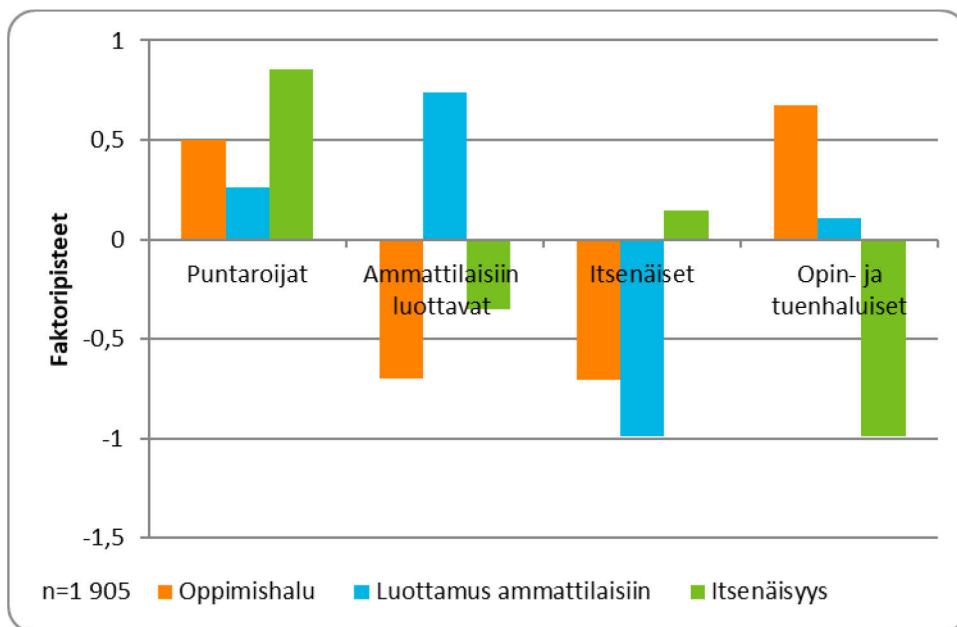
Aluksi tarkastellaan metsänomistajien tapaa tehdä metsiensä käsittely koskevia päätöksiä ja asennoitumista metsätalouden harjoittamista koskevien tietojen hankintaan ja sen jälkeen tarkastellaan erilaisten palveluiden käyttöä omistajaryhmittäin.

3.1. Metsänomistajien päätöksentekotavat

Metsänomistajat jakoutuivat päätöksentekotavoiltaan erilaisiin ryhmiin (ks. luku 2.3.2.) melko tasaisesti. Hieman alle kolmannes metsänomistajista kuului puntaroijiin, neljännes joko itsenäisiin tai opin- ja tuenhaluisiin ja viidennes ammattilaisiin luottaviin (kuva 2). Metsäalan osalta erot olivat selvemmat; puntaroijat hallitsivat 38 prosenttia metsäalasta, kun seuraavaksi suurin noin neljänneksen metsäalaosuus oli opin- ja tuenhaluisilla. Itsenäisten osuus metsäpinta-alasta oli hieman opin- ja tuenhaluisia pienempi, kun taas ammattilaisiin luottavien osuus metsäpinta-alasta oli vain kuudesosa. Metsätilan koko oli suurin puntaroijilla ja pienin ammattilaisiin luottavilla.

Kuva 2. Metsänomistajien jakautuminen päätöstukiryhmiin ja metsäala.

Kuva 3. Päätöstukiryhmien muodostamisessa käytettyjen ulottuvuuksien faktoripisteiden keskiarvot päätöstukiryhmissä.

Päätöksentekotapojen erilaisuuksia voidaan havainnollistaa päätöksentekoryhmien muodostamisessa käytetyillä faktoripisteillä (kuva 3). Kuvasta on helppo erottaa esimerkiksi kahta suurinta ryhmää, puntaroijia ja opin- ja tuenhaluisia yhdistävät ja erottavat tekijät. Heitä yhdistää oppimishalu ja kohtalainen luottamus ammattilaisiin, mutta erottaa suhtautuminen itsenäiseen päätöksentekoon. Puntaroijat tekevät päätöksiä metsäasioissa itsenäisesti oman harkinnan perusteella, kun taas opin- ja tuenhaluiset eivät korosta päätöksenteossaan lainkaan itsenäisyyttä. Ammattilaisiin luottavat eivät puolestaan ole kiinnostuneet oppimaan lisää metsäasioista, eivätkä halua tehdä päätöksiään itsenäisesti; he luottavat ammattilaisiin ja ovat valmiita tekemään päätökset heidän suositustensa mukaisesti. Itsenäiset suhtautuvat uuden oppimiseen ja ammattilaisiin hyvin kielteisesti ja luottavat omaan osaamiseensa. He kokevat tietävänsä itse riittävästi metsäasioista ja ovat valmiita tekemään myös päätöksiä ammattilaisten suosituksista poikkeavalla tavalla.

Metsänomistajat erosivat päätöksentekotavoiltaan monien taustatekijöiden osalta (Taulukko 4). Puntaroijilla oli keskimääräistä useammin yli 50 hehtaarin kokoinen metsätila, he asuivat keskimääräistä useammin tilansa lähellä ja olivat pääasiassa miehiä sekä keskimääräistä useammin monitavoitteisia.

Ammattilaisiin luottavat olivat puolestaan keskimääräistä useammin eläkeläisiä, yli 75-vuotiaita ja heillä oli keskimääräistä hieman useammin alle 50 hehtaarin metsätiloja. Lähes kaksi viidesosaa ammattilaisiin luottavista asui kaupunkimaisessa ympäristössä. Tavoitteiltaan heissä oli keskimääräistä vähemmän monitavoitteisia ja toisaalta enemmän epätietoisia metsänomistajia.

Itsenäisillä oli metsää keskimääräistä useammin alle 20 hehtaaria, ja he olivat hieman muita useammin nuoria, alle 44-vuotiaita. He asuivat myös keskimääräistä useammin lähellä metsätilaa maaseutumaisessa ympäristössä, ja heistä kolmanneksella ei ollut ammattikoulutusta. Metsänomistuksen tavoitteiltaan itsenäiset olivat keskimääräistä useammin metsässä tekeviä ja harvemmin monitavoitteisia.

Opin- ja tuenhaluiset olivat selvästi muita useammin palkansaajia ja harvemmin eläkeläisiä. Iältään he olivat hieman keskimääräistä useammin alle 44-vuotiaita. Opin- ja tuenhaluisissa oli naisia selvästi enemmän, yli kolmannes, kuin muissa ryhmissä. He asuivat muita useammin kaupungeissa ja heillä oli selvästi keskimääräistä useammin yliopisto- tai korkeakoulututkinto. Tavoitteissa heillä korostuivat monitavoitteisuus ja virkistyskäyttö.

Taulukko 4. Päätöstukiryhmät taustatekijöiden mukaan, osuus metsänomistajista. Kunkin taustapiirteiden osalta luvut summautuvat sataan sarakkeittain (ks. ammattiasema, tilan säästämiseksi muissa taustapiirteissä summa on jätetty pois).

	Puntaroiijat	Ammattilai- siin luotta- vat	Itsenäiset	Opin- ja tuenhalui- set	Kaikki
	% metsänomistajista				
Ammattiasema (n=1928)					
Palkansaaja	39	35	41	51	42
Maatalousyrittäjä	12	8	11	6	9
Muu yrittäjä	5	7	3	5	5
Eläkeläinen	41	49	42	37	42
Muu	2	2	2	1	2
Yhteensä	100	100	100	100	100
Metsäala, ha (n=1933)					
5–9,9	12	17	21	14	15
10–19,9	19	25	25	21	22
20–49,9	32	35	30	34	32
50–99,9	22	15	13	20	18
100-	16	9	10	11	12
Omistajan ikä, vuotta (n=1911)					
-44	13	7	17	18	14
45–54	17	15	13	16	15
55–64	23	27	25	29	26
65–74	33	34	33	31	33
75–	14	17	12	7	12
Omistajan sukupuoli (n=1872)					
Mies	86	74	80	64	77
Nainen	14	26	20	36	23
Asuinympäristö (n=1905)					
Maaseutumainen	56	46	60	44	52
Taajama tai kirkonkylä	17	16	18	16	17
Kaupunkimainen	27	38	22	40	31
Ammattikoulutus (n=1872)					
Ei ammattikoulutusta	28	25	33	12	25
Ammattikoulu	28	29	32	22	27
Opisto- tai ammattikor- keakoulu	27	30	23	35	29
Yliopisto tai korkeakoulu	17	16	13	30	19
Tavoiteryhmä (n=1909)					
Monitavoitteiset	41	16	20	32	28
Virkistyskäyttäjät	11	21	19	25	19
Metsässä tekevät	20	23	26	14	21
Turvaa ja tuloja korosta- vat	23	21	20	22	21
Epätietoiset	5	19	16	8	11

3.2. Metsätalouden tietojen hankinta

3.2.1. Metsävaratiedot ja metsäsuunnitelma

Metsävaratiedot ja niiden pohjalta laadittu metsäsuunnitelma on metsänomistajan keskeinen työkalu metsänhoitotöiden ja hakkuiden ajoittamiseen sekä metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamiseen. Suomen metsäkeskus on tuottanut sähköiset metsävaratiedot kaikille yksityismetsille vuoden 2020 loppuun mennessä. Tiedot perustuvat kaukokartoitukseen – sekä ilmakeilaukseen – ja sitä täydentäviin maastokoealoihin. Metsäkeskus jakaa metsävaratiedot metsänomistajille ilmaiseksi Metsään.fi-palvelussa. Metsänomistaja saa Metsäkeskukselta tiedon, kun inventointitiedot ovat valmistuneet, jolloin hän voi ottaa halutessaan ne käyttöönsä. Sähköisen metsävaratiedon ja sitä täydentävän maastotiedon keruun perusteella yksityiset palveluntuottajat, kuten metsänhoitoyhdistykset, metsäpalveluyritykset ja puunhankintayritykset voivat metsänomistajan tilauksesta ja kustannuksella laatia yksityiskohtaisen metsäsuunnitelman. Tavallisesti se laaditaan kymmenen vuoden aikajänteelle (Lehmonen 2020, Valonen ym. 2019). Osalla metsänomistajista voi olla käytössään myös pelkästään ilmakeilauksen ja maastotiedon keruuseen perustuvia metsäsuunnitelmia. Kaikki yli kymmenen vuotta vanhat suunnitelmat ovat tällaisia.

Metsänomistajista kaksi viidesosaa oli ottanut käyttöönsä sähköiset metsävaratiedot kaikilla metsätiloillaan ja pieni osa vain osalla metsätiloista¹ (kuva 4). Vajaalla puolella metsänomistajista sähköisiä metsävaratietoja ei ollut käytössä ja vajaa kymmenesosa ei tiennyt asiaa. Puolella yksityismetsien pinta-alasta sähköiset metsävaratiedot olivat käytössä kaikilla tiloilla ja liki kymmenyksellä osalla tiloista.

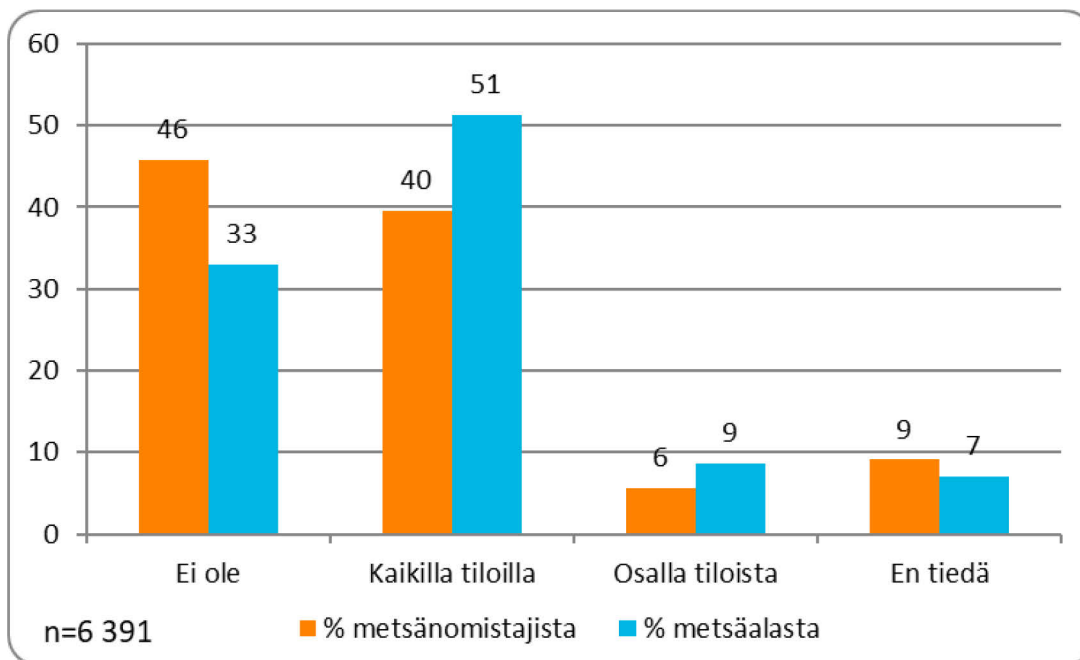
Metsänomistajista kaikkiaan 63 prosenttia oli hankkinut metsäammattilaisen laatiman tilakohtaisen metsäsuunnitelman. Metsäalasta tämä kattoi 75 prosenttia. Metsäsuunnitelmat olivat pääsääntöisesti kohtalaisen tuoreita. Noin kuudesosalla metsänomistajista metsäsuunnitelma oli joko yli kymmenen vuoden ikäinen tai 6–10 vuotta vanha, ja yli neljäsosalla vastikään hankittuja, enintään viiden vuoden ikäisiä (kuva 5). Uudehkon, korkeintaan 10 vuoden ikäisen metsäsuunnitelman omisti metsänomistajista 43 prosenttia, mikä edusti 54 prosenttia metsäalasta.² Jatkossa on tarkasteltu taustatekijöittäin taulukossa 5 niitä metsänomistajia, joilla metsäsuunnitelma oli korkeintaan kymmenen vuoden ikäinen.

Kolmella viidesosalla heistä, joilla oli käytössään sähköiset metsävaratiedot, joko kaikilla tai osalla metsätiloista, oli myös metsäammattilaisen laatima, uudehko metsäsuunnitelma. Toisaalta metsävaratiedot käyttöön ottaneista 42 prosentilla ei ollut uudehkoa metsäsuunnitelmaa, mikä viittaa siihen, että metsävaratiedot ovat korvanneet suunnitelman. Sen sijaan heistä, joilla sähköisiä metsävaratietoja ei ollut, vain kolmasosalla oli metsäsuunnitelma.

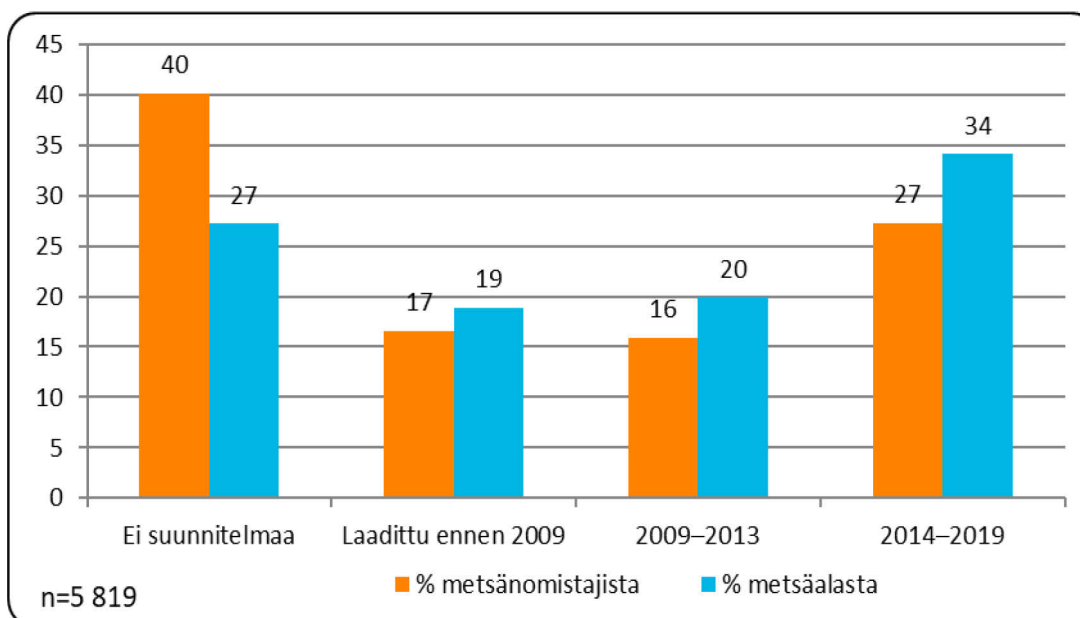
---

¹ Vuoden 2019 alussa, jolloin kysely tehtiin, sähköiset metsävaratiedot eivät kattaneet vielä aivan kaikkia yksityismetsiä koko maassa, koska tiedon keruu eteni alueittain. Koko maan tiedot valmistuvat vasta vuoden 2020 lopussa (Lehmonen 2020).

² Metsäsuunnitelman omistajista 9 prosenttia ei muistanut suunnitelman laatimisvuotta. He eivät ole mukana kuvan 5 eikä taulukon 5 tuloksissa.

Kuva 4. Sähköisten metsävaratietojen käyttöön ottaminen.

Kuva 5. Metsämammitilaisten tiloille laatimat metsäsuunnitelmat ja niiden laatimisaika.

Palkansaajista ja maatalousyrittäjistä tasan puolella oli käytössä sähköiset metsävaratiedot kaikilla tiloilla (taulukko 5). Muista yrittäjistä lähes kahdella viidenneksellä oli käytössä sähköiset metsävaratiedot kaikilla tiloilla, mutta eläkeläisistä vain vajaalla kolmanneksella. Palkansaajat ja maatalousyrittäjät omistivat myös muita useammin enintään kymmenen vuoden ikäisen tilakohtaisen metsäsuunnitelman. Sen sijaan eläkeläisistä ja ryhmään muut (työtön, opiskelija, hoitovapaalla) kuuluvista vain noin kolmasosa oli hankkinut metsäsuunnitelman.

Taulukko 5. Sähköisten metsävaratietojen käyttöönnotto, enintään 10 vuoden ikäisen metsäsuunnitelman omistaminen, yhteydenpito metsäammattilaiseen ja osallistuminen joukkoneuvontaan 2016–18 metsänomistajan taustan mukaan.

	On sähköiset metsävaratiedot kaikilla tiloilla	On enintään 10 vuoden ikäinen metsäsuunnitelma	Oli ainakin kerran yhteydessä metsäammattilaisiin 2016–2018	Osallistui kursseille tai joukkoneuvontaan 2016–2018
% metsänomistajista				
Ammattiasema (n=5152–6331)				
Palkansaaja	50	49	82	26
Maatalousyrittäjä	50	52	93	37
Muu yrittäjä	37	44	83	30
Eläkeläinen	30	37	79	31
Muu	33	35	74	30
Metsäala, ha (n=5191–6382)				
5–9,9	22	25	63	18
10–19,9	30	35	76	23
20–49,9	42	45	86	30
50–99,9	51	60	90	35
100-	58	58	93	47
Omistajan ikä, vuotta (n=5083–6258)				
-44	52	53	83	29
45–54	48	51	82	25
55–64	45	44	83	27
65–74	36	41	82	33
75–	22	32	77	32
Tilan hallintatapa (n=5191–6381)				
Perheomistus	41	42	82	29
Yhtymä	44	50	82	32
Kuolinpesä	23	41	74	27
Omistajan sukupuoli (n=5027–6149)				
Mies	42	43	84	31
Nainen	33	45	74	25
Tavoiteryhmä (n=4884–5964)				
Monitavoitteiset	48	51	90	40
Virkistyskäyttäjät	31	38	71	24
Metsässä tekevät	38	39	82	26
Turvaa ja tuloja korostavat	50	49	87	32
Epätietoiset	32	36	73	19
Päätöstukiryhmä (n=1528–1904)				
Puntaroijat	54	50	89	41
Ammattilaisiin luottavat	33	45	82	22
Itsenäiset	35	27	66	21
Opin- ja tuenhaluiset	49	50	87	39
Kaikki	40	43	81	32

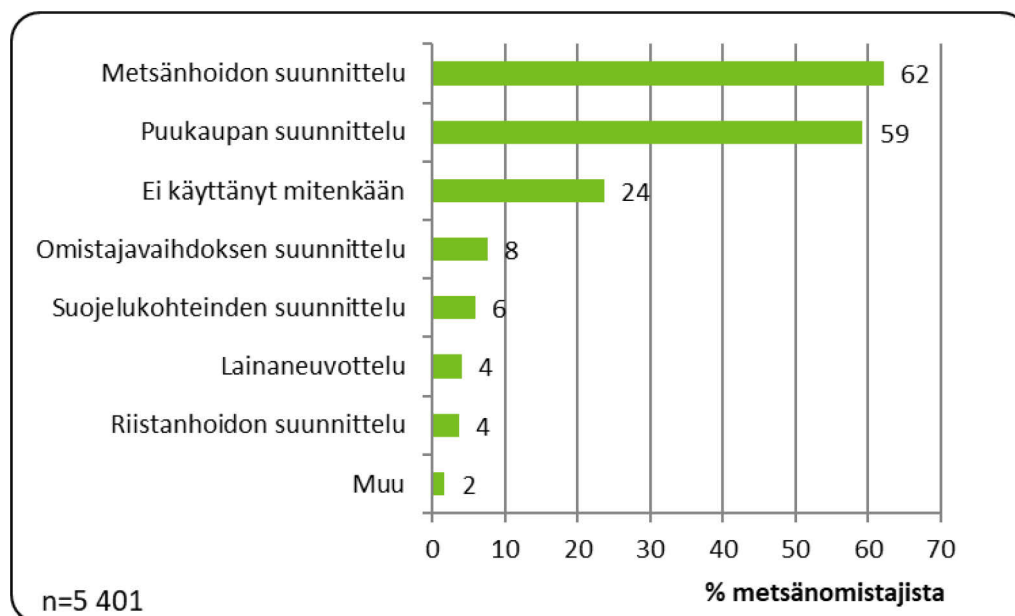
Mitä suuremman metsätilan metsänomistaja omisti, sitä todennäköisemmin hänellä oli käytössään sähköiset metsävaratiedot. Yli 50 hehtaaria omistavista yli puolella oli käytössä sähköiset metsävaratiedot kaikilla tiloilla ja yli sata hehtaaria omistavista lähes 60 prosentilla. Sen sijaan alle 20 hehtaarin metsätilan omistajista vajaa kolmasosa oli ottanut sähköiset metsävaratiedot käyttöönsä. Jakauma on aivan samankaltainen metsäsuunnitelman suhteen: suurilla tiloilla tilakohtainen, uudehko metsäsuunnitelma on yleisempi kuin pienemmillä.

Sähköiset metsävaratiedot tai tilakohtainen metsäsuunnitelma olivat käytössä yleisemmin nuoremmilla kuin vanhemmilla metsänomistajilla. Alle 45-vuotiaista noin puolella oli käytössä sähköiset metsävaratiedot kaikilla tiloilla tai metsäsuunnitelma, mutta yli 75-vuotiaista vain hieman yli viidenneksellä oli metsävaratiedot ja kolmasosalla metsäsuunnitelma.

Virkistyskäyttäjistä ja epätietoisista hieman alle kolmanneksella oli käytössään sähköiset metsävaratiedot ja runsaalla kolmasosalla metsäsuunnitelma, mutta monitavoitteisista noin puolella ja metsässä tekevästä liki kahdella viidesosalla. Puolella turvaa ja tuloja korostavista oli sähköiset metsävaratiedot ja tilakohtainen metsäsuunnitelma.

Puntaroiijista reilulla puolella oli käytössään sähköiset metsävaratiedot ja opin- ja tuenhaluisistakin liki puolella. Itsenäisistä metsänomistajista sähköiset metsävaratiedot oli ottanut käyttöönsä joka kolmas mutta tilakohtaisen suunnitelman oli hankkinut vain joka neljäs.

Metsänomistajia pyydettiin myös kertomaan, minkälaisissa asioissa hän on hyödyntänyt metsäsuunnitelmaa tai sähköisiä metsävaratietoja. Noin 60 prosenttia metsänomistajista oli käyttänyt metsäsuunnitelmaa tai metsävaratietoja metsänhoidon tai puukaupan suunnittelussa (kuva 6). Vain pieni osa metsänomistajista oli hyödyntänyt niitä omistajanvaihdoksen, suojelukohteiden ja riistanhoidon suunnittelussa tai lainaneuvottelussa. Näiden lisäksi metsänomistajat mainitsivat käyttäneensä tietoja Kemera-hakemuksen, perinnönjaon tai veroasioiden hoitamisessa. Neljännes metsänomistajista ei ollut käyttänyt metsäsuunnitelmaa tai metsävaratietoja lainkaan.

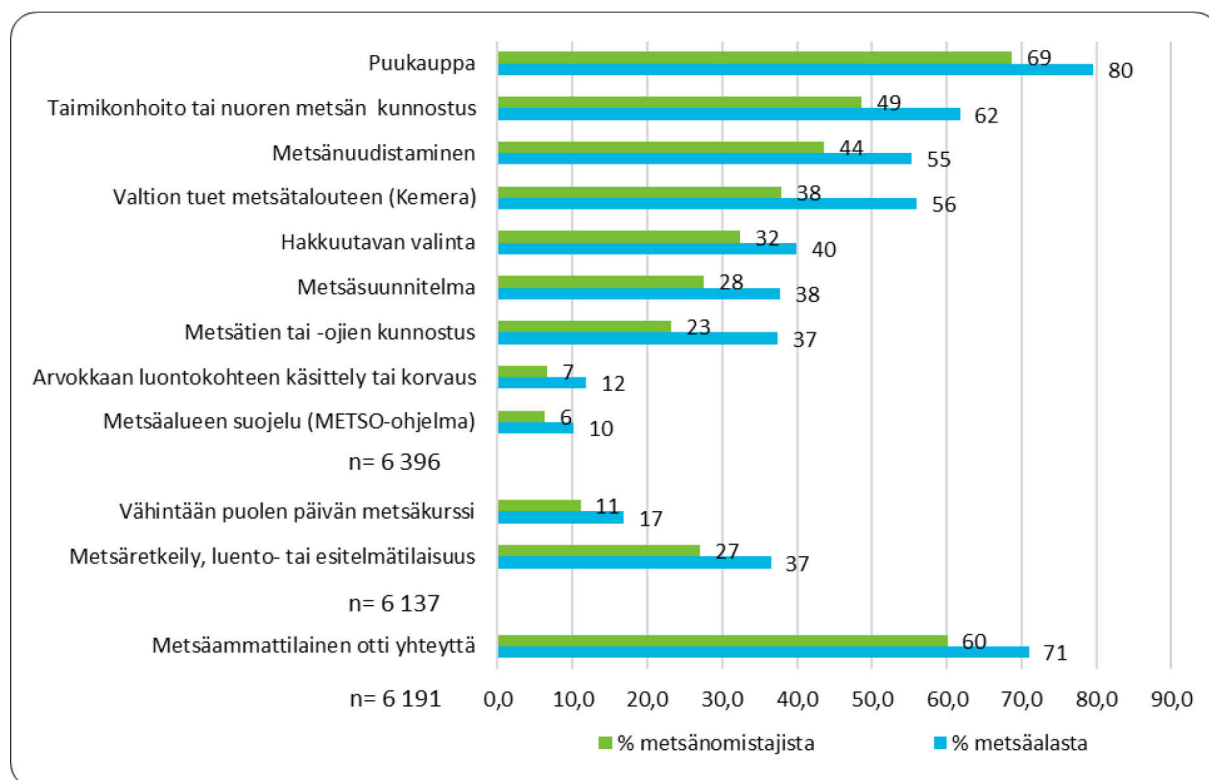
Kuva 6. Asiat, joiden hoitamisessa metsänomistajat olivat hyödyntäneet joko metsäsuunnitelmaa tai metsävaratietoja.

3.2.2. Metsäneuvontaan osallistuminen

Metsänomistajia pyydettiin arvioimaan, kuinka usein he olivat olleet yhteydessä metsäalan ammattilaiseen henkilökohtaisesti, puhelimitse, sähköpostitse, Skypellä tai Chat-palvelussa kolmen vuoden aikana 2016–2018 erilaisissa metsäasioissa puukaupasta metsänhoitoon ja suunnitteluun. Lisäksi pyydettiin kertomaan, kuinka monesti on osallistunut metsäalan yleisötilaisuuksiin (joukkoneuvonta) tai metsäalan kursseille. Yhteydenottojen määrää arvioitiin kussakin asiassa erikseen asteikolla ei kertaakaan, 1–5 kertaa, 6–10 kertaa ja yli 10 kertaa. Valtaosalla metsänomistajista aihekohtainen yhteydenottojen määrä jäi alle viiteen, joten tuloksia ei nähty tarpeelliseksi esitellä tällä tarkkuudella, vaan yhteydenotokerrat yhdistettiin kahteen luokkaan: ei kertaakaan ja vähintään kerran. Metsänomistajia pyydettiin myös arvioimaan, kuinka monta kertaa metsäammattilainen oli omasta aloitteesta ottanut heihin yhteyttä jossain asiassa (aihetta tarkemmin erittelemättä) vuosina 2016–2018. Myös tässä yhteydenotokerrat jäivät valtaosin alla viiteen kertaan, joten luokat yhdistettiin.

Yleisin aihe, jossa metsänomistajat olivat lähestyneet metsäammattilaista, oli puukauppa (kuva 7). Peräti kaksi kolmasosaa metsänomistajista oli ollut puukauppa-asioissa jollain tavalla yhteydessä metsäalan ammattilaisiin. Taimikonhoidon tai nuoren metsän kunnostuksesta oli tarvinnut neuvoja tai ammattiapua puolet metsänomistajista, metsänuudistamiseen ja valtion tukiin liittyen kaksi viidennestä, hakkuutavan valintaan liki kolmannes sekä metsäsuunnitelmaan liittyen neljännes. Metsänomistajista vain vähäinen osa oli ottanut yhteyttä ammattilaisiin arvokkaan luontokohteen käsittelyä, suojelukorvausta tai metsäalueen suojelua koskevissa kysymyksissä.

Hieman yli neljännes metsänomistajista oli osallistunut metsäretkeilylle tai metsäalan luento- ja esitelmätilaisuuksiin vuosina 2016–2018. Vähintään puolen päivän metsäkurseille oli osallistunut joka kymmenes metsänomistaja.

Kuva 7. Aihealueet, joissa metsänomistajat olivat ottaneet yhteyttä metsäammattilaisiin vähintään kerran, osallistuneet ainakin kerran metsäalan tilaisuuksiin, ja metsäammattilainen ottanut yhteyttä metsänomistajaan ainakin kerran vuosina 2016–2018.

Metsäammattilaisiin yhteydessä olleilla metsänomistajilla oli keskimääräistä enemmän metsää, joten metsäpinta-alasta metsänomistajien lukumäärää suurempi osuus oli ollut ammattiavun piirissä (kuva 7). Erityisesti metsätukia ja metsänparannustöitä (tienrakennus ja kunnostusojitus) koskeissa asioissa suuremmilta tiloilta oli oltu yleisemmin yhteydessä ammattilaisiin.

Metsäammattilaiset olivat olleet aloitteentekijänä ja ottaneet itse yhteyttä 60 prosenttiin metsänomistajista kolmen vuoden aikana. Metsäammattilaiset olivat myös ottaneet yhteyttä yleisemmin suurten kuin pienten metsätilojen omistajiin, mikä näkyy lukumääräosuutta suurempana pinta-alaosuutena (kuva 7).

Seuraavaksi tarkastellaan vähintään kerran vuosina 2016–2018 metsäammattilaisiin jossain asiassa yhteydessä olleiden metsänomistajia taustatekijöittäin. Neljä viidennestä metsänomistajista oli ottanut itse yhteyttä metsäammattilaiseen vuosina 2016–2018 (taulukko 5). Yhteyttä ottaneiden osuus yksityismetsien alasta oli 90 prosenttia.

Maatalousyrittäjistä yhdeksän kymmenestä oli ainakin kerran ollut yhteydessä metsäammattilaisiin kolmen vuoden aikana, kun muissa ammattiryhmissä yhteydessä olleita oli noin neljä viidestä. Metsäalasta heidänkin osuutensa oli kuitenkin liki yhdeksän kymmenesosa.

Mitä suurempi metsätila oli, sitä useampi metsänomistajista oli ollut ainakin kerran yhteydessä metsäammattilaiseen vuosina 2016–2018. Pienten, 5–10 hehtaarin metsätilan omistavista vajaa kaksi kolmannesta mutta yli sadan hehtaarin tilojen omistajista reilu yhdeksän kymmenestä oli ollut yhteydessä metsäammattilaisiin.

Tavoitteiltaan monitavoitteisista yhdeksän kymmenestä oli ainakin kerran ollut yhteydessä ammattilaisiin, kun taas epätietoisista vajaa kolme neljännestä. Päätöstavaltaan itsenäisistä muita ryhmiä selkeästi harvempi, vajaa kaksi kolmannesta, oli ollut yhteydessä metsäammattilaisiin, kun taas puntaroi- jista ja opin- ja tuenhaluisista lähes yhdeksän kymmenestä.

Joukkoneuvontaan, eli metsätaloutta tai luonnonhoito käsitteleviin retkeily- ja esitelmätilaisuuksiin, tai metsäalan kursseille oli osallistunut ainakin kerran kolmen vuoden aikana vajaa kolmannes metsänomistajista (taulukko 5). Suurempien metsätilojen omistajat osallistuivat yleisemmin kuin pienempien tilojen omistajat. Yli sata hehtaaria omistavista liki puolet oli osallistunut johonkin joukkoneuvontatilaisuuteen. Maatalousyrittäjistä keskimääräistä useampi, mutta naisista keskimääräistä harvempi oli osallistunut joukkoneuvontatilaisuuksiin.

Monitavoitteisista kaksi viidestä oli osallistunut joukkoneuvontaan tai kursseille, ja turvaa ja tuloja korostavista kolmasosa, kun muissa tavoiteryhmissä osallistuneita oli vain viidennes tai neljännes. Puntaroi- jista sekä opin- ja tuenhaluisista kaksi viidennestä oli osallistunut kursseille tai joukkoneuvontatilaisuuksiin, mutta ammattilaisiin luottavista ja itsenäisistä vain noin viidennes.

Yhteydenpitoa metsäammattilaisiin tarkasteltiin vielä muutaman keskeisen aiheryhmän suhteen, joita olivat puukauppa-asiat, metsänhoitoasiat (taimikonhoito tai nuoren metsän kunnostus, metsänuudistaminen ja hakkuutavan valinta), metsätalouden tukiasiat sekä metsäluonnon monimuotoisuus- ja suojeluasiat (arvokkaan luontokohteen käsittely tai korvaus, metsäalueen suojelu).

Taulukko 6. Aiheryhmittäin metsänomistajien yhteydet metsäammattilaisiin metsänomistajan taustan mukaan 2016–18.

	Puukauppa- asiat	Metsänhoi- toasiat	Metsätalou- den tukiasiat	Metsien suo- jeluasiat
	% metsänomistajista			
Ammattiasema (n=6342)				
Palkansaaja	71	66	42	11
Maatalousyrittäjä	84	79	53	13
Muu yrittäjä	71	67	38	11
Eläkeläinen	65	59	32	8
Muu	61	57	35	13
Metsäala, ha (n=6397)				
5–9,9	48	44	14	4
10–19,9	60	55	25	6
20–49,9	73	66	40	10
50–99,9	80	76	54	14
100-	85	81	66	19
Omistajan ikä, vuotta (n=6272)				
-44	75	70	48	14
45–54	73	68	44	12
55–64	71	66	41	10
65–74	68	62	34	9
75–	60	56	29	6
Tilan hallintatapa (n=6394)				
Perheomistus	69	64	37	9
Yhtymä	72	66	45	13
Kuolinpesä	60	57	33	8
Omistajan sukupuoli (n=6170)				
Mies	72	66	40	10
Nainen	59	56	32	8
Ammattikoulutus (n=6131)				
Ei ammattikoulutusta	65	58	30	6
Ammattikoulu	68	64	38	8
Opisto tai ammattikorkea	71	67	43	12
Yliopisto tai korkeakoulu	72	68	45	15
Tavoiteryhmä (n=5976)				
Monitavoitteiset	81	74	49	15
Virkistyskäyttäjät	53	52	27	11
Metsässä tekevät	70	64	35	7
Turvaa ja tuloja korostavat	76	72	46	9
Epätietoiset	58	52	27	5
Päätöstukiryhmä (n=1914)				
Puntaroijat	80	75	52	12
Ammattilaisiin luottavat	68	67	35	4
Itsenäiset	56	44	22	8
Opin- ja tuenhaluiset	72	71	45	11
Kaikki	69	64	38	10

Puukauppa-, metsänhoito- ja metsätalouden tukiasioissa yhteyttä metsäammattilaisiin olivat ottaneet keskimääräistä useammin maatalousyrittäjät, suurten tilojen omistajat, alle 55-vuotiaat metsänomistajat sekä korkeasti koulutetut, mutta keskimääräistä harvemmin kuolinpesän omistajat ja naiset (taulukko 6). Monitavoitteiset sekä turvaa ja tuloja korostavat ja puntaroijat olivat myös olleet yhteydessä ammattilaisiin keskimääräistä yleisemmin. Tavoitteiltaan virkistysarvoja painottavat ja päätöksenteossaan itsenäiset olivat puolestaan olleet keskimääräistä harvemmin näissä asioissa yhteydessä ammattilaisiin.

Myös metsien suojeleusasioissa yhteydenpito oli sitä tavanomaisempaa, mitä suurempi metsätila oli, mitä nuorempi sen omistaja oli ja mitä enemmän hänellä oli koulutusta. Tavoitteiltaan monitavoitteiset olivat suojelekysymyksissä muita aktiivisempia, kun taas epätietoiset ja päätöksenteossaan ammattilaisiin luottavat muita passiivisempia (taulukko 6).

3.2.3. Metsäalan lehtien seuraaminen

Metsäalan lehtien seuraamista koskevat tulokset perustuvat kysymykseen, joka käsitti kaikkiaan 11 metsäalaa sivuvaa lehteä.

Maaseudun Tulevaisuus ja Metsälehti olivat kysymyksessä kahteen kertaan. Maaseudun Tulevaisuus on tilattava maksullinen lehti, jota täydentää kaikille metsäomistajille viisi kertaa vuodessa ilmaiseksi jaettava Metsänomistaja-numero, jonka painos noin 300 000. Metsälehti jakautuu sekä tabloidimuotoiseen Metsälehteen että aikakauslehtimuotoiseen Metsälehti Makasiiniin. Molemmat tulevat Metsälehteen tilaajille, mutta Metsälehti Makasiinin voi tilata myös erikseen. Metsälehti Makasiini poikkeaa ulkoasultaan selvästi Metsälehddestä.

Metsänhoitoyhdistyksillä on alueittain eri nimillä ilmestyviä lehtiä, mutta yhdistyksen lehdestä kysyttiin vain viittaamalla kyseisen organisaation nimeen. Metsäkeskuksen Metsään-asiakaslehteä ilmestyi vuonna 2018 kaksi numeroa sekä painettuna että verkossa, mutta sen jälkeen lehti on ilmestynyt ainoastaan verkkojulkaisuna. Metsäyhtiöiden asiakaslehdet postitetaan yhtiöiden asiakkaille tai niitä tilanneille, ja niitä voi lukea myös verkossa.

Maatilan Pellervo ja Landsbygdens Folk ovat tilattavia maksullisia aikakauslehtiä, jotka painottuvat maatalouteen, mutta käsittelevät myös metsätaloutta. Skogsbruket on ainoa ruotsinkielinen metsäalan lehti.

Lehdet eroteltiin kysymyksessä maksullisiin ja ilmaislehtiin, jotka ovat tyypillisesti asiakaslehtiä. Kysymyksessä oli vastausvaihtoehtoina ”tulee kotiin”, ”luen muualla”, ”luen verkossa”, ”luen satunnaisesti” ja ”en lue lainkaan”. Kysymysvaihtoehtoista ensimmäinen – tulee kotiin – viittaa lehden tilaamiseen ja on helpoin muistaa, joten siihen lienee vastattu luotettavimmin. Se, millä tavoin lehteä on luettu, on jo huomattavasti epämääräisemmin muistettavissa. *Lehden tilaajina* voidaan pitää heitä, joille lehti tulee kotiin. Muut voidaan nimetä *lehden lukijoiksi*.

Kuvassa 8 on esitetty kaikkien metsäalan lehtien tilaajat (tulee kotiin) ja lehtiä jollain tapaa lukevat (luen muualla kuin kotona, luen verkossa, luen satunnaisesti). Ylinnä ovat maksulliset tilattavat lehdet ja alapuolella asiakaslehdet, jotka ovat ilmaisia. Lehdet on esitetty tilaajien määrän mukaan suuruusjärjestyksessä. Selkeyden vuoksi kuvassa ei ole esitetty lehtiä seuraamattomia.

Maksullinen Maaseudun Tulevaisuus oli metsänomistajien keskuudessa seuratuin metsäalan lehti; lähes kolmannes metsänomistajista oli lukenut lehteä kotona ja lähes puolet satunnaisesti, kodin ulkopuolella tai verkossa. Toiseksi yleisin maksullinen lehti sekä tilattuna että seurattuna oli Metsälehti, jota hieman yli puolet metsänomistajista oli lukenut jollain tapaa. Metsälehti Makasiini oli kotiin tulevista maksullisista lehdistä kolmanneksi yleisin, lukijoina kolmasosa metsänomistajista.

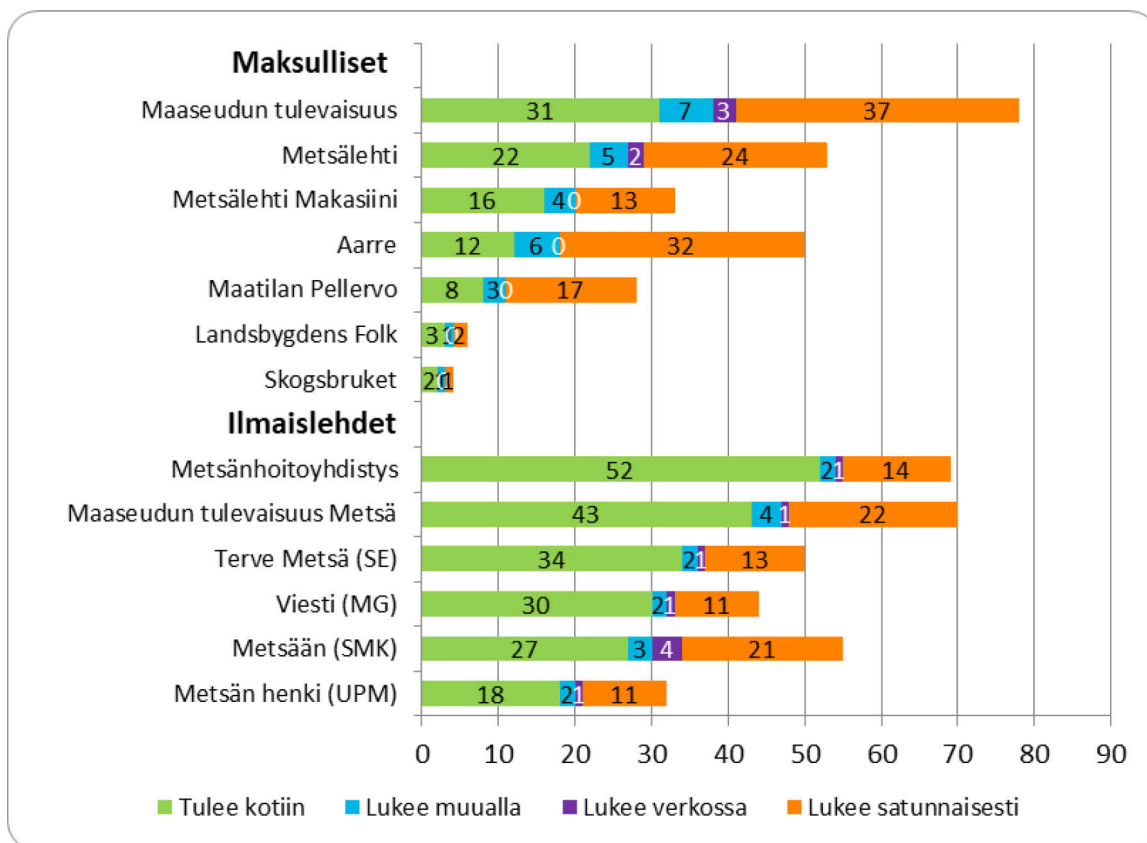
Aarre oli kotiin tilattuna neljänneksi yleisin maksullinen metsäalan lehti, mutta se poikkesi edellisistä siinä, että sitä luettiin hyvin yleisesti satunnaisesti. Maatilan Pellervoa seurasi runsas neljäsosa metsänomistajista ja tilaajia oli vajaa kymmenesosa metsänomistajista. Ruotsinkielisillä lehdillä, Landsbyg-gdens Folk ja Skogsbruket, seuraajia oli noin viisi prosenttia metsänomistajista ja tilaajia parin prosentin luokkaa.

Verkossa metsäalan maksullisten lehtien seuraaminen oli varsin harvinaista. Vain 2-3 prosenttia metsänomistajista seurasi metsäalan maksullisia lehtiä verkossa. Tällöinkin kyseessä olivat lähinnä vain Maaseudun Tulevaisuus ja Metsälehti.

Kotiin tulevista metsäalan ilmaislehdistä yleisimpiä olivat metsänhoitoyhdistysten asiakaslehdet ja Maaseudun Tulevaisuuden Metsänomistajanumero. Yli kaksi kolmasosaa metsänomistajista seurasi lehtiä jollain tapaa. Maaseudun Tulevaisuuden Metsänomistajanumeron muisti saaneensa kotiin yli puolet metsänomistajista.

Metsäyhtiöiden asiakaslehdistä yleisimpiä olivat Stora Enson Terve Metsä ja Metsäliitto Osuuskunnan Viesti, jotka tulivat noin kolmasosalle metsänomistajista. Seuraajia Terve Metsä -lehdellä oli enemmän kuin Viesti-lehdellä. Näitä selvästi vähemmän seurattiin UPM:n Metsän henkeä, mikä tuli kotiin hieman alle viidesosalle metsänomistajista.

Suomen Metsäkeskuksen asiakaslehti Metsään tuli kotiin hieman yli neljännekselle metsänomistajista, mutta sitä luettiin satunnaisesti muita tavallisemmin ja muita yleisemmin myös verkossa, joten lehteä seurasi yli puolet metsänomistajista.

Kuva 8. Metsäalan maksullisten ja ilmaislehtien seuraaminen 2019, % metsänomistajista (n=6 124–6 328).

Maksullisten lehtien tilaajamääriä verrattiin levikkitilaston tietoihin. Viimeisin levikkitilasto (LT ja JT tarkastustilasto 2018) koskee vuotta 2018 ja se on päivitetty 13.6.2019, joten se vastaa varsin hyvin tämän tutkimuksen ajankohtaa. Vertailutietona käytettiin lehden kokonaislevikkiä, joka kattaa sekä painetun että digitaalisen lehden. Levikkitilaston mukaan Metsälehdessä kokonaislevikki alkuvuonna 2019 oli 32 156, Metsälehti Makasiinin 33 488 ja Maaseudun Tulevaisuuden 70 430. Kun tämän tutkimuksen perusjoukon koko oli 259 000 metsätilaa, tulosten mukaan Metsälehdessä tilaajia pitäisi olla 57 000, Metsälehti Makasiinin 38 850 ja Maaseudun Tulevaisuuden 77 700. Näistä kaikki ovat yliarvioita suhteessa levikkitilastoon. Kaikkein suurin yliarvio on Metsälehdessä kohdalla, joka on 1,8-kertainen todelliseen levikkiin nähden. Makasiinin tilaajamäärä on huomattavasti lähempänä, mutta sekin on 1,2-kertainen todelliseen nähden. Maaseudun Tulevaisuuden tilaajamäärä on lähinnä levikkitilaston lukua, sillä se on vain 1,1-kertainen todelliseen levikkiin nähden. On kuitenkin huomattava, että levikkitilaston tilaajamäärissä on mukana myös muita kuin metsänomistajia. Muiden lehtien levikkitietoja ei ollut saatavilla.

Tuloksissa kiinnittää huomiota myös Metsälehdessä ja Metsälehti Makasiinin tilaajamäärien huomattavan suuri ero (57 000 vs. 41 500), vaikka niiden tulisi olla likimain samansuuruiset.³ Ero selittynee todennäköisesti sillä, että osa vastaajista on tulkinnut Metsälehdessä tarkoittavan yleensä metsälehteä eli jotain metsäalan lehteä. Tämä on sikäli ymmärrettävää, että tutkimusaineistossa oli paljon pienten metsätilojen omistajia, joille oman metsän taloudellinen merkitys ei välttämättä ole suuri ja jotka siten tuskin paljoakaan seuraavat metsäalaa, saati alan lehtiä ja näin lehtien tunnistaminen on epävarmaa⁴. Johtopäätös vertailusta on, että tuloksissa Metsälehti Makasiinin tulokset tulkitaan koko Metsälehteä koskeviksi, koska se erottelee lehden paremmin yleisnimestä "metsälehti". Tämä on perusteltua myös siksi, että Metsälehti Makasiini tulee kaikille Metsälehdessä tilaajille ja sillä on erillistilaaajia vain vähän enemmän kuin Metsälehdellä on tilaajia.

Kuvassa 9 on esitetty yleisyysjärjestyksessä metsäalan lehtien tilaajat ja lukijat, jotka yhdessä tulkitaan lehtien seuraajiksi. Ilmaislehdistä Maaseudun Tulevaisuuden metsänomistajanumero, metsänhoitoyhdistysten asiakaslehdet ja metsäkeskuksen asiakaslehti Metsään olivat metsänomistajien keskuudessa seuratuimpia. Maksullisista lehdistä vain Maaseudun Tulevaisuus oli näitä seurattumpi. Tilattavan Maaseudun Tulevaisuuden korkea lukijamäärä selittynee todennäköisesti sillä, että lehteä luetaan paljon työpaikalla. Maksullisista metsäalan lehdistä Aarre on Metsälehteä (tässä siis Metsälehti Makasiinia) seurattumpi, vaikka se tilaajamäärissä onkin Metsälehteä pienempi.

Metsäyhtiöiden asiakaslehdistä Terve Metsä ja Viesti olivat likimain yhtä seurattuja, kun taas Metsän henkeä luki metsänomistajista edellisiä pienempi osa. Ruotsinkielisten lehtien tilaajia ja lukijoita metsänomistajissa oli vain 3–5 prosenttia.

Vähintään yksi metsäalan ilmaislehdistä tuli 72 prosentille metsänomistajista ja vähintään yksi maksullinen lehti 45 prosentille. Vähintään yhden metsäyhtiön lehden sai kotiinsa 51 prosenttia metsänomistajista ja neuvontaorganisaation (metsäkeskus tai metsänhoitoyhdistys) lehden sai kotiinsa 56 prosenttia metsänomistajista.

Taulukossa 7 on esitetty metsäalan ilmaislehtien, maksullisten lehtien, yhtiöiden lehtien ja neuvontaorganisaatioiden lehtien tilaajat taustaryhmittäin. Taulukossa on esitetty tulokset niistä taustatekijäluokista, joissa erot olivat suurimpia, sillä aineiston koon takia varsin pienetkin erot olivat tilastollisesti merkitseviä.

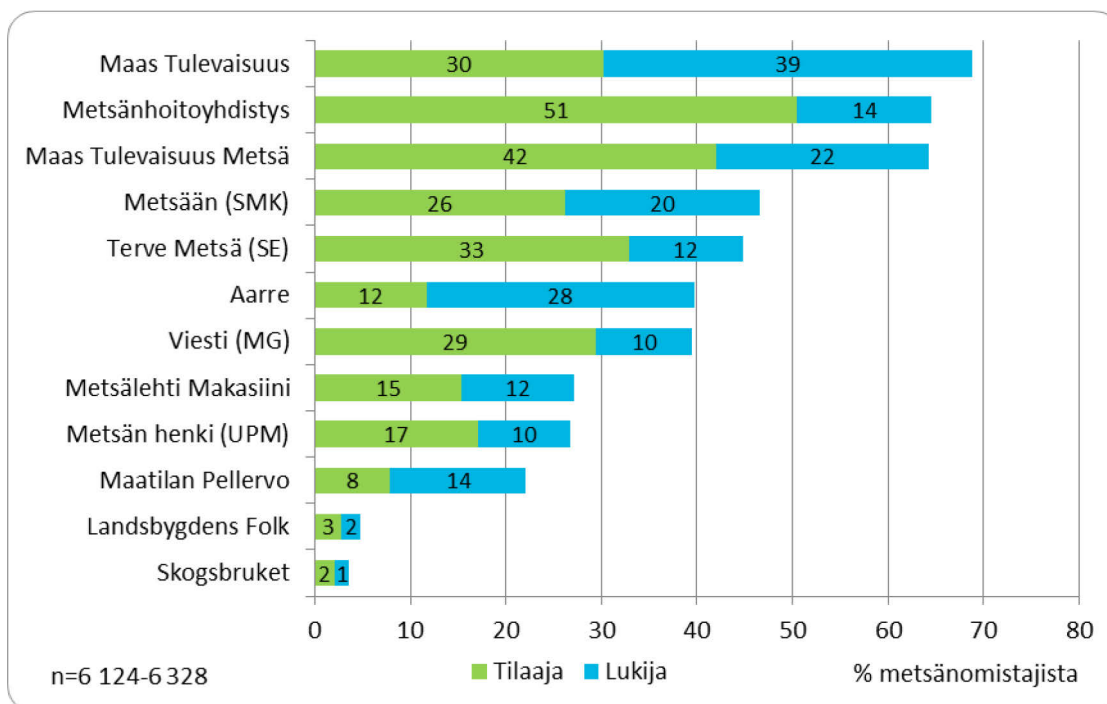
³ Metsälehti Makasiinin levikki on noin 1 300 lehteä suurempi kuin Metsälehdessä, koska sen voi tilata myös erikseen.

⁴ Tutkimusaineistossa oli 5–10 hehtaarin tiloja 15 % ja 10–20 hehtaarin tiloja 22 %.

Mitä enemmän metsänomistajalla oli metsää ja mitä iäkkäämpi hän oli, sitä todennäköisemmin hänelle tuli kotiin metsäalan lehtiä. Tämä koski erityisesti metsäalan ilmaislehtiä, sen sijaan maksullisten lehtien tilaajia oli likimain saman verran kaikissa ikäluokissa. Tilaajien osuus kasvoi myös metsätilan hallinta-ajan suhteen, vaikka metsätilansa alle viisi vuotta sitten hallintaansa saaneilla tiedon tarpeiden voisi ajatella olevan suurimmat. Sen sijaan tilan hallintavan suhteen erot eivät olleet suuria, kuolinpeissä tilaajia oli kuitenkin jonkin verran vähemmän. Ammattiaseman mukaan maatalousyrittäjissä ja eläkeläisissä oli eniten metsäalan lehtien tilaajia, ja palkansaajissa sekä ryhmään muut (opiskelijat, työttömät ja hoitovapaalla olevat) kuuluvissa vähiten.

Maaseudulla asuvissa metsäalan lehtiä, varsinkin maksullisia metsäalan lehtiä tilaavia oli selvästi enemmän kuin kaupungeissa asuvissa. Miehet tilasivat lehtiä useammin kuin naiset.

Erityisesti monitavoitteisissa, mutta myös tuloja ja turvaa korostavissa, oli keskimääräistä enemmän metsäalan lehtien tilaajia, kun taas virkistyskäyttäjissä ja epätietoisissa selvästi vähemmän. Puntaroi- jissa oli selvästi keskimääräistä enemmän metsäalan lehtien tilaajia kuin muissa päätöstukiryhmissä. Erityisen usein heille tuli metsäyhtiöiden lehtiä. Muiden päätöstukiryhmien välillä erot olivat melko vähäisiä.

Kuva 9. Metsänomistajat metsäalan lehtien tilaajina ja lukijoina 2019.

Taulukko 7. Metsäalan lehtien tilaajat metsänomistajien taustan mukaan.

	Ilmaislehdet	Maksulliset lehdet	Yhtiöiden lehdet	Neuvontalehdet
% metsänomistajista tai tiloista				
Ammattiasema (n=6096–6277)				
Palkansaaja	66	38	43	50
Maatalousyrittäjä	90	86	73	68
Muu yrittäjä	65	43	42	49
Eläkeläinen	76	43	54	60
Muu	59	34	43	47
Metsäala, ha (n=6149–6328)				
5–9,9	58	30	30	42
10–19,9	67	36	41	49
20–49,9	73	46	53	57
50–99,9	82	56	64	65
100–	84	62	69	66
Omistajan ikä, vuotta (n=6032–6205)				
-44	59	40	39	40
45–54	68	45	45	50
55–64	72	45	51	57
65–74	77	46	54	61
75–	78	47	58	60
Tilan hallinta-aika, vuotta (n=5844–6012)				
-5	62	35	37	46
6–15	68	43	45	54
16–	78	49	57	60
Omistajan sukupuoli (n=5939–6110)				
Mies	76	49	54	59
Nainen	62	33	40	48
Asuinympäristö (n=6009–6184)				
Maaseutumainen	78	56	56	60
Taajama tai kirkonkylä	70	37	46	53
Kaupunkimainen	64	30	44	50
Tavoiteryhmä (n=5767–5927)				
Monitavoitteiset	83	56	61	66
Virkistyskäyttäjät	61	29	38	48
Metsässä tekevät	70	45	49	53
Turvaa ja tuloja korostavat	76	50	57	59
Epätietoiset	62	36	41	47
Päätöstukiryhmä (n=1859–1899)				
Puntaroijat	82	52	65	67
Ammattilaisiin luottavat	74	42	45	59
Itsenäiset	63	42	42	44
Opin- ja tuenhaluiset	67	41	43	55
Kaikki	72	45	51	56

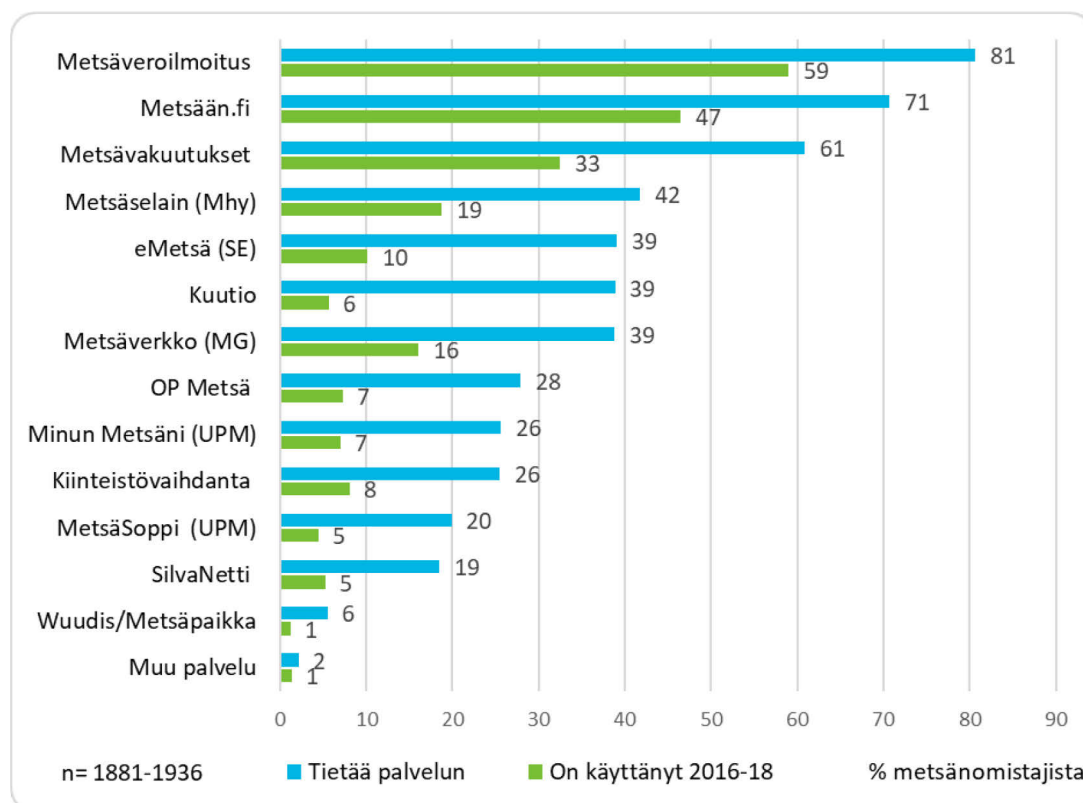
3.3. Sähköiset asiointipalvelut

3.3.1. Metsänomistajien käyttämät sähköiset palvelut

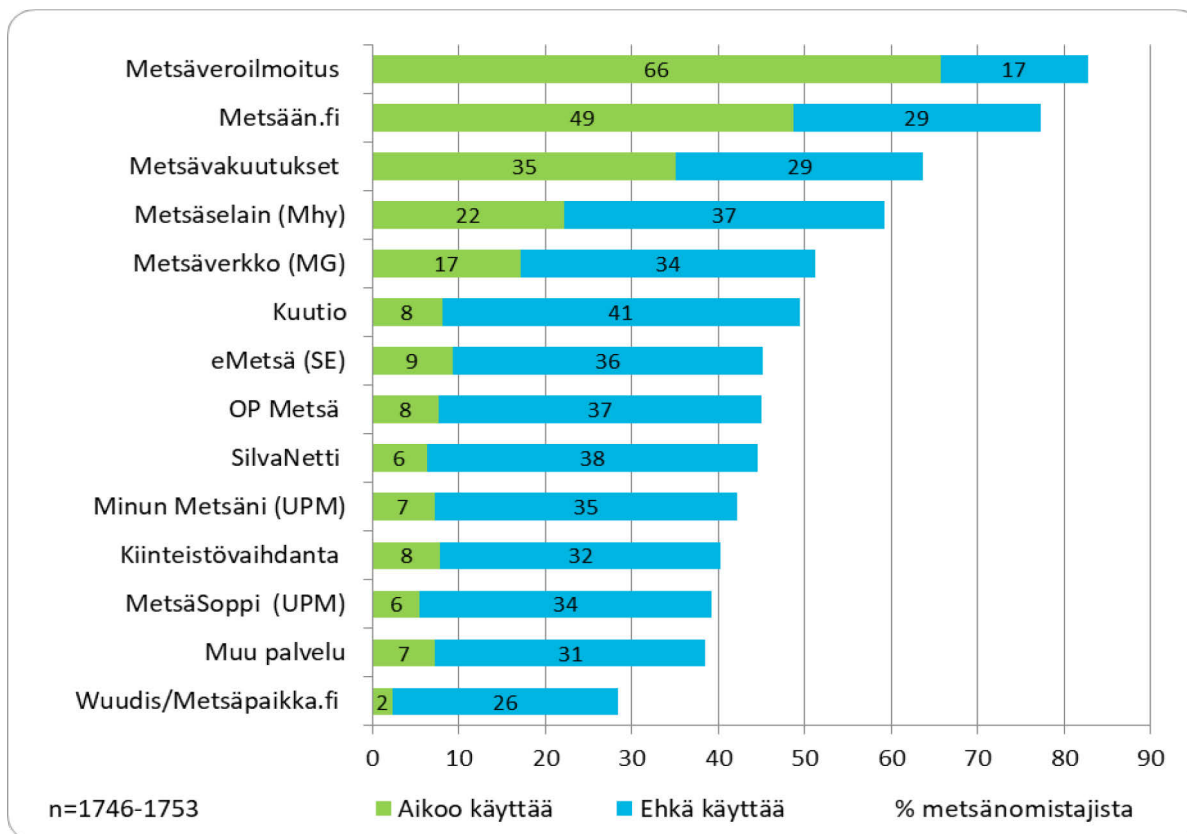
Sähköiset asiointipalvelut lisäävät mahdollisuuksia käyttää palveluja ajasta ja paikasta riippumatta. Varsinkin tilansa ulkopuolella, kaukana metsätilastaan asuville etämetsänomistajille sähköiset palvelut ovat tarpeellinen väylä yksilöidä toimeksiantojaan. Lähes kaikilla metsäalan organisaatioilla on tarjolla jonkinlaisia sähköisiä palveluja metsänomistajille.

Metsänomistajat tunsivat yleisimmin Verohallinnon tuottaman metsäveroilmoituksen asiointipalvelun (4/5 metsänomistajista), Metsäkeskuksen tuottaman Metsään.fi -asiointipalvelun (2/3) ja vakuutusyhtiöiden asiointipalvelut (3/5). Seuraavaksi yleisimmin tunnettiin metsänhoitoyhdistysten Metsäselain, Stora Enson eMetsä, Metsä Groupin Metsäverkko ja Suomen Puukauppa Oy:n sähköinen puumarkkinapaikka Kuutio, jotka tiesi noin 40 prosenttia metsänomistajista. Neljäsosa tunsu OP Ryhmän OP Metsän, UPM:n Minun metsäni ja Maanmittauslaitoksen kiinteistönvaihdantapalvelun. Joka viides tunsu UPM:n MetsäSoppi- ja metsänhoitoyhdistysten SilvaNetti-palvelun. MHG Systems Oy:n tarjoaman Wuudis-palvelun, joka aiemmin tunnettiin Metsäpaikan nimellä, tiesi kuusi prosenttia metsänomistajista (kuva 10). Muita metsänomistajien yleisimmin mainitsemia sähköisiä palveluita olivat Kartta- paikka ja Paikkatietoikkuna.

Viimeisen kolmen vuoden (2016–2018) aikana näitä palveluja oli käyttänyt huomattavasti edellä esitettyä pienempi osa metsänomistajista. Yleisimmin oli käytetty niitä palveluita, joita yleisimmin tunnettiin, eli metsäveroilmoituspalvelua, Metsään.fi:tä ja vakuutusyhtiöiden palveluja. Yritysten ja yhdistysten tuottamista metsäalan palveluista yleisimmin, lähes viidesosa metsänomistajista, oli käytetty Metsänhoitoyhdistyksen Metsäselainta, ja toiseksi laajimmin Metsäverkkoa, jota oli käyttänyt kuudesosa metsänomistajista. Kaikilla muilla palveluilla käyttäjiä oli ollut alle kymmenesosa metsänomistajista (kuva 10).

Kuva 10. Metsäalan sähköisten palveluiden tunnettuus ja käyttö 2016–2018.

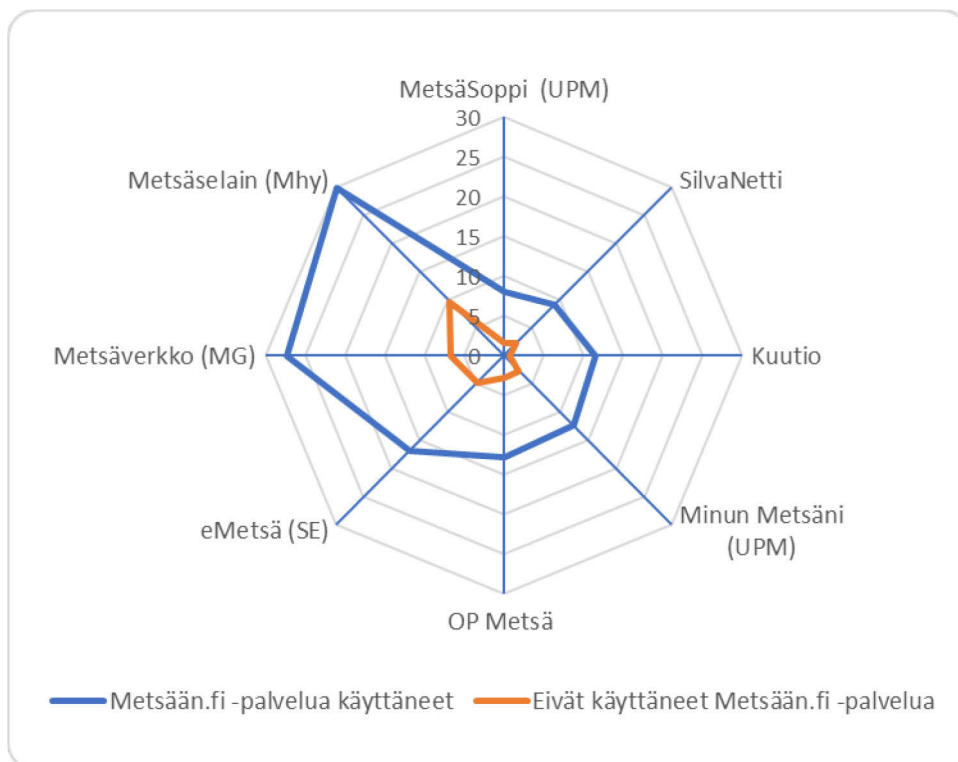

Kuva 11. Miten aikoo käyttää tai ehkä käyttää sähköisiä metsäalan palveluita vuosina 2019–2023.

Kun tarkastellaan sähköisten palveluiden käyttöaikomuksia lähitulevaisuudessa, tulokset eivät juurikaan muutu: niitä palveluita, joita oli aiemmin käytetty, aiottiin käyttää varmuudella myös vastakin. Käyttäjien määrä näyttäisi lisääntyvän varsin vähän, vain muutamalla prosenttiyksiköllä (kuva 11). Sen sijaan tietyn palvelun käyttöä lähivuosina harkitsevien määrässä (ehkä käyttää) on selkeää kasvusuuntausta. Eniten käyttäjäkuntaa saattavat lähivuosina kasvattaa Kuutio, SilvaNetti, Metsäselain, OP Metsä, eMetsä ja Minun metsäni, joilla kaikille lisäys olisi vähintään 35 prosenttiyksikköä, mutta myös muissa palveluissa on selkeää kasvupotentiaalia verrattuna nykyiseen käyttöön. Vaikka metsäveroilmotuspalvelussa kasvupotentiaali on muita selkeästi vähäisempi, se voi lähivuosina tavoittaa kolme neljäsosaa metsänomistajakunnasta. Lähes yhtä suuren käyttäjäkunnan voi tavoittaa Metsään.fi -palvelu. Muista metsäpalveluista Metsäselain, Metsäverkko ja Kuutio saattavat tavoittaa seuraavien viiden vuoden aikana noin puolet metsänomistajista.

Suomen metsäkeskuksen Metsään.fi-palvelua on kehitetty tiedonjakelu- ja asiointiportaaliksi, jonka kautta metsänomistaja löytää helposti yhdestä paikasta metsien hoitoon ja käyttöön tarvittavat tiedot ja jonka kautta hän voi hoitaa toimenpiteiden edellyttämän viranomaisasioinnin. Monet metsänomistajat ovat ottaneet palvelusta metsävaratiedot käyttöönsä (luku 3.2.1). Metsänomistajan luvalla palvelussa olevia metsävaratietoja hyödyntävät myös monet muut palveluntuottajat omissa palvelutuotteissaan (Valonen ym. 2019). Siksi onkin mielenkiintoista tarkastella, miten Metsään.fi -palvelua käyttäneet metsänomistajat ovat hyödyntäneet myös muiden metsäalan toimijoiden tuottamia palveluita.

Kuvasta 12 havaitaan, että Metsään.fi -palvelua käyttäneistä merkittävästi useammat olivat käyttäneet myös muiden metsäalan toimijoiden sähköisiä metsäpalveluita kuin heistä, jotka eivät olleet käyttäneet lainkaan Metsään.fi-palvelua. Esimerkiksi Metsään.fi -palvelua käyttäneistä 17 prosenttia oli käyttänyt myös Stora Enson eMetsä-palvelua, mutta Metsään.fi -palvelua käyttämättömistä vain vajaa viisi prosenttia. Metsään.fi näyttää siten toimivan metsänomistajille väylänä myös muiden toimijoiden palveluille.

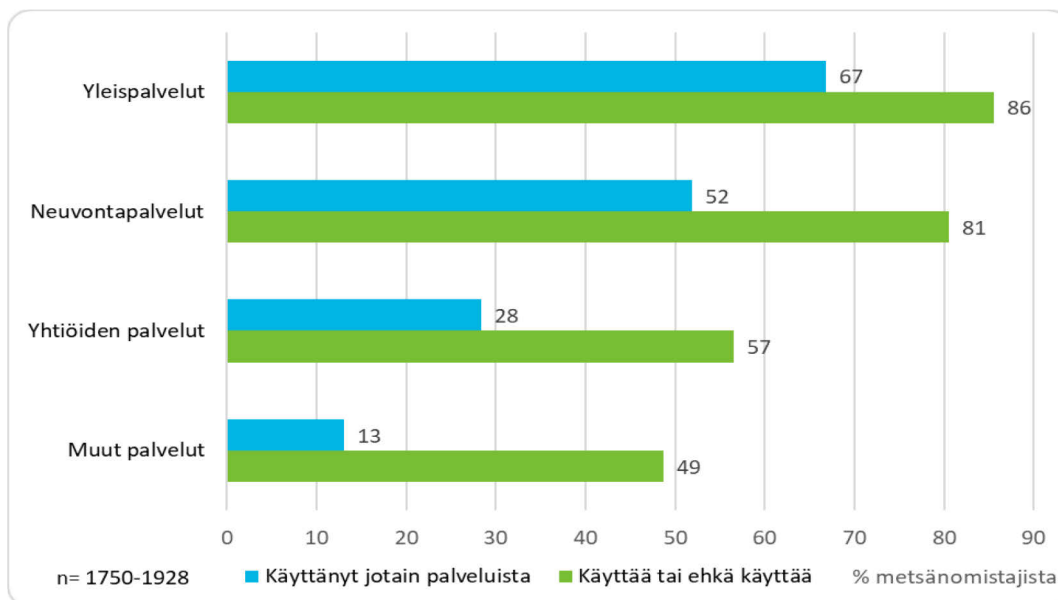

Kuva 12. Metsään.fi -palvelua vuosina 2016–2018 käyttäneiden ja palvelua käyttämättömien metsänomistajien käyttämät muut metsäalan sähköiset asiointipalvelut, % metsänomistajista (n=1822–1852).

Jatkotarkasteluja varten palvelut yhdistettiin seuraavasti. *Yleispalveluihin* luettiin metsäveroilmoitus, vakuutusyhtiöiden palvelut ja kiinteistövaihdannan palvelut. *Neuvontapalveluihin* luettiin Metsään.fi, Metsäselain ja Silvanetti ja *yhtiöiden palveluihin* luettiin Metsäverkko, eMetsä, Minun metsäni ja MetsäSoppi. *Muihin palveluihin* luettiin Kuutio, Wuudis ja muut metsänomistajien ilmoittamat palvelut. Tällä jaottelulla tarkasteltiin taustaryhmittäin, miten kyseisiä palveluita on käytetty kolmen edellisvuoden aikana ja miten niitä aiotaan käyttää seuraavien viiden vuoden aikana.

Kaikista metsänomistajista ainakin yhtä metsäalaan liittyvää yleispalvelua oli kolmen edellisen vuoden aikana käyttänyt kaksi kolmasosaa metsänomistajista ja yli neljä viidesosaa aikoi käyttää palveluista jotain seuraavien viiden vuoden aikana (kuva 13). Neuvontaorganisaatioiden sähköisistä palveluista vähintään yhtä oli käyttänyt puolet metsänomistajista mutta niitä aikoi vastaisuudessa käyttää neljä viidesosaa. Ainakin jonkun metsäyhtiön sähköistä palvelua oli käyttänyt lähes kolmasosa metsänomistajista mutta niistä jotain aikoi tulevina vuosina käyttää yli puolet metsänomistajista. Muiden palvelutuottajien sähköisiä palveluista ainakin yhtä oli käyttänyt runsas kymmenesosa, mutta niiden käyttöä harkitsevia oli liki puolet metsänomistajista.

Kuva 13. Eri tahojen tuottamia metsäalan sähköisiä asiointipalveluita vuosina 2016–2018 käyttäneet ja vuosina 2019–2025 käyttöä aikovat metsänomistajat.

Ammattiasemaltaan palkansaajissa oli eniten lähes kaikkia sähköisiä metsäalan asiointipalveluita käyttäneitä ja niiden käyttöä lähivuosina aikovia, kun taas eläkeläisissä vähiten (taulukko 8). Maatalousyrityksissä oli eniten metsäyhtiöiden sähköisiä palveluita käyttäneitä, mutta palkansaajissa oli eniten niitä, jotka aikovat lähivuosina ryhtyä käyttämään yhtiöiden palveluita.

Perheomistustilojen omistajissa oli eniten sähköisten yleispalveluiden käyttäjiä ja kuolinpesissä vähiten. Kuolinpesissä oli käytetty vähiten kaikkien muidenkin tahojen tuottamia palveluita, mutta niissä oli suurin lisäys lähitulevaisuudessa käyttöä aikovien osuudessa. Yhtymissä aiottiin lähitulevaisuudessa käyttää kaikkia sähköisiä palveluita yleisemmin kuin muissa omistusmuodoissa.

Nuoret, alle 45-vuotiaat olivat käyttäneet kaikkia sähköisiä palveluita vanhempia yleisemmin, kun taas iäkkäät, yli 75-vuotiaat selvästi muita vähemmän. Sen sijaan 65–74-vuotiaissa käyttäjien määrä ei ollut juurikaan pienempi kuin keskimäärin metsänomistajakunnassa. Alle 55-vuotiaissa oli eniten niitä, jotka aikovat lähitulevaisuudessa käyttää muita palveluita (Kuutio, Wuudis, ym.).

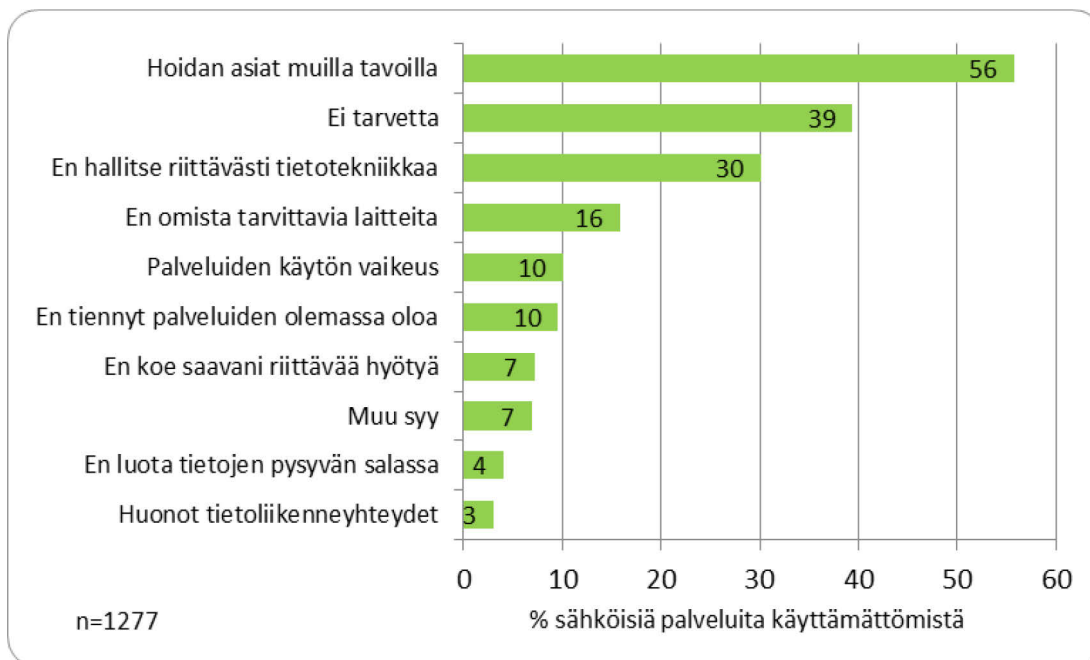
Mitä enemmän metsää omistettiin, sitä yleisemmin sähköisiä metsäalan palveluita oli käytetty. Raja näyttäisi olevan noin 50 hehtaarin kohdalla. Alle 50 hehtaaria omistavista henkilöistä palveluita oli käyttänyt keskimääräistä harvempi ja yli 50 hehtaaria omistavista keskimääräistä useampi. Tulevaisuuden aikomuksissa kokoluokittaiset erot eivät olleet niin suuria kuin toteutuneessa käytössä.

Epätietoisissa ja virkistyskäyttäjissä oli vähiten sähköisiä palveluita käyttäneitä, kun taas eniten palveluiden käyttäjiä oli monitavoitteisissa sekä tuloja ja turvaa korostavissa. Epätietoisissa ja virkistyskäyttäjissä oli muita vähemmän myös niitä, jotka aikovat lähivuosina käyttää palveluita. Erot olivat suurimpia yhtiöiden ja neuvontaorganisaatioiden palveluiden käytössä.

Puntaroiijat olivat käyttäneet kaikkia muita paitsi yleispalveluita keskimääräistä yleisemmin, opin- ja tuenhaluiset olivat puolestaan käyttäneet muita useammin yleispalveluita ja neuvontaorganisaatioiden sähköisiä palveluita. Ammattilaisiin luottavissa ja itsenäisissä oli vähiten metsäalan sähköisten asiointipalveluiden käyttäjiä. Näiden välillä eroa oli vain yleispalveluiden ja yhtiöiden palveluiden käytössä: itsenäisissä metsänomistajissa yleispalveluiden käyttäjiä oli enemmän, kun taas ammattilaisiin luottavissa yhtiöiden palveluiden käyttäjiä. Opin- ja tuenhaluisissa oli eniten kaikkien tahojen palveluiden käyttöä lähivuosina aikovia ja vähiten itsenäisissä.

Taulukko 8. Metsäalan sähköisten asiointipalveluiden käyttö 2016–2018 ja aikomus käyttää palveluita 2019–2023 metsänomistajien taustan mukaan.

	On käyttänyt				Aikoo käyttää tai ehkä käyttää			
	Yleis- palve- lut	Neu- vonta- palve- lut	Yhtiöi- den palve- lut	Muut palve- lut	Yleis- palve- lut	Neu- vonta- palve- lut	Yhtiöi- den palve- lut	Muut palve- lut
	% metsänomistajista tai tiloista							
Ammattiasema	(n= 1845–1922)				(n= 1743–1805)			
Palkansaaja	76	59	32	18	92	89	64	58
Maatalousyrittäjä	63	60	40	17	83	83	60	54
Muu yrittäjä	62	56	22	8	86	82	55	43
Eläkeläinen	59	41	22	8	80	71	47	39
Muu	72	57	31	14	85	80	59	38
Metsäala, ha	(n=1851–1927)				(n= 1749–1813)			
5–9,9	58	35	13	7	82	73	44	46
10–19,9	64	42	21	11	86	76	54	49
20–49,9	68	55	28	13	85	80	56	44
50–99,9	70	59	37	17	87	87	64	56
100-	76	72	48	22	87	89	67	55
Omistajan ikä, vuotta	(n= 1836–1900)				(n=1729–1805)			
-44	78	66	34	21	95	90	64	60
45–54	75	64	38	18	89	88	62	58
55–64	67	53	28	13	87	86	62	50
65–74	65	48	26	11	84	75	51	43
75–	50	28	17	7	70	56	41	31
Tilan hallintatapa	(n=1850–1928)				(n= 1750–1811)			
Perheomistus	70	54	29	12	85	81	56	47
Yhtymä	62	51	32	18	89	83	64	57
Kuolinpesä	52	41	15	11	82	73	47	48
Tavoiteryhmä	(n= 1807–1880)				(n= 1709–1763)			
Monitavoitteiset	74	60	39	17	89	87	66	57
Virkistyskäyttäjät	60	42	14	7	82	75	48	41
Metsässä tekevät	64	49	26	12	88	79	54	48
Turvaa ja tuloja ko- rostavat	73	62	36	17	89	88	64	52
Epätietoiset	60	39	18	11	76	70	45	43
Päätöstukiryhmä	(n= 1726–1788)				(n= 1640–1692)			
Puntaroijat	70	63	40	19	87	87	67	53
Ammattilaisiin luottavat	66	40	16	10	83	69	46	43
Itsenäiset	55	42	25	11	78	74	48	40
Opin- ja tuenhalui- set	78	62	29	12	95	93	64	59
Kaikki	67	52	28	13	85	80	57	49

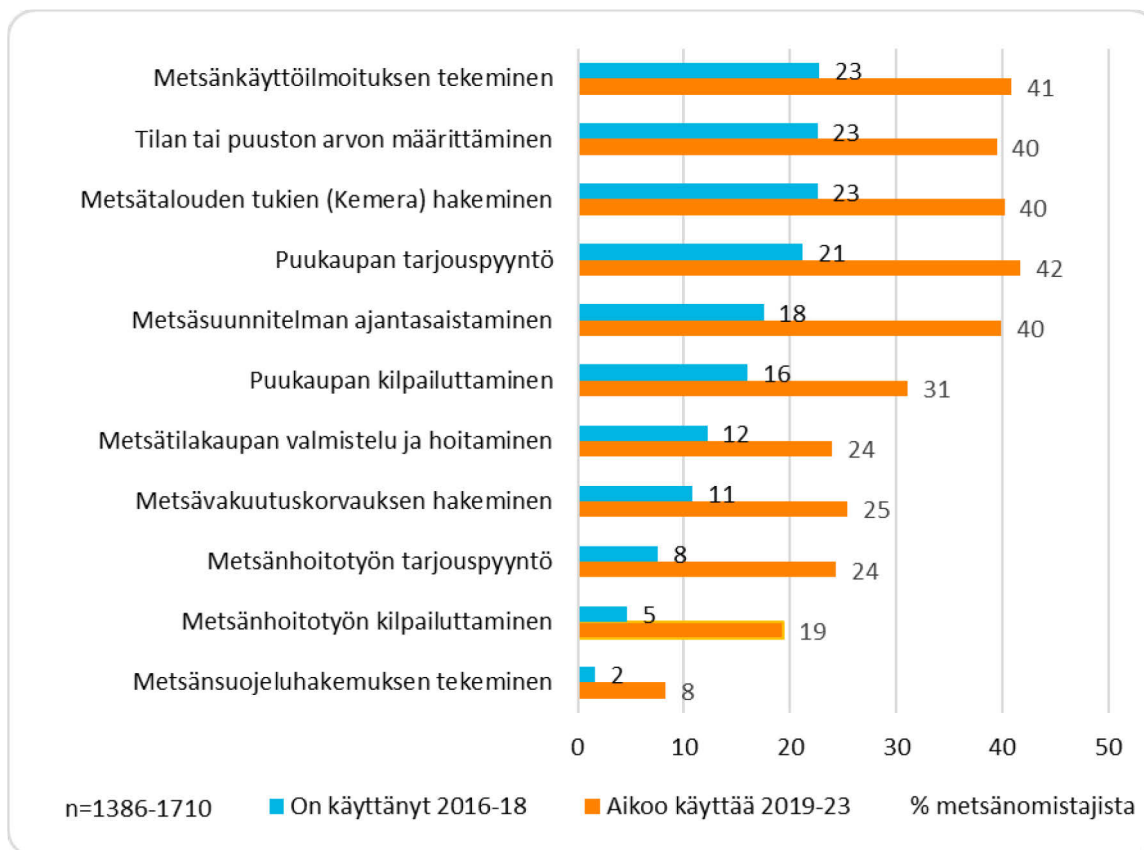
Kuva 14. Syyt miksei ole käyttänyt tai ei aio käyttää metsäalan sähköisiä asiointipalveluita.

Metsänomistajista 42 prosenttia ei ollut käyttänyt tai ei aikonut lähitulevaisuudessa käyttää mitään sähköisiä asiointipalveluita. Heistä yli puolet kertoi syynä tähän olevan sen, että hoitaa asiat muilla tavoin (kuva 14). Toiseksi yleisin syy oli, ettei palvelulle ole ollut, eikä ole tulevaisuudessakaan tarvetta. Puutteet tietotekniikkaan liittyvissä taidoissa, laitteiden puuttuminen ja palveluiden käytön vaikeus mainittiin seuraavaksi yleisimmin syinä käyttämättömyydelle. Sen sijaan tietoliikenneyhteyksien huonous mainittiin vain harvoin syyksi, samoin tietosuojakysymykset. Tavallisimmat ”muut syyt” olivat omistajan korkea ikä tai sairaus, ei tarvetta, koska metsänhoitoyhdistys, perheenjäsen tai sukulainen hoitaa metsäasiat, ei hallitse välineitä tai ei periaatteesta halua käyttää sähköisiä palveluita.

3.3.2. Sähköisten palvelujen käyttökohteet

Mihin metsänomistajat sitten olivat käyttäneet sähköisiä asiointipalveluja kolmen kyselyä edeltäneen vuoden 2016–2018 aikana? Lähes neljäsosa oli käyttänyt palveluita metsänkäyttöilmoituksen tekemiseen, tilan tai puuston arvon määrittämiseen tai metsätalouden rahoitustukien eli Kemera-tukien hakemiseen (kuva 15). Viidesosa palveluista käyttäneistä oli tehnyt sähköisesti puukaupan tarjouspyynnön, ja kuudesosa oli kilpailuttanut puukaupan ostajat verkossa. Lähes viidesosa oli ajantasaistanut metsäsuunnitelmaansa ja reilu kymmenesosa valmistellut ja hoitanut sähköisesti metsätilakaupan tai hakenut korvauksia metsävakuutuksesta. Metsänhoitotöistä oli tehnyt tarjouspyynnön tai kilpailuttanut toimijoita alle kymmenesosa metsänomistajista. Metsänsuojeluhakemuksen oli tehnyt sähköisesti vajaa kaksi prosenttia metsänomistajista.

Sähköisten asiointipalveluiden suurin käyttöpotentiaali seuraavien viiden vuoden aikana liittyy samoihin palveluihin, joita oli käytetty aiemminkin: metsänkäyttöilmoitus, tila- ja puustoarviot, metsätalouden tuet, puukaupan tarjouspyyntö ja metsäsuunnitelman ajantasaistaminen. Näissä palveluissa käyttäjäkunta näyttäisi kasvavan noin kaksikymmentä prosenttiyksikköä. Merkittävää lisäspotentiaalia kohdistuu myös metsänhoitotöiden tarjouspyyntöihin ja töiden toteuttajien kilpailuttamiseen.

Kuva 15. Toimenpiteet, joihin on käyttänyt vuosina 2016–2018 tai aikoo käyttää vuosina 2019–2023 metsäalan sähköisiä asiointipalveluita.

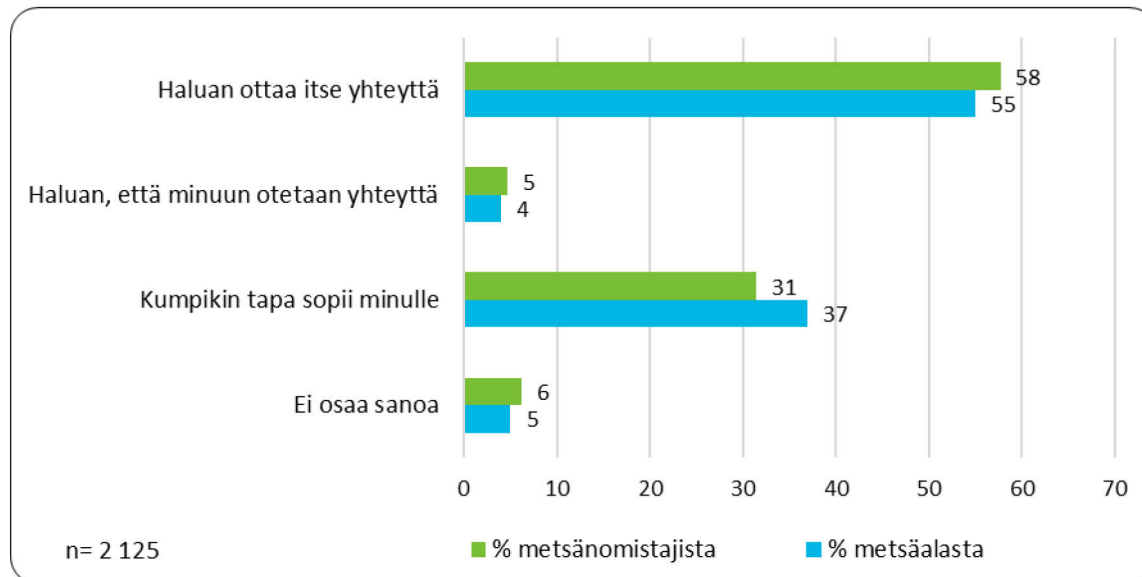
3.4. Metsäpalveluiden tarve

3.4.1. Puukaupan ja metsänhoitotöiden kilpailuttaminen

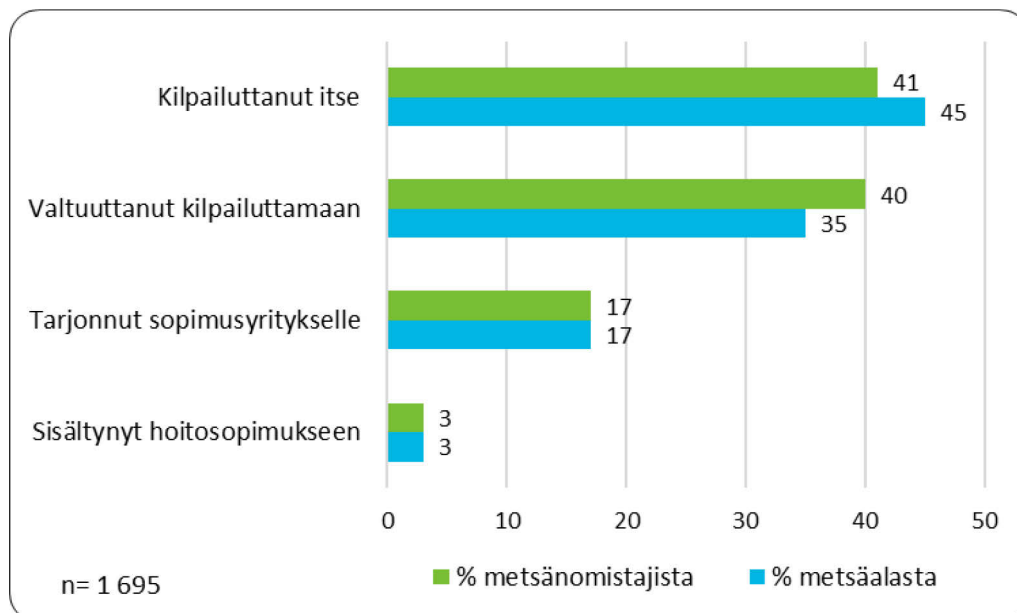
Metsänomistajilta kysyttiin, miten hän haluaa, että häntä lähestytään, jos hänen metsissään on käyttämättömiä hakkuumahdollisuuksia tai metsänhoitotyötarpeita. Metsänomistajista lähes kolme viidesosaa halusi mieluummin ottaa itse yhteyttä metsäammattilaiseen (kuva 16). Vain viisi prosenttia toivoi metsäammattilaisten ottavan heihin yhteyttä. Joka kolmannelle sopi kummin tahansa. Metsäalasta osuudet olivat samaa luokkaa.

Taustaryhmittäin erot olivat vähäisiä. Eläkeläisistä, 65-75 -vuotiaista ja alle 10 hehtaaria omistavista sekä metsässä tekevästä ja itsenäisistä keskimääräistä useammat halusivat itse olla aloitteentekijänä ja ottaa yhteyttä ammattilaisiin. Sen sijaan alle 45-vuotiaista ja opin- ja tuenhaluisista keskimääräistä useammille sopi kumpi tapa tahansa. Ainoastaan opin- ja tuenhaluisista keskimääräistä useampi toivoi ammattilaisen yhteydenottoa.

Metsänomistajia pyydettiin kertomaan, miten hän on tavallisesti valinnut ostajan, kun on tehnyt puukauppaa. Metsänomistajista 82 prosenttia ilmoitti joskus tehneensä puukaupan. Heistä kaksi viidestä oli tavallisesti valinnut ostajan kilpailuttamalla itse (kuva 17). Niin ikään kaksi viidennestä oli tavallisesti valtuuttanut jonkun tahon kilpailuttamaan puukaupan ostajan. Hieman alle viidennes puukaupan tehneistä oli tarjonnut puuta vain sopimusyritykselle ja muutamalla prosentilla puukauppa-asiat olivat sisältyneet hoitosopimukseen. Metsäalaosuuden perusteella suuremmilla metsätiloilla omaehtoinen kilpailuttaminen oli hieman yleisempää, kun taas pienemmillä tiloilla ulkopuolisen toimijan valtuuttaminen.

Kuva 16. Miten metsänomistaja haluaa saada yhteyden metsäammattilaisiin, jos hänellä on käyttämättömiä hakkuumahdollisia tai metsänhoitotarpeita.

Kuva 17. Puukauppaa tehneiden tavallisin tapa valita ostaja puukaupassa.

Maatalousyrittäjistä puolet valitsi tavallisesti ostajan kilpailuttamalla itse, palkansaajista reilu kaksi viidennestä mutta eläkeläisistä vain hieman yli kolmannes (taulukko 9). Ostajan valinta valtuuttamalla metsäammattilainen kilpailuttamaan oli keskimääräistä yleisempää eläkeläisten keskuudessa, mutta maatalousyrittäjien keskuudessa harvinaisempaa. Maatalousyrittäjistä keskimääräistä useampi, reilu neljännes, oli tarjonnut leimikkoo tavallisesti sopimusyritykselle.

Suurempien metsätilojen omistajat olivat valinneet puunostajan tavallisesti itse kilpailuttamalla, mutta pienempien tilojen omistajat valtuuttamalla metsäammattilaisen kilpailuttamaan. Naiset suosivat yleisemmin valtuuttamista mutta miehet omaehtoista kilpailuttamista.

Nuoremmista metsänomistajista useampi kilpailutti itse verrattuna vanhempiin metsänomistajiin. Alle 44-vuotiaista yli puolet oli kilpailuttanut puukaupan itse, mutta yli 75-vuotiaista kolmasosa. Toisaalta valtuuttaminen oli suosittumpaa vanhempien metsänomistajien keskuudessa. Hallintatavan suhteen merkittävin ero oli, että kuolinpesät valitsivat puunostajan muita yleisemmin valtuuttamalla kilpailutuksen.

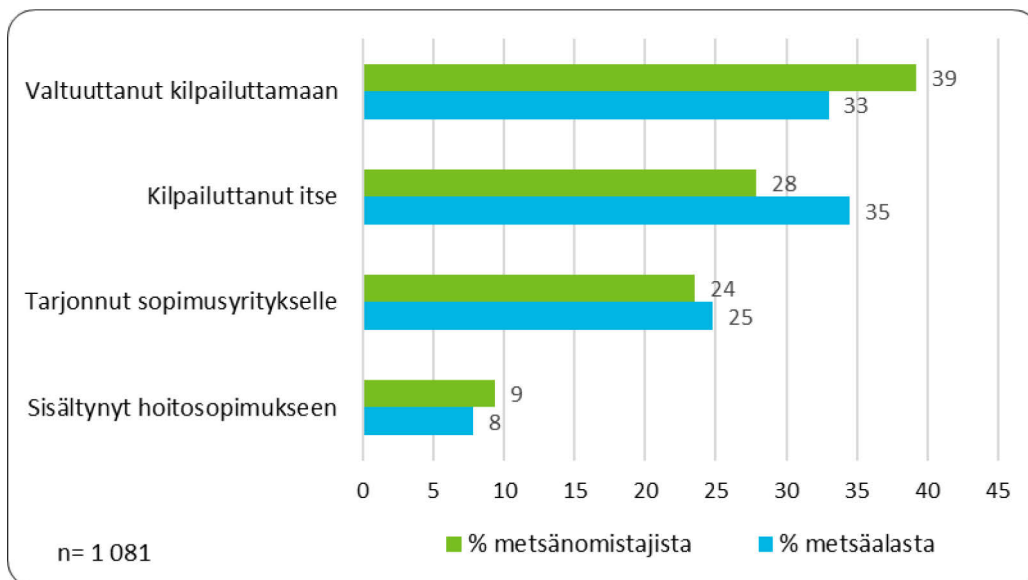
Kaupungeissa asuvista yli puolet oli valtuuttanut ulkopuolisen kilpailuttamaan puukaupan ostajat, muualla asuvista vain kolmannes, sillä he suosivat kilpailuttamista itsenäisesti. Maaseudulla asuvissa oli myös hieman muita yleisempää tarjota leimikkoo suoraan sopimusyritykselle.

Monitavoitteiset, metsässä tekevät sekä turvaa ja tuloja korostavat eivät eronneet toisistaan puunostajan valinnassa. Noin puolet heistä oli itse kilpailuttanut puukaupan ja kolmannes valtuuttanut jonkun tahon kilpailuttamaan. Sen sijaan virkistyskäyttäjistä kolme viidennestä oli valinnut puunostajan valtuuttamalla toimijan kilpailuttamaan ja vain neljännes kilpailuttamalla itse.

Päätöstavaltaan itsenäisistä metsänomistajista liki kolme viidennestä oli valinnut ostajan kilpailuttamalla itse ja vajaa kolmasosa valtuuttamalla. Sen sijaan ammattilaisiin luottavista reilu puolet oli valtuuttanut metsäammattilaisen kilpailuttamaan ja opin- ja tuenhaluisistakin lähes puolet.

Taulukko 9. Ostajan valinta puukauppaa tehdessä taustaryhmittäin.

	Valtuuttanut kilpailuttamaan	Kilpailuttanut itse	Tarjonnut sopimusyrittäjälle	Sisältyi hoitosopimukseen	Yhteensä
% puukauppaa tehneistä metsänomistajista					
Ammattiasema (n=1658)					
Palkansaaja	40	43	13	4	100
Maatalousyrittäjä	22	50	26	2	100
Muu yrittäjä	37	46	15	3	100
Eläkeläinen	44	36	18	3	100
Muu	38	38	21	3	100
Metsäala, ha (n=1664)					
5–9,9	47	35	17	1	100
10–19,9	44	39	14	4	100
20–49,9	40	40	18	2	100
50–99,9	34	42	19	5	100
100–	36	49	14	2	100
Omistajan ikä, vuotta (n=1645)					
-44	36	52	10	2	100
45–54	33	44	19	4	100
55–64	42	40	16	2	100
65–74	40	39	18	3	100
75–	46	32	18	4	100
Tilan hallintatapa (n=1664)					
Perheomistus	39	40	18	3	100
Yhtymä	38	48	11	3	100
Kuolinpesä	50	29	16	5	100
Asuinympäristö (n=1635)					
Maaseutumainen	33	45	20	2	100
Taajama tai kirkonkylä	36	46	15	3	100
Kaupunkimainen	54	31	11	4	100
Tavoiteryhmä (n=1588)					
Monitavoitteiset	32	45	20	3	100
Virkistyskäyttäjät	59	24	14	3	100
Metsässä tekevät	37	45	17	1	100
Turvaa ja tuloja korostavat	36	46	15	3	100
Epätietoiset	45	32	15	8	100
Päätöstukiryhmä (n=1519)					
Puntaroijat	33	46	19	2	100
Ammattilaisiin luottavat	56	26	15	3	100
Itsenäiset	27	57	16	1	100
Opin- ja tuenhaluiset	48	31	15	6	100
Kaikki	40	41	17	3	100

Kuva 18. Metsänhoitopalveluita tarvinneiden metsänomistajien tavallisin tapa valita palveluntuottaja.

Metsänomistajia pyydettiin vastaavalla tavalla kertomaan myös metsänhoitopalvelun toteuttajan valinnasta. Metsänhoitopalveluita oli tarvinnut metsänomistajista 55 prosenttia. Heistä kaksi viidesosaa oli tavallisesti valinnut metsänhoidon toteuttajan valtuuttamalla kilpailutuksen (kuva 18). Reilu neljännes oli valinnut toteuttajan kilpailuttamalla itse ja neljännes tarjoamalla metsänhoitotyötä sopimusyriykselle. Vajaalla kymmenellä prosentilla metsänomistajista työn toteuttaminen oli tavallisesti sisältynyt hoitosopimukseen. Kuten puukaupassakin, mitä enemmän omistajalla oli metsää, sitä tavallisempaa oli omaehtoinen metsänhoitotyön kilpailuttaminen, mikä näkyy keskimääräistä suurempana metsäalaosuutena.

Maatalousyrittäjistä kaksi viidesosaa oli kilpailuttanut metsänhoitotyöt itse ja kolmannes tarjonnut sopimusyriykselle (taulukko 10). Palkansaajilla valtuuttaminen ja kilpailuttaminen itsenäisesti olivat likimain yhtä yleisiä eli runsas kolmannes oli tehnyt jommankumman. Eläkeläisillä yleisintä (lähes puolella) oli valtuuttaa joku kilpailuttamaan metsänhoitotyön palveluntuottajat.

Alle 50 hehtaarin suuruisten metsätilojen omistajilla jonkun tahon valtuuttaminen kilpailuttamaan palveluntuottajat oli suosituin tapa mutta yli sata hehtaaria omistavista kaksi viidennestä oli hoitanut kilpailuttamisen itse.

Nuoremmat alle 55-vuotiaat olivat tavallisesti kilpailuttaneet palveluntuottajat itse, kun taas tätä vanhemmilla jonkun valtuuttaminen oli yleisempää. Naisista lähes puolet oli valtuuttanut ammattilaisen kilpailuttamaan palveluntuottajat ja keskimääräistä useammalla (15 %) metsänhoitotyöt olivat sisältyneet hoitosopimukseen. Kaupunkilaisista puolet oli suosinut valtuuttamista, viidesosa kilpailuttanut itse tai tarjonnut sopimusyriykselle.

Virkistyskäyttäjistä kolme viidestä oli tavallisesti valtuuttanut jonkun kilpailuttamaan, metsässä tekeväistä ja epätietoisista reilu kaksi viidennestä, mutta monitavoitteisista alle kolmannes. Heille yleisintä oli kilpailuttaa työn toteuttaja itse. Toisin kuin muilla, turvaa ja tuloja korostavilla ja epätietoisilla oli keskimääräistä yleisempää metsänhoitotöiden sisällyttäminen hoitosopimukseen.

Ammattilaisiin luottavat olivat tavallisesti valtuuttaneet ammattilaisen kilpailuttamaan, kun taas itsenäiset ja puntaroijat olivat tavallisesti kilpailuttaneet itse. Opin- ja tuenhaluisilla oli myös keskimääräistä yleisempää valtuuttaminen mutta myös metsänhoitotöiden sisällyttäminen hoitosopimukseen.

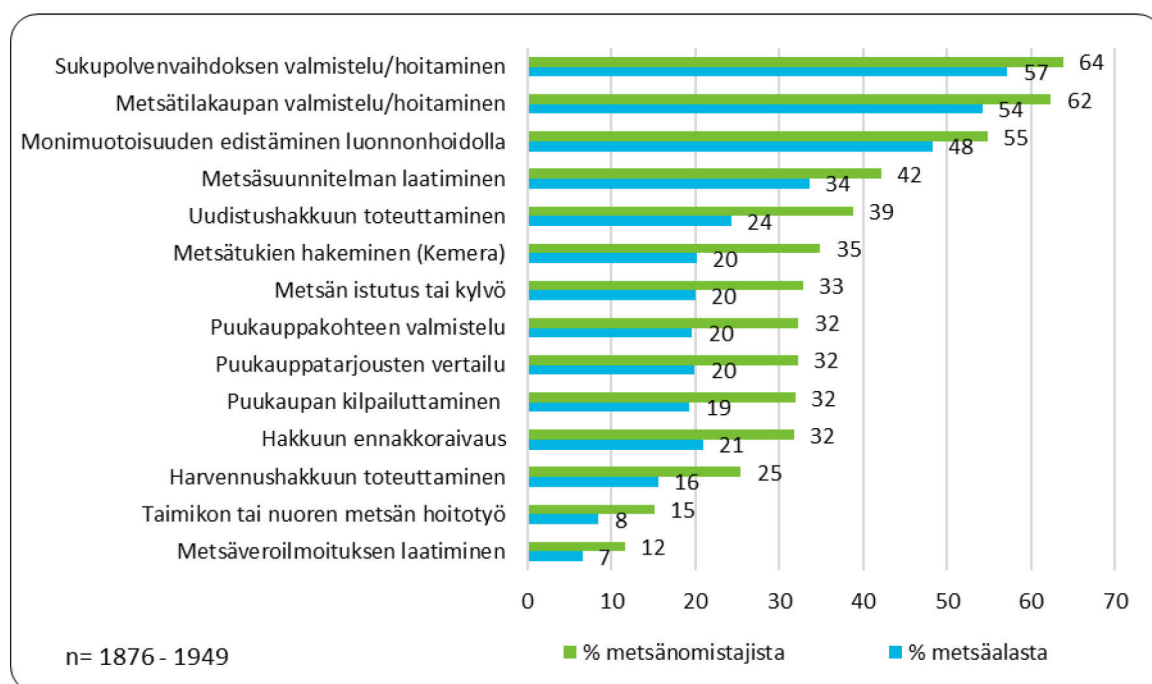
Taulukko 10. Metsänhoitopalvelun tuottajan valinta taustaryhmittäin.

	Valtuuttanut kilpailuttamaan	Kilpailuttanut itse	Tarjonnut sopimusyri-tykselle	Sisältyi hoitosopi- mukseen	Yht.
% metsänhoitopalvelua tarvitsevista metsänomistajista					
Ammattiasema (n=1 048)					
Palkansaaja	37	35	20	10	100
Maatalousyrittäjä	20	39	33	6	100
Muu yrittäjä	41	17	32	11	100
Eläkeläinen	46	21	25	9	100
Muu	31	23	28	24	100
Metsäala, ha (n=1 052)					
5–9,9	47	23	18	11	100
10–19,9	43	25	20	12	100
20–49,9	42	26	24	8	100
50–99,9	33	27	30	10	100
100–	32	40	21	6	100
Omistajan ikä, vuotta (n=1 033)					
-44	28	46	13	12	100
45–54	29	35	27	9	100
55–64	46	24	21	8	100
65–74	41	24	26	8	100
75–	45	17	26	11	100
Omistajan sukupuoli (n=1 019)					
Mies	36	32	25	8	100
Nainen	47	18	20	15	100
Asuinympäristö (n=1 034)					
Maaseutumainen	32	33	27	9	100
Taajama tai kirkonkylä	39	28	23	10	100
Kaupunkimainen	51	21	19	9	100
Tavoiteryhmä (n=1 011)					
Monitavoitteiset	29	40	24	8	100
Virkistyskäyttäjät	59	13	17	11	100
Metsässä tekevät	44	27	24	6	100
Turvaa ja tuloja korostavat	34	28	29	19	100
Epätietoiset	43	20	20	17	100
Päätöstukiryhmä (n=952)					
Puntaroijat	29	39	27	5	100
Ammattilaisiin luottavat	52	16	24	9	100
Itsenäiset	34	41	19	6	100
Opin- ja tuenhaluiset	42	21	22	15	100
Kaikki	39	28	24	9	100

3.4.2. Omatoimisuus ja palveluiden käyttö

Metsänomistajia pyydettiin kertomaan ne metsiin liittyvät tehtävät, joita hänellä on aikomus tehdä lähitulevaisuudessa (alle viisi vuotta) joko kokonaan tai osaksi itse tai teettää kokonaan metsäalan ammattilaisella, jos niihin on tarvetta. Läheskään kaikilla metsänomistajilla ei ollut lähivuosina tarvetta monellekaan kysymyksessä esitetyle tehtävälle (kuva19).

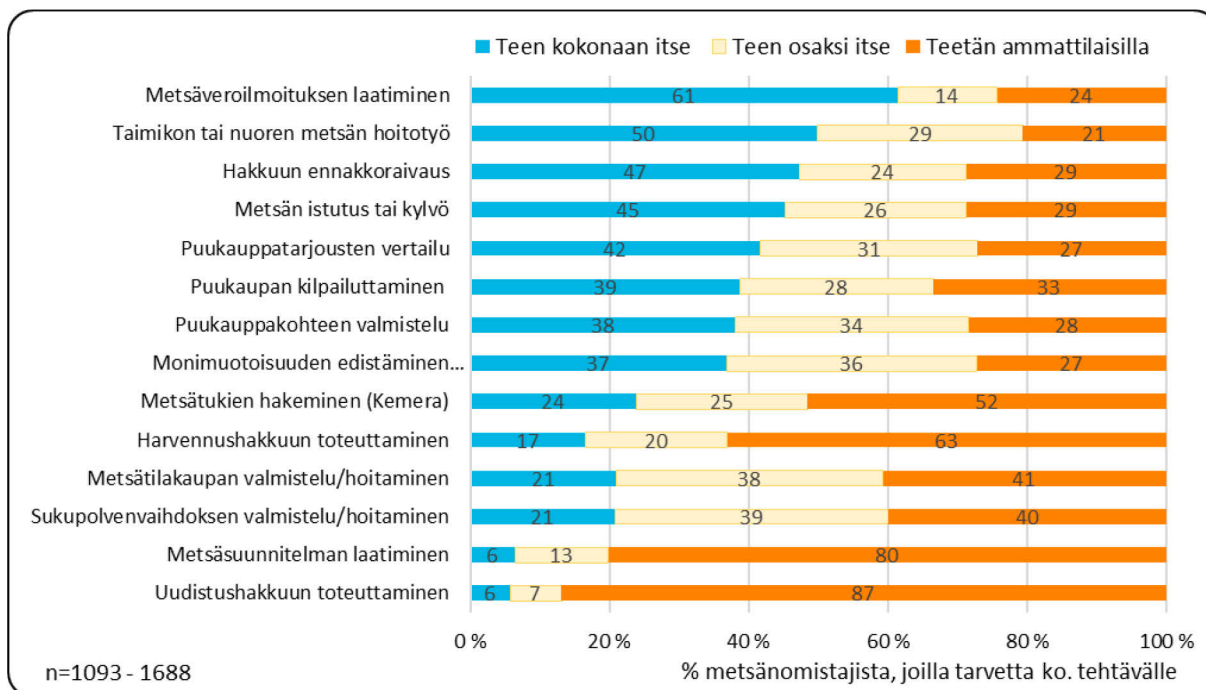
Sukupolvenvaihdoksen ja metsätilakaupan valmistelu tai hoitaminen olivat varsin harvalla metsänomistajalle ajankohtaisia lähivuosina, mikä oli tietysti odotettua. Rungas kolme viidesosaa katsoi, ettei näille toimenpiteille ollut tarvetta. Yli puolet metsänomistajista ei myöskään nähnyt tarvetta metsien monimuotoisuuden edistämiseen, ja metsäsuunnitelman laadinnalle tai uudistushakkuulle ei nähnyt tarvetta kaksi viidestä metsänomistajasta. Kolmannes ei nähnyt lähivuosina tarvetta metsätukien hakemiseen tai puukaupan valmisteluun. Sen sijaan harvennushakkuun toteuttaminen, taimikon tai nuoren metsänhoito ja metsäveroilmoituksen laatiminen olivat valtaosalle metsänomistajista lähivuosina ajankohtaisia tehtäviä.

Kuva 19. Toimenpiteet, joille metsänomistajat eivät nähneet tilallaan tarvetta tulevien viiden vuoden (2019–2023) aikana.

Kuvassa 20 on esitetty, miten ne metsänomistajat, joilla oli lähivuosina tarpeita tietyille toimenpiteille, aikoivat toteuttaa ne. Metsäveroilmoituksen laatiminen oli ainoa tehtävä, jonka reilusti yli puolet vastaajista aikoi tehdä kokonaan itse, mutta joka neljäs aikoi antaa senkin ammattilaisten tehtäväksi. Taimikon tai nuoren metsän kunnostuksen, hakkuun ennakkoraivauksen ja istutuksen noin puolet metsänomistajista aikoi tehdä kokonaan itse. Vain viidennes aikoi teettää taimikon tai nuoren metsän hoitotyöt kokonaan ulkopuolisilla, sen sijaan ennakkoraivauksesta ja istutuksesta lähes kolmasosa.

Tehtävät, joita metsänomistajat yleisimmin aikoivat teettää kokonaan ammattilaisilla, olivat uudistus- ja harvennushakkuut sekä metsäsuunnitelman laatiminen, mikä oli täysin odotettua. Yli puolet metsänomistajista aikoi teettää ammattilaisilla myös metsätukien hakemisen.

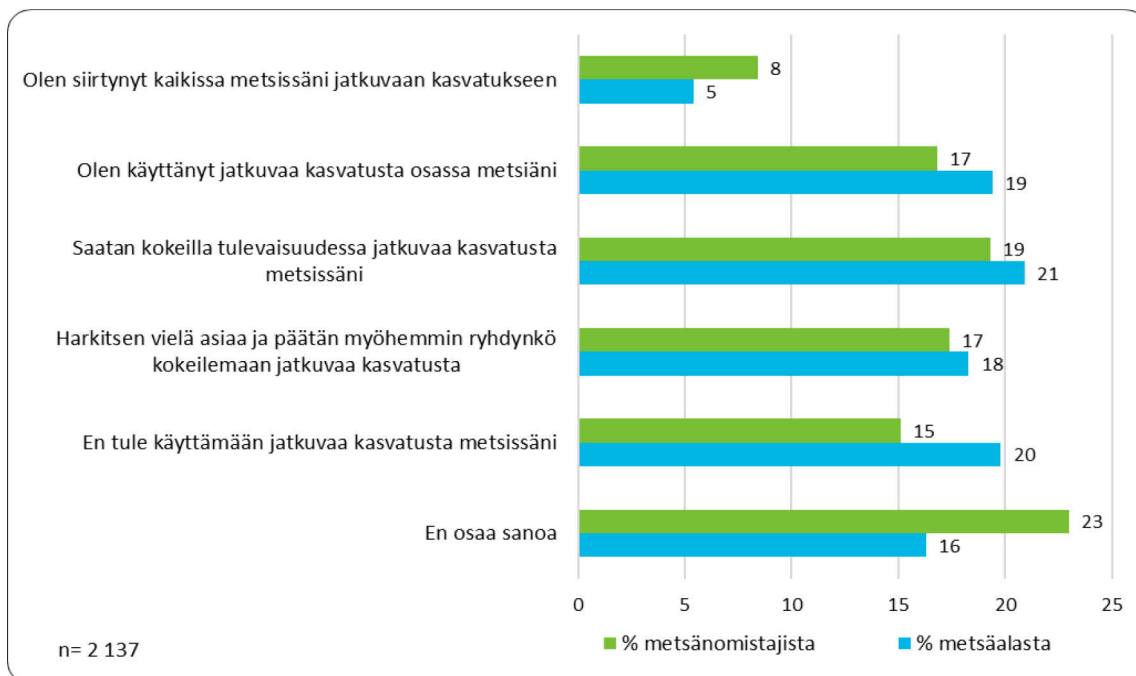
Kuva 20. Toimenpiteet, joita metsänomistajat aikovat tehdä kokonaan tai osaksi itse tai teettää kokonaan metsäalan ammattilaisella vuosina 2019–2023.

3.4.3. Suhtautuminen jatkuvaan kasvatukseen ja sen käsittely neuvonnassa

Metsälaki muuttui vuoden 2014 alusta, mikä mahdollisti eri-ikäisrakenteisen metsän kasvatukseen, niin sanotun metsän jatkuvan kasvatukseen. Metsänomistajilta kysyttiin, miten he suhtautuvat jatkuvaan kasvatukseen ja ovatko he harjoittaneet sitä omissa metsissään. Koska asia oli suhteellisen uusi ja käsitteen sisältö siten vielä vakiintumaton, asiaa avattiin kyselyssä seuraavasti: *”Metsän jatkuva kasvatusta eri-ikäisrakenteisena perustuu yksittäisten puiden sekä pienten puuryhmien poistoon ja luontaiseen uudistumiseen, jolloin metsän elinkaareen ei sisälly selkeää päätehakkuu- ja uudistamisvaihetta. Nykyinen metsälaki mahdollistaa tällaisen metsänkäsittelyn.”* Tämän määrittelyn jälkeen lomakkeella esitettiin asiaa koskeva kysymys.

Metsänomistajista vajaa kymmenesosa oli siirtynyt jatkuvaan kasvatukseen kaikissa metsissään ja vajaa viidesosa osassa metsiään (kuva 21). Joka neljäs metsänomistaja oli siten käyttänyt jatkuvaa kasvatusta joko osassa tai kaikissa metsissään. Joka viides metsänomistaja ei ollut vielä käyttänyt mutta saattaa käyttää tulevaisuudessa. Lähes viidesosa harkitsi vielä asiaa. Kaikkiaan jatkuvaa kasvatusta harkitsevia oli runsas kolmasosa metsänomistajista. Lähes kuudesosa metsänomistajista oli päättänyt, ettei tule käyttämään jatkuvaa kasvatusta. He olivat keskimääräistä suuremman tilan omistajia, sillä metsäalasta tämä oli viidesosa. Lähes neljäsosa oli asian suhteen epävarmoja. He olivat keskimääräistä pienempien metsätilojen omistajia, sillä pinta-alasta ne edustivat kuudesosaa.

Jatkuvaan kasvatukseen joko kaikissa tai osassa metsiään olivat keskimääräistä useammin siirtyneet yksityisyritykset ja ryhmään muut (opiskelijat, työttömät, hoitovapaalla olevat) kuuluvat, pienten alle 10 hehtaarin metsätilan omistajat sekä päätöksentekotavaltaan itsenäisiin kuuluvat (taulukko 11). Jatkuvaan kasvatukseen siirtymistä harkitsevia oli eniten palkansaajissa, metsää 20–100 hehtaaria omistavissa, alle 65-vuotiaissa sekä yhtymien omistajissa ja kaupunkilaisissa. Myös tavoitteiltaan monitavoitteisissa ja päätöksentekotavaltaan opin- ja tuenhaluisissa sekä puntaroijissa oli keskimääräistä enemmän jatkuvaa kasvatukseen siirtymistä harkitsevia.

Kuva 21. Metsänomistajien suhtautuminen jatkuvaan kasvatukseen omilla metsissään.

Kielteisesti jatkuvaan kasvatukseen suhtautuvia oli eniten maatalousyrittäjissä, metsää yli sata hehtaaria omistavissa, alle 45-vuotiaissa, turvaa ja tuloja korostavissa sekä puntaroijissa. Eniten jatkuvan kasvatuksen käytön suhteen epävarmoja oli eläkeläisissä, metsää alle 20 hehtaaria omistavissa, yli 75-vuotiaissa, kuolinpesissä, tavoitteiltaan epätietoisissa ja päätöksissään ammattilaisiin luottavissa.

Metsänomistajista lähes neljä viidesosaa (72 %) oli ollut vuosina 2016–2018 yhteydessä metsäammattilaisiin metsien käsittelyyn liittyvissä asioissa. Heistä joka neljänneltä metsäammattilaiset olivat kysyneet, millaisia tavoitteita heillä oli oman metsänomistuksen suhteen (kuva 22). Neljäosan kanssa asia oli selvitetty aiemmin, joten sitä ei ollut käsitelty kolmen vuoden aikana. Merkittävä osa, puolet metsänomistajista kuitenkin katsoi, ettei heidän metsien käytön tavoitteitaan ollut selvitetty nyt eikä aiemmin.

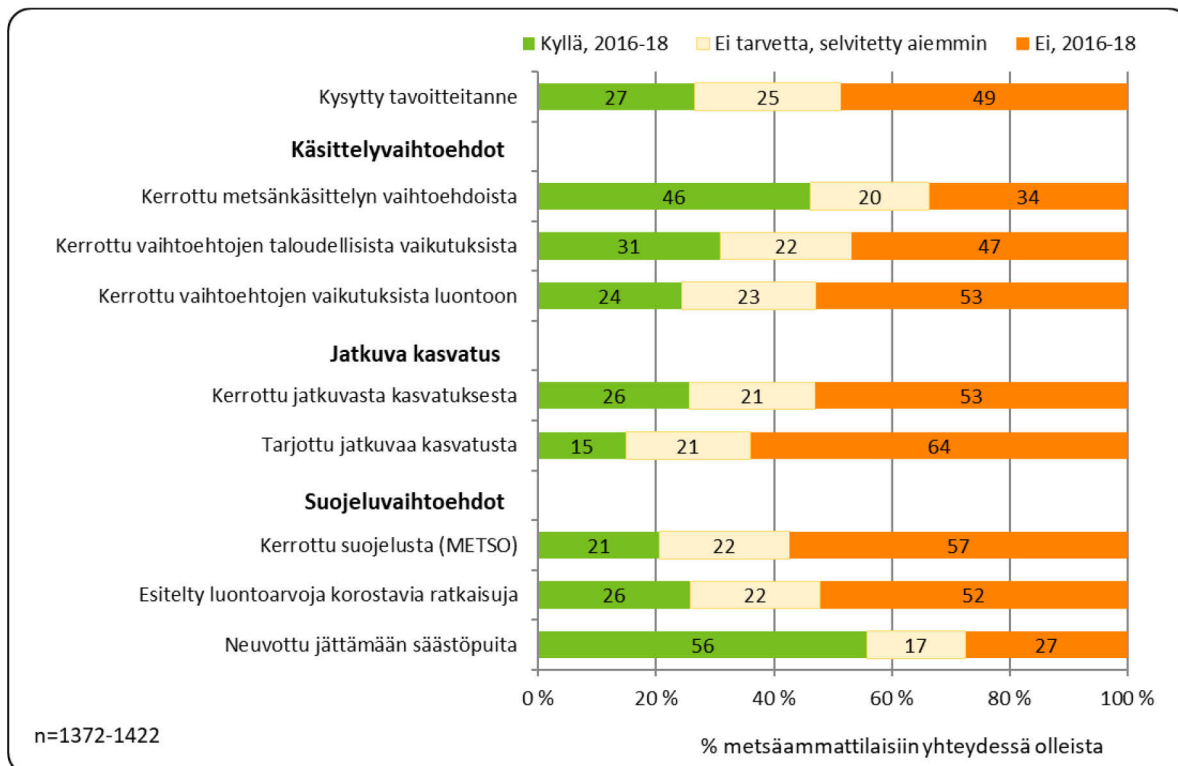
Lähes puolet metsänomistajista katsoi, että ammattilaiset olivat käyneet läpi metsänkäsittelyn vaihtoehtoja heidän kanssaan viimeisen kolmen vuoden aikana ja joka viidennen kanssa ne oli käsitelty aiemmin. Vaihtoehtojen taloudellisia vaikutuksia oli käsitelty lähes joka kolmannen kanssa ja luonnonhoitollisia vaikutuksia joka neljännen kanssa. Noin viidesosan kanssa nämä asiat oli käyty aiemmin läpi. Puolet neuvontaa saaneista metsänomistajista kuitenkin katsoi, ettei metsänkäsittelyn vaihtoehtojen vaikutuksista ollut kerrottu heille nyt tai aiemmin.

Jatkuvasta eli eri-ikäisrakenteisesta metsänkasvatuksesta oli viimeisen kolmen vuoden aikana kerrottu neljäsosalle metsänomistajista ja tätä aiemmin siitä oli kerrottu viidesosalle (kuva 22). Noin puolelle neuvontaa saaneista metsänomistajista jatkuvasta kasvatuksesta ei ollut kerrottu lainkaan. Kuudesosalle metsänomistajista oli tarjottu jatkuvan kasvatuksen menetelmää yhtenä vaihtoehtona kolmen viime vuoden aikana ja viidesosalle joskus aiemmin. Lähes kahdelle kolmasosalla sitä ei ollut tarjottu metsänkäsittelyn ratkaisuna lainkaan, mikä tietysti on sikäli ymmärrettävää, ettei metsänomistajilla välttämättä ole ollut sellaisia metsiköitä, joihin menetelmä olisi sopinut.

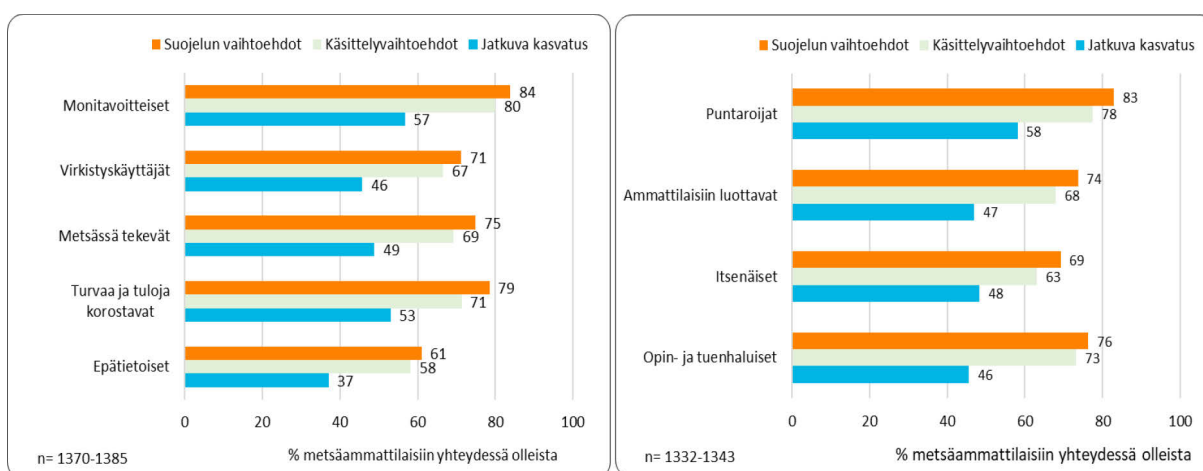
Taulukko 11. Metsänomistajien suhtautuminen jatkuvan kasvatuksen käyttöön omissa metsissään taustatekijöittäin.

	Siirtynyt osassa tai kaikissa metsissään	Saattaa kokeilla, harkitsee asiaa	Ei tule käyttämään	Ei osaa sanoa	Yhteensä
	% metsänomistajista				
Ammattiasema (n=2 129)					
Palkansaaja	22	45	15	18	100
Maatalousyrittäjä	28	33	25	13	100
Muu yrittäjä	36	34	16	14	100
Eläkeläinen	26	30	14	30	100
Muu	36	39	6	19	100
Metsäala, ha (n=2 137)					
5–9,9	30	26	14	30	100
10–19,9	26	32	11	31	100
20–49,9	24	41	13	22	100
50–99,9	23	44	16	17	100
100-	24	37	28	11	100
Omistajan ikä, vuotta (n=2 106)					
-44	25	41	21	13	100
45–54	22	45	18	15	100
55–64	24	44	12	21	100
65–74	27	34	13	26	100
75–	28	21	16	35	100
Tilan hallintatapa (n=2 137)					
Perheomistus	27	35	16	22	100
Yhtymä	22	44	13	21	100
Kuolinpesä	20	33	15	32	100
Omistajan sukupuoli (n=2 065)					
Mies	26	39	17	18	100
Nainen	22	31	8	39	100
Asuinympäristö (n=2 095)					
Maaseutumainen	28	36	16	20	100
Taajama tai kirkonkylä	26	32	18	24	100
Kaupunkimainen	20	41	13	26	100
Tavoiteryhmä (n=2 023)					
Monitavoitteiset	26	46	15	13	100
Virkistyskäyttäjät	29	34	9	27	100
Metsässä tekevät	27	39	15	20	100
Turvaa ja tuloja korostavat	20	36	21	23	100
Epätietoiset	21	26	13	39	100
Päätöstukiryhmä (n=1 924)					
Puntaroijat	25	44	20	11	100
Ammattilaisiin luottavat	21	37	13	29	100
Itsenäiset	30	24	18	28	100
Opin- ja tuenhaluiset	22	49	9	20	100
Kaikki	25	37	15	23	100

Metsän suojelun vaihtoehtoista, esimerkiksi METSO-ohjelmasta oli kolmen vuoden aikana kerrottu viidesosalle ja tätä aiemmin myös noin viidesosalle neuvontaa saaneista metsänomistajista. Likimain vastaavan suuruiselle joukolle oli kerrottu luontoarvoja korostavista metsänhoitoratkaisuista. Kuitenkin yli puolet neuvontaa saaneista katsoi, ettei heille ole kerrottu lainkaan tällaisista asioista. Sen sijaan säästöpuiden jättäminen hakkuualueelle oli pidetty hyvin esillä, sillä yli puolet oli saanut neuvoja säästöpuista kolmen viime vuoden aikana ja vajaa viidesosa tätä aiemmin. Noin neljäsosa ei kuitenkaan muistanut heille kerrotun säästöpuista.

Kuva 22. Asiat, joita oli käsitelty vuosina 2016–2018 tai aiemmin metsänomistajan ja metsäammattilaisen välisessä keskustelussa, sekä asiat, joita ei ollut käsitelty vuosina 2016–2018.

Kuva 23. Metsän suojeluun ja metsänkäsittelyn vaihtoehtoihin liittyvien asioiden sekä jatkuvan kasvatuksen käsitteleminen vuosina 2016–2018 ja sitä aiemmin metsänomistuksen tavoitteiltaan ja päätöksenteoltaan erilaisten metsänomistajien kanssa.

Neuvontaa saaneista metsänomistajista 77 prosenttia oli kolmen viime vuoden aikana tai sitä aiemmin keskustellut metsäammattilaisen kanssa erilaisista metsän suojelun vaihtoehtoista (joko säästöpuista, luontoarvojen huomioon ottamisesta tai suojelusta). Metsänkäsittelyn vaihtoehtoista oli keskustellut 72 ja jatkuvasta kasvatuksesta 51 prosenttia. Taustatekijöittäin erot eivät pääsääntöisesti olleet tilastollisesti merkitseviä. Sen sijaan tavoite- ja päätöstukiryhmittäin oli tilastollisesti merkitseviä eroja (kuva 23). Monitavoitteisista sekä turvaa ja tuloja korostavista keskimääräistä useammat olivat keskustelleet metsien suojelun ja metsien käsittelyn vaihtoehtoista yleisemmin kuin muut mutta epätie-toisista selvästi harvemmat. Varsinkin puntaroijista mutta myös opin- ja tuenhaluisista keskimääräistä useammat olivat keskustelleen suojelun- ja metsänkäsittelyn vaihtoehtoista, mutta jatkuvasta kasva-tuksesta vain puntaroijat olivat keskustelleet muita yleisemmin.

3.5. Metsävakuutukset

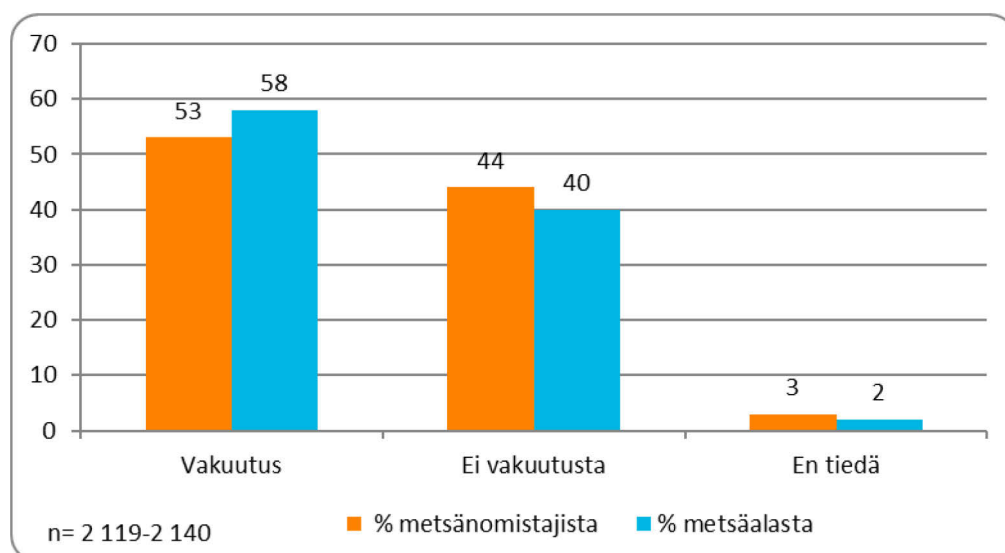
3.5.1. Vakuutettujen määrä ja vakuutusyhtiöiden markkinaosuudet

Joka toisella metsänomistajalla oli metsävakuutus ja heidän omistamansa metsäala kattoi liki kolme viidennestä yksityisten omistamasta metsätalouden maan alasta (kuva 24). Metsänomistajista 44 prosentilla ei ollut metsävakuutusta ja heidän omistamien metsien osuus metsäalasta oli kaksi viiden-nestä.

Maatalousyrittäjistä kaksi kolmannesta oli vakuuttanut metsänsä ja muista ammattiryhmistä reilu puolet (taulukko 12). Metsänsä vakuuttaneiden osuus kasvoi metsäalan kasvaessa mutta kääntyi laskuun yli sadan hehtaarin jälkeen. Kuitenkin yli sata hehtaaria omistavistakin yli puolet oli vakuuttanut met-sänsä. Nuorista, alle 44-vuotiaista metsänomistajista keskimääräistä suurempi osa oli hankkinut va-kuutuksen, muuten erot iän suhteen olivat vähäisiä.

Kuolinpesillä vakuutus oli selvästi keskimääräistä harvinaisempi, vain kahdella viidenneksellä oli met-sävakuutus. Kuolinpesissä ei myöskään muita yleisemmin tiedetty, onko metsä vakuutettu. Miesten ja naisten välillä ei ollut merkittävää eroa vakuuttamisessa.

Varsinkin turvaa ja tuloja korostavat mutta myös monitavoitteiset olivat vakuuttaneet metsänsä kes-kimääräistä useammin, virkistyskäyttäjät muita harvemmin. Itsenäiset olivat vakuuttaneet metsänsä keskimääräistä harvemmin, mutta puntaroijat sekä opin- ja tuenhaluiset muita useammin.

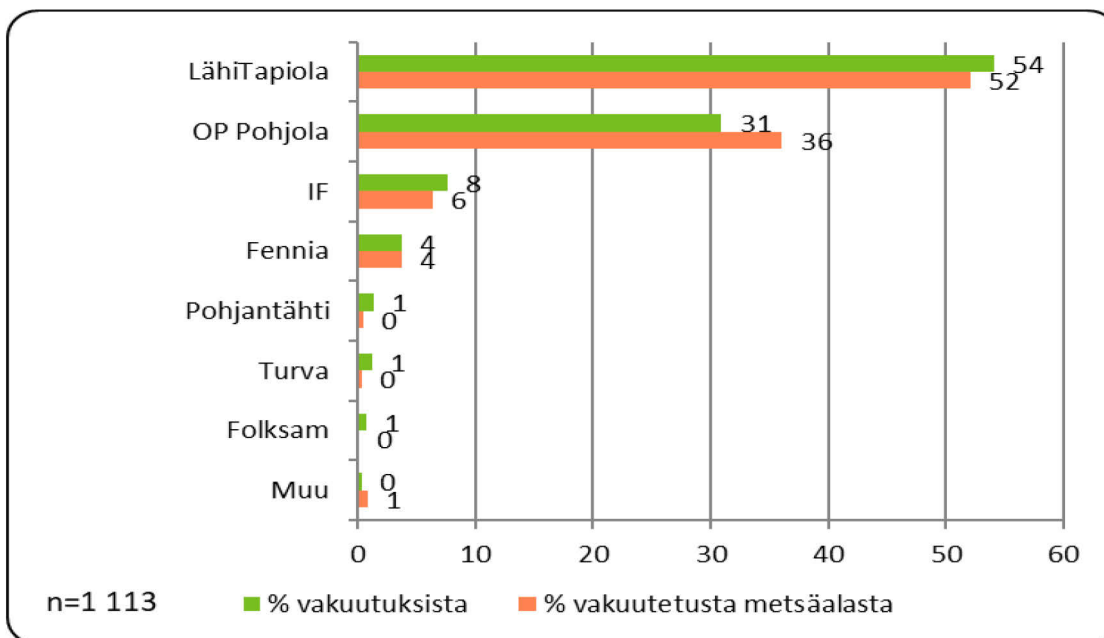

Kuva 24. Metsävakuutuksen hankkineiden osuus metsänomistajista ja metsäalasta.

Taulukko 12. Metsävakuutuksen hankkineet taustatekijöittäin.

	Kyllä	Ei	En tiedä	Yhteensä
	% metsänomistajista			
Ammattiasema (n=2106)				
Palkansaaja	52	44	4	100
Maatalousyrittäjä	67	33	0	100
Muu yrittäjä	57	43	0	100
Eläkeläinen	51	46	3	100
Muu	55	42	3	100
Metsäala, ha (n=2117)				
5–9,9	42	55	3	100
10–19,9	52	45	3	100
20–49,9	54	43	3	100
50–99,9	63	34	3	100
100-	54	44	2	100
Omistajan ikä, vuotta (n=2083)				
-44	57	38	5	100
45–54	55	42	3	100
55–64	49	49	2	100
65–74	56	42	2	100
75–	50	46	4	100
Tilan hallinta (n=2117)				
Perheomistus	56	43	2	100
Yhtymä	52	43	5	100
Kuolinpesä	39	54	7	100
Omistajan sukupuoli (n=2053)				
Mies	55	43	2	100
Nainen	51	44	5	100
Asuinympäristö (n=2074)				
Maaseutumainen	56	43	2	100
Taajama tai kirkonkylä	45	51	4	100
Kaupunkimainen	53	42	4	100
Tavoiteryhmä (n=1983)				
Monitavoitteiset	58	40	3	100
Virkistyskäyttäjät	47	51	3	100
Metsässä tekevät	48	49	3	100
Turvaa ja tuloja korostavat	62	36	2	100
Epätietoiset	47	49	4	100
Päätöstukiryhmä (n=1874)				
Puntaroijat	59	39	1	100
Ammattilaisiin luottavat	52	44	4	100
Itsenäiset	44	52	4	100
Opin- ja tuenhaluiset	58	40	2	100
Kaikki	53	44	3	100

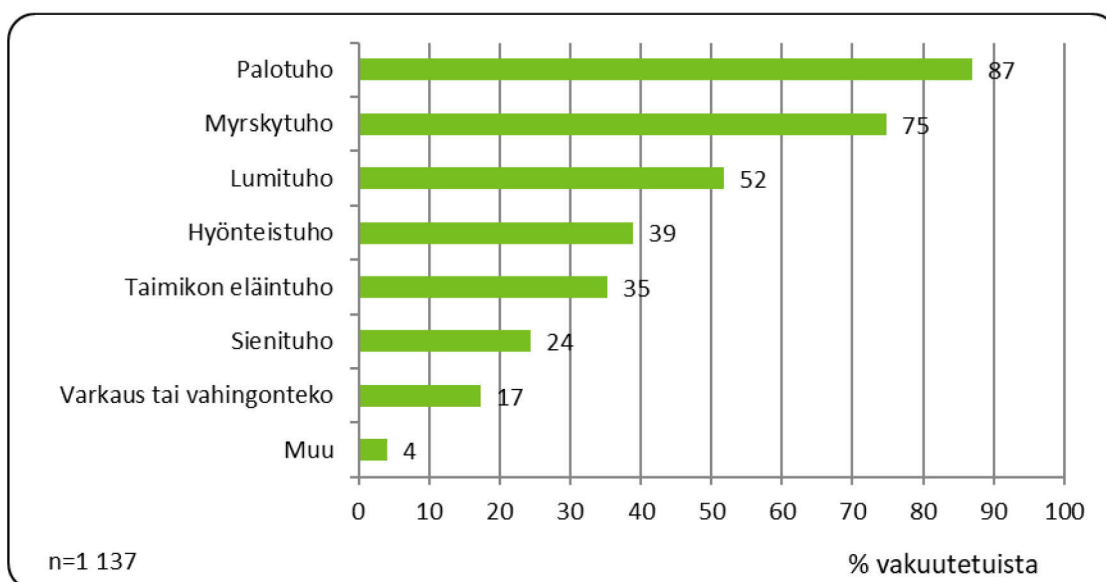

Kuva 25. Vakuutusyhtiöiden markkinaosuudet metsävakuutuksissa, osuus vakuutuksista ja vakuutetusta metsäalasta.

Yleisin vakuutusyhtiö, jossa metsänomistajat olivat vakuuttaneet metsänsä, oli LähiTapiola, jonka osuus vakuutusasiakkuuksista oli jonkin verran yli puolet (kuva 25). Toiseksi yleisimmän OP Pohjolan osuus oli noin kolmannes. LähiTapiolan ja OP Pohjolan yhteenlaskettu osuus vakuutusasiakkuuksista oli yli neljä viidennestä. Näiden jälkeen suurimmat olivat IF ja Fennia kahdeksan ja neljän prosentin osuuksilla vakuutusasiakkuuksista. Muiden yhtiöiden markkinaosuus metsävakuutuksissa oli vähäinen.

Vakuutetun metsäalan suhteen yhtiöiden markkinaosuudet poikkesivat lukumääräosuuksista vain hieman. Kuitenkin OP-Pohjolan osuus metsäalasta oli jonkun verran suurempi kuin vakuutusasiakkaiden määrästä, joten heidän asiakaskuntansa koostuu keskimääräistä enemmän metsää omistavista.

Kuva 26. Metsävakuutusten kattavuus vahinkotyypeittäin.

3.5.2. Metsävakuutuksen kattamat vahingot

Metsävakuutusten kattamissa vahingoissa on eroja. Useat vakuutusyhtiöt luokittelevat myymänsä metsävakuutukset turvatasojen mukaan. Matalin turvataso kattaa yleisimmin vain metsäpalot. Toiseksi matalin turvataso kattaa useimmissa vakuutusyhtiöissä palovahinkojen lisäksi myös myrsky- ja lumituhot. Joissakin vakuutusyhtiöissä myrskytuho sisältyy jo alimpaan turvatasoon. Sen sijaan hyönteis- ja sienituhot, taimikon eläintuhot ja varkaus tai vahingonteko kuuluvat monissa vakuutusyhtiöissä vasta laajimpaan turvatasoon. Turvatasoista poikkeavat yhdistelmät ovat myös mahdollisia, mikäli metsänomistaja on halunnut tarpeisiinsa paremmin räätälöidyn metsävakuutuksen.

Edellisen tarkastelun perusteella ei ole yllättävää, että metsävakuutuksen kattamista vahingoista selvästi yleisin oli palotuhon, sillä se sisältyy useimpien vakuutusyhtiöiden tarjoamaan suppeimpaan turvatasoon ja kaikkiin sitä korkeampiin turvatasoihin. Liki 90 prosentilla vakuutuksen ottaneista metsävakuutus kattoi palovahingot (kuva 26).

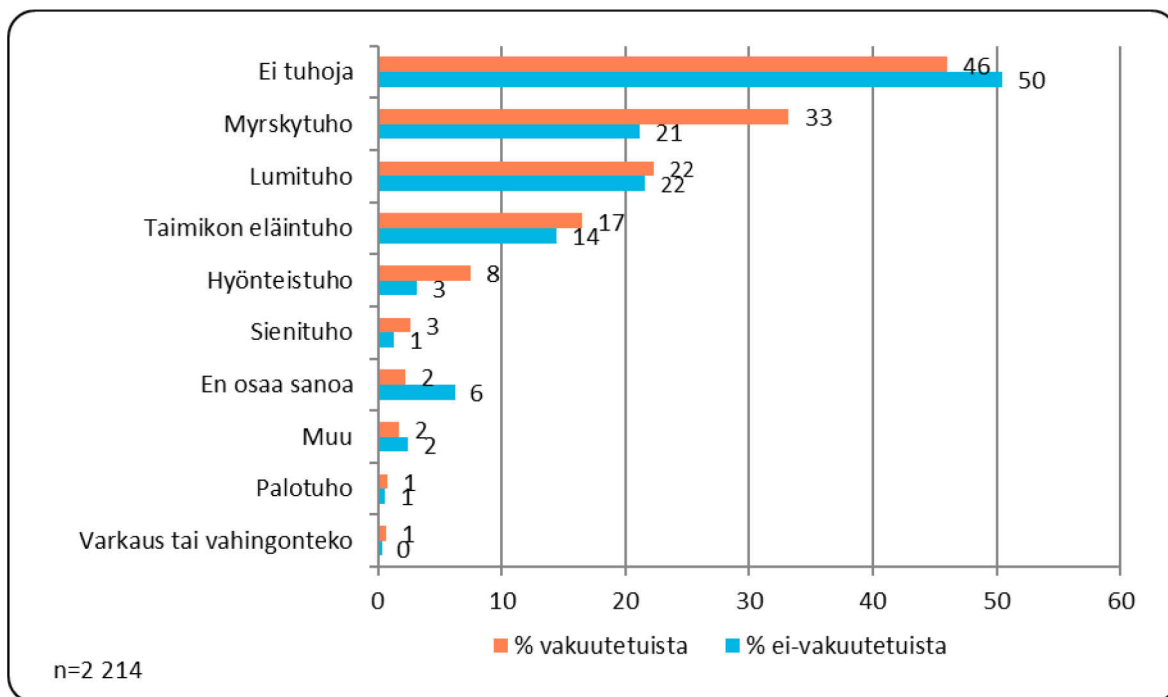
Myrskytuhon kattoi kolmen neljäsosan metsävakuutus. Myrskytuho sisältyy monessa vakuutusyhtiössä niiden tarjoamaan suppeimpaan tai toiseksi suppeimpaan turvatasoon. Noin puolella vakuutuksen hankkineista vakuutus kattoi lumituhot, sillä se kuului yleensä vasta toiseksi alimpaan turvatasoon. Hyönteis- ja sienituhot, taimikon eläintuhot ja varkaus tai vahingonteot kuuluvat vasta vakuutusyhtiöiden tarjoamiin laajempiin turvatasoihin, mikä selittää niiden vähäisempää osuutta vakuutusten kattamista vahingoista.

3.5.3. Metsänomistajien kokemat metsävahingot ja -tuhot

Metsänomistajilta kysyttiin, millaisia metsävahinkoja tai -tuhoja heidän metsässään oli tapahtunut vuosina 2016–2018. Metsänomistajaa pyydettiin ottamaan huomioon vain sellaiset vahingot ja tuhot, joista oli syntynyt taloudellisia tappioita. Vastausjakautumaa arvioitaessa on pidettävä mielessä, että se perustuu metsänomistajien havaitsemiin tuhoihin, joten se ei todennäköisesti kata kaikkia tapahtuneita vahinkoja.

Kolmasosa metsänsä vakuuttaneista metsänomistajista oli kohdannut myrskytuhon, reilu viidennes lumituhot, kuudesosa taimikon eläintuhot ja kahdeksan prosenttia hyönteistuhon. Muut tuhot olivat harvinaisia. Metsänsä vakuuttamatta jättäneistä vain reilu viidesosa oli kohdannut myrskytuhon (kuva 27). Myös hyönteistuhot olivat metsänsä vakuuttaneilla hieman yleisempiä kuin niillä, joilla ei ollut vakuutusta. Muita tuhoja oli sattunut kutakuinkin yhtä suurelle osalle metsänsä vakuuttaneista ja vakuuttamatta jättäneistä.

Metsänsä vakuuttaneista metsänomistajista 46 prosenttia ei ollut kokenut taloudellista tappiota aiheuttanutta tuhoa kolmen viime vuoden aikana. Metsänsä vakuuttamatta jättäneistä osuus oli tasan puolet.

Kuva 27. Metsäilansa vakuuttaneiden ja vakuuttamattomien kokemat metsävahingot ja -tuhot vuosina 2016–2018.

3.5.4. Suhtautuminen metsävakuutuksiin ja -vahinkoihin

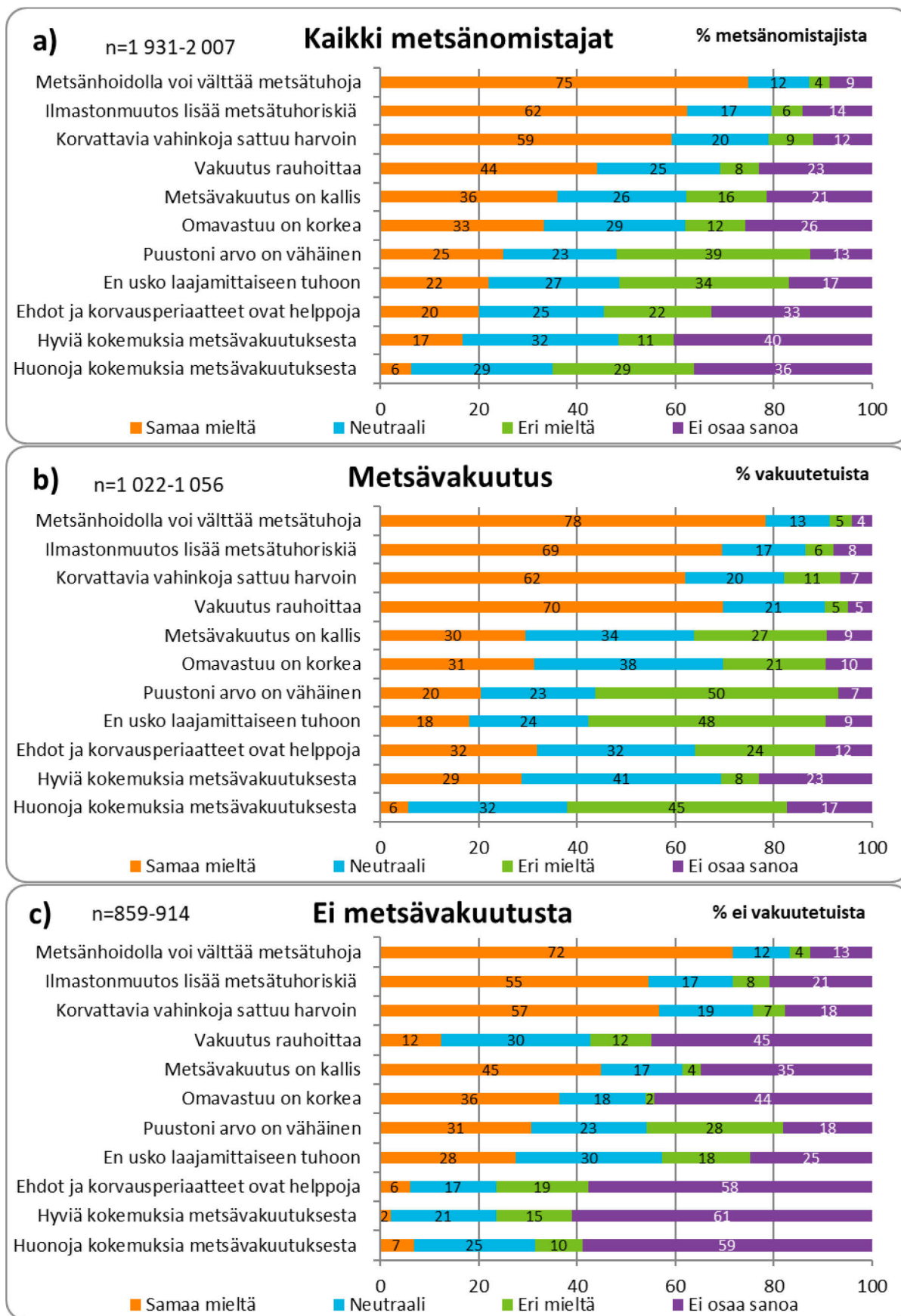
Metsänomistajia pyydettiin arvioimaan metsävakuutuksiin ja -vahinkoihin liittyviä asioita viisiportaisella Likert-asteikolla (täysin samaa mieltä – täysin eri mieltä). Tarkastelun yksinkertaistamiseksi vaihtoehdot ”täysin samaa mieltä” ja ”melko paljon samaa mieltä” sekä ”täysin eri mieltä” ja ”melko paljon eri mieltä” yhdistettiin. Kuvassa 28 on esitetty kaikkien metsänomistajien vastausjakauma (a) sekä erikseen metsävakuutuksen hankkineiden (b) ja vakuutusta hankkimattomien (c) vastausjakaumat.

Kaikista metsänomistajista kolme neljäsosaa katsoi, että metsänhoidolla voidaan välttää metsätuhoja, ja kolme viidesosaa, että ilmastonmuutos lisää metsätuhoriskiä ja että korvattavia vahinkoja sattuu harvoin. Kaksi viidennestä katsoi, että metsävakuutuksen ottaminen rauhoittaa mieltä. Noin kolmasosa metsänomistajista piti metsävakuutuksen omavastuuta korkeana ja vakuutusmaksua kalliina. Muiden väittämien suhteen ei oltu niin yksimielisiä.

Keskeinen ero metsänsä vakuuttaneiden ja vakuuttamattomien välillä oli, että vakuutusta ottamattomissa oli selvästi enemmän niitä, jotka eivät osanneet arvioida lainkaan kyseessä olevaa asiaa. Tämä näkyi erityisen selvästi metsävakuutuksen yksityiskohtia koskevissa vastauksissa, mikä on luonnollista.

Sekä metsänsä vakuuttaneista että vakuuttamattomista enemmistö katsoi, että metsänhoidolla voidaan välttää metsätuhoja. Ilmastonmuutoksen metsätuhoja lisäävään vaikutukseen uskoi kaksi kolmannesta metsänsä vakuuttaneista, kun vakuuttamattomista runsas puolet.

Niistä, joilla ei ollut vakuutusta, hieman suurempi osa kuin vakuutuksen ottaneista piti metsävakuutusta kalliina ja sen omavastuuta korkeana. Metsänsä vakuuttamattomista liki puolet ei kuitenkaan osannut arvioida metsävakuutusten hinta- ja omavastuukysymyksiä.

Kuva 28. Kaikkien metsänomistajien (a), metsätilansa vakuuttaneiden (b) ja metsätilansa vakuuttamatta jättäneiden (c) vastausjakaumat metsävakuutuksiin ja -tuhoihin liittyvistä väittämistä.

Metsänsä vakuuttamatta jättäneet eivät uskoneet laajamittaiseen metsätuhoon niin yleisesti kuin metsänsä vakuuttaneet ja heistä suurempi osa piti puustonsa arvoa vähäisenä. Luonnollisesti metsävakuutuksen ottaneista huomattavasti suurempi osa (yli kaksi kolmannesta) katsoi vakuutuksen rauhoittavan mieltä, toisin kuin vakuutusta hankkimattomista (joka kymmenes). Sekä metsänsä vakuuttaneista että vakuuttamattomista noin kolme viidennestä uskoi korvattavia vahinkoja sattuvan harvoin.

Metsänsä vakuuttaneista metsänomistajista hyviä kokemuksia metsävakuutuksista oli hieman vajaalla kolmanneksella ja jos ei hyviä, niin ei huonojakaan kokemuksia kahdella viidesosalla. Huonoja kokemuksia oli vain harvoilla metsävakuutuksen ottaneista, neutraalisti suhtautui kolmasosa. Metsätilansa vakuuttamatta jättäneistä enemmistö ei luonnollisesti osannut ottaa kantaa, oliko heillä huonoja tai hyviä kokemuksia metsävakuutuksista.

4. Tarkastelu ja johtopäätökset

4.1. Tulosten arviointia

Tutkimusaineiston perustiedot saatiin Suomen metsäkeskuksen ja Digi- ja väestötietoviraston tietojärjestelmistä. Näitä tietoja täydennettiin posti- ja verkkokyselyllä keväällä 2019. Tutkimuskysely jakautui perusosaan ja kolmeen erityisaiheita kartoittaneeseen osaan, joiden kunkin otos oli kolmasosa koko otoksesta. Peruskyselyn otokseen vastasi 6 542 metsänomistajaa eli 42,4 prosenttia kyselyn saaneista, ja tässä tutkimuksessa käytettyyn osaotokseen 2 193 henkilöä (42,7 %). Vastanneiden osuutta voidaan pitää korkeana. Vastausjakaumia verrattiin otoksen rekisteriaineiston tietoihin, katohaastattelutietoihin ja tilastotietoihin. Tulosten perusteella alle 55-vuotiaat ja yhteisomistustilojen – yhtymien ja kuolinpesien – omistajat olivat vastanneet kyselyyn muita huonommin, joten tulosten laskennassa aineistoa korjattiin näitä koskevin painokertoimin. Peruskyselyn ja osaotoksen vastausjakaumat eivät poikenneet toisistaan, joten molemmissa käytettiin samoja painokertoimia. Painotettuja jakaumia voidaan pitää varsin hyvin suomalaisia metsänomistajia edustavina. Koko maata koskevien prosenttijakaumien keskivirheet (95 % luottamusväli) ovat kaksi-kolme prosenttia suuntaansa.

Tulosten perusteella metsänomistajien voidaan katsoa olevan hyvin henkilökohtaisen metsäneuvonnan piirissä. Vaikka erilaisten kanavien, ts. yhteydenotto tapojen määrä on kahdenkymmen vuoden aikana lisääntynyt, neuvonnan piirissä olevien määrässä ei ole juurikaan tapahtunut muutosta (Karppinen ym. 2002, Hänninen ym. 2011). Joukkoneuvontatilaisuuksien (metsäpäivät, -retkeilyt, esitelmätilaisuudet) vetovoima on jopa noussut, kun taas metsäalan kurseille osallistuvien osuus on laskenut. Tässä saattaa kuitenkin olla kyse myös siitä, että osa kursseista on siirtynyt verkkoon, eivätkä vastaajat ole ehkä osanneet tulkita näitä kysymyksessä tavoiteltuihin kurssiin. Tulokset eivät myöskään ole täysin vertailukelpoisia, sillä tarkasteltava aikajakso kattoi vain kolme vuotta aiemmin käytetyn viiden vuoden sijaan.

Metsänomistajan henkilökohtainen yhteydenotto metsäammattilaiseen liittyi yleisimmin puukauppaan, taimikonhoitoon tai metsän uudistamiseen. Tässä ei ole juurikaan tapahtunut muutoksia kahdenkymmenen vuoden aikana. Sen sijaan metsätalouden tuet kiinnostavat metsänomistajia aikaisempaa selvästi enemmän. Kun kymmenen ja kaksikymmentä vuotta sitten vajaalla viidesosalla yhteydenoton syynä olivat metsätalouden tuet, nyt osuus oli yli kaksinkertainen (Karppinen ym. 2002, Hänninen ym. 2011).

Metsäluonnon monimuotoisuuden lisääminen ja metsien suojelu ovat olleet paljon esillä julkisessa keskustelussa. Metsänomistajista kuitenkin vain kuusi prosenttia oli ottanut metsien suojeluasioissa yhteyttä metsäammattilaisiin. Tulos oli samaa luokkaa edellisissä tutkimuksissa (Karppinen ym. 2002, Hänninen ym. 2011). Osin kyse voi olla siitä, että Suomen metsäkeskus on tehnyt METSON määräaikaisten ympäristötukisopimukset ja ELY-keskukset pysyvät yksityiset suojelusopimukset sekä valtiolle lunnastettavien suojelualueiden kaupat. Metsänomistajat ovat voineet olla yhteydessä ELY-keskuksen METSON suojeluvastaavaan, mutta eivät ole tulkinneet häntä tässä tarkoitettuksi metsäammattilaiseksi. Toisaalta Suomen metsäkeskus teki METSON sopimuksia vuonna 2019 hieman vajaa tuhat ja ELY-keskukset hieman yli 400, eli yhteensä vajaan 1 500 metsätilan kanssa (Koskela ym. 2020). Se on reilusti alle prosentin metsätilojen kokonaismäärästä. Jos määrä on vuosittain likimain sama, päästään kolmessa vuodessa kahteen prosenttiin. Kun kaikki metsänomistajien yhteydenotot eivät johda sopimukseen, kuusi prosenttia vaikuttaa suuruusluokaltaan oikealta. Lisäksi on huomattava, että metsien käsittelyyn liittyvässä neuvonnassa metsänomistajista lähes puolelle oli kerrottu kolmen viime vuoden aikana tai aiemmin METSO-ohjelmasta ja esitelty luontoarvoja korostavia käsittelytapoja, ja lähes kolme neljäsosaa oli neuvottu jättämään hakkuissa säästöpuita hakkuualueelle.

Läheskään kaikilla metsänomistajilla ei ole tilakohtaista metsäsuunnitelmaa, eivätkä kaikki sellaista edes tarvitse. Useimpia metsänomistajia metsäsuunnitelma kuitenkin auttaisi tunnistamaan paremmin metsien käsittelyn taloudelliset vaikutukset ja metsiin liittyvät ympäristöarvot sekä sovittamaan nämä yhteen. Metsänomistajista 46 prosenttia oli ottanut käyttöönsä Suomen metsäkeskuksen tuottamat sähköiset metsävaratiedot joko kaikilla tai osalla tiloistaan. Metsäalasta tämä oli noin 60 prosenttia. Vuoden 2018 lopussa sähköiset metsävaratiedot olivat saatavilla 85 prosentilla metsäalasta (Valonen ym. 2019), joten vain osa metsänomistajista oli hyödyntänyt mahdollisuutta ottaa tiedot käyttöönsä. Metsänomistajista 43 prosenttia (metsäalasta 54 %) oli hankkinut metsäammattilaisen laatiman tilakohtaisen metsäsuunnitelman viimeisen kymmenen vuoden aikana. Heistä hieman vajaa kolmasosa ei ollut ottanut sähköisiä metsävaratietoja käyttöönsä mutta lähes kolme viidesosalla oli sekä tuore metsäsuunnitelma että sähköiset metsävaratiedot. Verrattuna kymmenen vuoden takaiseen tilanteeseen, metsäsuunnitelma on nykyään likimain yhtä yleinen kuin aiemmin. Tuolloin enintään kymmenen vuoden ikäinen suunnitelma oli 45 prosentilla metsänomistajista, mikä vastasi metsäalasta 60 prosenttia (Hänninen ym. 2011). Vaikuttaa siltä, että sähköiset metsävaratiedot käyttöön ottaneista ainakin osalla (42 %) tiedot ovat korvanneet tilakohtaisen metsäsuunnitelman.

Metsänomistajille on tarjolla runsaasti ilmaisia ja maksullisia metsälehtiä. Metsäalan ilmaislehdistä yleisimmät (Maaseudun Tulevaisuuden metsännumero, metsänhoitoyhdistysten asiakaslehdet ja metsäkeskuksen Metsään-lehti) olivat tavoittaneet laajan tilaaja- ja lukijakunnan (46–65 %) mutta myös maksullisista lehdistä yleisimmillä (Maaseudun tulevaisuus, Aarre, Metsälehti) oli varsin suuri lukijakunta (27–69 %). Vähintään yksi metsäalan ilmaislehti tuli kotiin kolmelle neljästä metsäomistajasta, ja joku metsäyhtiön asiakaslehdistä puolelle metsänomistajista. Oikeastaan on hämmästyttävää, että maksullisia metsäalan lehtiä tilataan niinkin paljon. Todennäköisesti maksullisten lehtien sisällöstä haetaan jotain sellaista, jota ilmais- ja asiakaslehdet eivät pysty tarjoamaan. Metsäalan ilmaislehdet riittävät kuitenkin varsin monelle metsänomistajalla, ainakin pienmetsänomistajille, jotka tekevät metsätalouden toimenpiteitä harvoin ja monesti silloinkin turvautuvat ulkopuolisen palveluihin.

Sähköisten metsäalan asiointipalveluiden käyttö, lukuun ottamatta Metsään.fi -palvelua, ei ole metsänomistajien keskuudessa vielä kovin yleistä. Puolet metsänomistajista oli kolmen edellisen vuoden aikana käyttänyt Metsään.fi -palvelua mutta seuraavaksi yleisimpiä metsäalan sähköisiä palveluja (Metsäselain ja Metsäverkko) vajaa viidesosa. Tulokset ovat hyvin samankaltaisia kuin Koiviston ym. (2016) vuotta 2016 koskevat tulokset. Vähäinen käyttö johtunee ainakin osin keskimäärin pienestä tilakoosta ja tarpeiden vähäisyydestä, sillä palvelut kylläkin tiedettiin (ainakin nimeltä) huomattavasti yleisemmin. Merkille pantavaa oli, että ne metsänomistajat, jotka olivat käyttäneet Metsään.fi -palvelua olivat muita metsänomistajia yleisemmin käyttäneet myös muita tarjolla olevia sähköisiä asiointipalveluita. Metsään.fi näyttäisi siten toimivan metsänomistajille väylänä myös muiden toimijoiden palveluille, mikä on ollut sen tarkoituksenakin (Valonen ym. 2019).

Sähköisten palveluiden luulisi hyödyttävän erityisesti etämetsänomistajia. Tämän tutkimuksen tulosten mukaan etämetsänomistajat (tilansa ulkopuolella toisessa kunnassa asuvat) eivät kuitenkaan olleet hyödyntäneet sähköisiä palveluita sen yleisemmin kuin muutkaan metsänomistajat. Myös Pynnönen ym. (2020) havaitsivat, ettei Metsään.fi -palvelun käytön aktiivisuus ollut sen suurempaa etämetsänomistajien kuin lähellä tilaansa asuvien keskuudessa.

Metsäammattilaisia on julkisuudessa toisinaan moitittu siitä, etteivät he oma-aloitteisesti ota yhteyttä metsänomistajiin. Tämän tutkimuksen tulosten mukaan juuri kukaan metsänomistajista ei halunnut, että ensisijaisesti metsäammattilainen ottaisi häneen yhteyttä. Kolme viidesosaa metsänomistajista kertoi ottavansa itse yhteyttä, kun on tarvetta, ja kolmasosalle sopi kumpi tapa tahansa.

Puukauppa toteutuu monen metsänomistajan kohdalla verraten harvoin. Siksi onkin ymmärrettävää, että kaksi viidesosaa puukaupan tehneistä metsänomistajista oli valtuuttanut metsäammattilaisen

kilpailuttamaan puukaupan. Omatoiminen kilpailuttaminen oli kuitenkin yhtä yleistä. Metsätilan koko selittää tätäkin, sillä suurempien metsätilojen omistajat olivat valinneet puunostajan tavallisesti itse kilpailuttamalla, mutta pienempien tilojen omistajat valtuuttamalla metsäammattilaisen hoitamaan kilpailuttamisen.

Metsänhoitopalveluita oli hankkinut vain runsas puolet metsänomistajista, heistäkin kaksi viidesosaa oli valtuuttanut jonkun tahon hoitamaan kilpailutuksen, kun vajaa kolmannes oli kilpailuttanut itse. Varsin moni, neljäsosa, oli tarjonnut metsänhoitotyötä vain sopimusyriykselle. Niistä metsänomistajista, joilla oli metsänhoitotöiden (taimikonhoito, ennakkoraivaus, istutus) tarvetta, valtaosa aikoi tehdä työt joko kokonaan tai osaksi itse. Omatoimisuus on siis ainakin ajatuksissa vahvasti mukana. Metsänomistuksen rakennemuutos – kaupunkilaistuminen, etämetsänomistajuus, koulutustason nousu ja ikääntyminen – voi kuitenkin muuttaa tilannetta. Etäisyys ja työ- ja vapaa-ajan vaihtoehtokustannus asettavat käytännön rajoituksia omatoimisuudelle.

Hieman yli puolet metsänomistajista oli vakuuttanut metsänsä, metsäalasta liki kolme viidesosaa. Metsänomistajista alle puolella oli voimassa oleva metsävakuutus vuonna 2005, joten vakuuttaminen ei näyttäisi juurikaan yleistyneen viidessätoista vuodessa (Anttila 2006). Tämä on sikäli yllättävää, että erilaisten tuhojen toistuvuus ja laajuus ovat parinkymmenen vuoden aikana lisääntyneet, minkä odotaisi näkyvän vakuutusmäärän kasvuna. Joitakin vahinkoja (myrsky- ja hyönteistuhot) oli sattunut vakuutuksen ottaneille yleisemmin kuin metsänsä vakuuttamatta jättäneille. Vakuutusosalalla on kuitenkin havaittu, että omaisuutensa vakuuttanut omistaja pitää pääsääntöisesti parempaa huolta omaisuudesta ja on näin paremmin perillä sitä kohdanneista vahingoista kuin omistaja, joka ei ole omaisuuttaan vakuuttanut. On siis mahdollista, että metsätilansa vakuuttaneet pitävät silmällä metsävahinkoja ja -tuhoja hieman paremmin kuin muut metsänomistajat, ja siksi havaitsevat tuhoja useammin. Niinpä johtopäätöstä, että vakuutetuille tapahtuisi enemmän metsävahinkoja tai -tuhoja kuin metsänsä vakuuttamattomille, ei näiden tulosten perusteella voi tehdä.

Metsänomistajista vajaa kymmenesosa kertoi siirtyneensä eri-ikäisrakenteiseen eli metsän jatkuvaan kasvatukseen kaikissa metsissään ja vajaa viidesosa osassa metsiään. Toisin sanoen joka neljäs metsänomistaja mielestään sovelsi jollain tapaa jatkuvaa kasvatusta metsissään.⁵ Tätä voidaan verrata Kumelan ja Hännisen (2011) vuotta 2011 koskevaan tulokseen, jolloin metsämetsälakimuutosta tältä osin vasta valmisteltiin. Tuolloin sama määrä, neljännes, ilmoitti siirtyvänsä jatkuvaan kasvatukseen kaikissa tai osassa metsiään, kun sellainen tulee mahdolliseksi. Sen sijaan jatkuvaa kasvatusta harkitsevien osuus on vajaassa kymmenessä vuodessa romahtanut yli puolesta hieman yli kolmasosaan, ja kannastaan epävarmojen osuus kaksinkertaistunut yli viidesosaan. Lisäksi niiden metsänomistajien, jotka eivät tule käyttämään jatkuvaa kasvatusta, osuus on noussut kymmenestä viiteentoista prosenttiin.

Vaikka jatkuva kasvatusta on sisällöllisesti varmaankin monelle metsänomistajalle epäselvä, kertoo tulos metsänomistajien halusta saada vaihtoehtoja nykyiselle valtamenetelmälle. Toisaalta jatkuvaa kasvatusta harkitsevien väheneminen ja kannastaan epävarmojen osuuden kasvu, kertovat siitä epävarmuudesta, jota kasvatustalouteen liittyy. Noin puolelle neuvontaa saaneista metsänomistajista ei ollut kerrottu jatkuvan kasvatuksen menetelmästä, eikä metsänkäsittelyn vaihtoehtojen taloudellisista vaikutuksista tai vaikutuksista metsäluontoon. Jatkuva kasvatusta on monelle metsäammattilaisellekin aiheena vielä uusi ja myös vastoin sitä, mitä ammattiin koulutuksessa on opetettu. Metsäammattilaisten

---

⁵ Tulosta ei voi suoraan verrata metsänkäsittelyilmoituksissa vuositason ilmoitettuihin hehtaareihin, jotka ovat olleet varsinkin pieniä (Kniivilä ym. 2020). Metsänomistaja on voinut soveltaa menetelmää vuoden 2014 jälkeen hyvinkin pienellä alalla ja tulkinnut kyselyyn vastatessaan aivan oikein, että on osassa metsiään siirtynyt jatkuvaan kasvatukseen, vaikka harjoittaakin valtaosassa metsiään perinteistä jaksollista kasvatusta.

asenteiden muutos vie aikansa, kuten myös ohjeiden ja suositusten sisäänajaminen (Valkonen ja Cheng 2014, Pynnönen ym. 2017).

Metsäalan palveluiden käyttö riippuu luonnollisesti siitä, miten metsänomistaja on tottunut päättämään metsiensä käsittelystä: turvaako hän ratkaisuisaan täysin metsäammattilaisiin, etsiikö aktiivisesti tietoa erilaisista vaihtoehdoista vai luottaako pelkästään omiin kykyihinsä. Tässä tutkimuksessa päätöstopoja tarkasteltiin luokittelulla, joka perustui useisiin päätöksen tekotapaa kartoittaneisiin väittämiin, joita oli käytetty aikaisemmissa tutkimuksissa (Hujala ym. 2009, Kurttila ym. 2010, Hujala ym. 2013, Haltia ja Rämö 2017). Tässä tutkimuksessa päädyttiin neljään päätöstukiryhmään, kun aiemmissa tutkimuksissa oli päädytty joko kolmeen (Hujala ym. 2009) tai neljään päätöstukiryhmään (Kurttila ym. 2010, Hujala ym. 2013, Haltia ja Rämö 2017). Tutkimuksen lähtökohtien mukaan ryhmien nimeäminen on hieman vaihdellut, esimerkiksi Haltia ja Rämö (2017) käyttivät ryhmistä nimitystä oppimisryhmät, mutta perusteiltaan tämäkin ryhmittely on vertailukelpoinen muiden kanssa.

Kaikissa edellä mainituissa tutkimuksissa suurin osa metsänomistajista on halunnut oppia lisää metsistään, mutta suhtautuminen tuen tarpeeseen päätöksenteossa on jakanut vastaajia. Tässä tutkimuksessa yli puolet metsänomistajista oli joko puntaroijia tai itsenäisiä, joita yhdisti halu tehdä itse metsiään koskevat päätökset, tarvittaessa myös vastoin metsäammattilaisten suosituksia. Toisaalta lisää tietoa ja metsiensä parempaa tuntemista halusi myös yli puolet vastaajista. Täysin ammattilaisten apuun turvautuvia oli viidennes metsänomistajista. Itsenäisten osuus oli neljännes, mikä oli hieman enemmän kuin aiemmissa tutkimuksissa, joissa itsenäisten osuus on ollut viidennes tai vähemmän (Kurttila ym. 2010, Hujala ym. 2013, Haltia ja Rämö 2017). Itsenäiset eivät juurikaan kaivanneet ammattilaisten palveluita, toisin kuin muut. Metsänomistajien taustan suhteen erot päätöksentekotavoissa olivat samansuuntaisia kuin mitä aiemmin on havaittu (Kurttila ym. 2009), kuten myös tavoitteissa (Hujala ym. 2013).

4.2. Metsänomistajien palvelutarpeet tulevaisuudessa

Vaikka metsäalan palvelut tiedettäisiin, niiden käyttö voi kuitenkin olla vähäistä. Tämä tulee erityisen selvästi ilmi metsäalan sähköisissä asiointipalveluissa. Monet niistä olivat useille metsänomistajille tiedossa, ainakin nimeltä tuttuja, mutta metsänomistajista selvästi vähäisempi osa oli käyttänyt niitä kolmen edellisen vuoden aikana. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että palvelut olisivat huonoja tai vaikeakäyttöisiä, sillä tulos johtunee ainakin osaksi keskimäärin pienestä tilakoosta; pienellä metsätilalla ei välttämättä ole ollut palveluille tarvetta suhteellisen lyhyellä, kolmen vuoden aikajaksolla.

Metsänomistajien päätöksentekotapoja koskevat tulokset kertovat metsänomistajien päätöstuen ja tiedontarpeiden monipuolisuudesta, minkä tunnistaminen on oleellista tarjottaessa metsänomistajille erilaisia palveluita ja ratkaisuvaihtoehtoja. Opin- ja tuenhaluisissa metsänomistajissa oli huomattavan paljon naisia, kaupungissa asuvia ja korkeakoulutettuja, jotka painottivat virkistyskäyttöä tai olivat metsien käytön tavoitteiltaan monitavoitteisia. Näiden metsänomistajien tavoittaminen ja palveleminen on erityinen kehityskohde, koska metsiin liittyvä neuvonta ja palvelut ovat aiempien tutkimusten mukaan suuntautuneet erityisesti taloudellisiin kysymyksiin, ja niitä painottaville metsänomistajille (Mattila ym. 2013, Häyrinen ym. 2015, Pynnönen ym. 2017).

Puukaupassa ostaja valitaan tämän tutkimuksen mukaan tavallisesti joko kilpailuttamalla ostajat itse tai valtuuttamalla joku taho hoitamaan kilpailutus; kumpikin tapa on yhtä yleinen. Sen sijaan metsänhoitopalvelun toteuttaja valitaan tavallisimmin valtuuttamalla joku kilpailuttamaan palveluntuottajat. Toisaalta metsänhoitotöiden (istutus ja taimikonhoito) teettäminen kokonaan ulkopuolisilla on harvinaisempaa kuin niiden tekeminen omatoimisesti. Tämä voi kuitenkin muuttua, kun metsänomistuksen rakennemuutos etenee ja omistajat asuvat yhä useammin kaukana metsätilastaan, jolloin

omatoiminen metsänhoitotyö vaikeutuu. Metsänomistajat ovat myös yhä useammin korkeasti koulutettuja ja ovat tottuneet ostamaan palveluita.

Metsänomistajista puolet oli vakuuttanut metsänsä. Ilmastonmuutoksen myötä yleistyvät sään ääri-ilmiöt, myrskyt ja helteet, ja niiden myötä lisääntyvät palo-, lumi-, myrsky- ja hyönteistuhot, saattavat kuitenkin lisätä kiinnostusta vakuuttamiseen. Metsänomistajat ovat tähän jo henkisesti varautuneita, sillä kolme viidesosa metsänomistajista uskoi ilmastonmuutoksen lisäävän metsätuhojen riskiä. Metsänomistajien halukkuuteen vakuuttaa metsänsä vaikuttavat kuitenkin myös vakuutusten hinnat, jotka luultavasti nousevat, mikäli tuhojen todennäköisyys kasvaa.

Koska metsätilakoko on valtaosalla metsänomistajista varsin pieni, puukauppa ja metsänhoitopalveluita tarvitaan verraten harvoin, joten metsänomistajalle ei muodostu rutiinia niiden käyttöön. Tämä nostaa kynnyksen käyttämään palveluita. Henkilökohtainen kontakti on monesti helpoin ja välittömin tapa ottaa yhteyttä palveluntarjoajaan. Monelle se voi olla ainoa luonteva tapa. Palveluiden digitalisaation kiihtyessä ja palveluiden siirtyessä yhä laajemmin sähköiseksi, muita palvelukanavia usein kuitenkin karsitaan. Esimerkiksi osa metsäalan asiakaslehdistä ilmestyy nykyään pelkästään verkossa. Saavutettavuuden varmistamiseksi palvelujen tulisi kuitenkin olla saatavilla monikanavaisesti, sillä osalle metsänomistajista sähköisiin palvelukanaviin siirtyminen voi olla vaikeaa ja osalle se ei ole syystä tai toisesta lainkaan mahdollista. Monilla toimijoilla on verkossa käytössä Oma asiointi -palvelu, jonka käyttäminen edellyttää tietosuojasysteistä vahvaa tunnistautumista, joko verkkopankkitunnistusta, operaattorilta saatavaa mobiilivarmennetta tai sähköistä henkilökorttia. Tämä voi olla monelle ensimmäinen ja lopullinen este käyttämään sähköisiä asiointipalveluja, vaikka ne tiedettäisiinkin.

Maaseudulla internetin käyttöä ja sähköistä asiointia on todettu vaikeuttavan laitteiden ja ohjelmistojen hankkimisen vaikeus, niiden kalleus, vaikea kieli sekä tietoliikenneyhteyksien epävarmuus ja toimimattomuus (Antikainen ym. 2017). Tämän tutkimuksen mukaan metsäalan sähköisiä palveluita ei käytetty, koska asiat hoidettiin muilla tavoin, eikä sähköisille palveluille näin ollut tarvetta. Osalle tietotekniikka sinänsä, joko laitteet tai osaaminen, oli este, mutta huonot tietoliikenneyhteydet metsänomistajista vain harvoille.

Vaikka sähköisten palveluiden lisääntyminen tuo palvelut helpommin ja laajemmän joukon saataville, se voi myös lisätä eriarvoisuutta, jos samaan aikaan karsitaan vaihtoehtoisia, käynti-, puhelin- ja paperiasiointiin perustuvia palvelumuotoja. Metsänomistajissa on paljon ikääntyneitä, joista kaikille internetin käyttö ei ole tavallista. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2019 viimeisen kolmen kuukauden aikana 65–74 -vuotiaista oli käyttänyt internetiä ainakin kerran päivässä 80 prosenttia ja 57 prosenttia useasti päivässä. Vastaavat osuudet 75–89 -vuotiaille olivat enää 41 ja 23 prosenttia (Suomalaisten internetin... 2019). Ikääntyminen on yksilöllistä, mutta varsinkin myöhäisemmällä iällä ikääntymiseen liittyy monilla oppimista ja toimintakykyä vaikeuttavia rajoituksia, vaikka terveydentila muutoin olisikin hyvä. Palveluita kehitettäessä on välttämätöntä huomioida asiakaskunnan rakenne, joka metsänomistajakunnassa poikkeaa muusta väestöstä selvästi ikääntyneempään suuntaan.

Tämän ja aiempien tutkimusten perusteella on selvää, että metsänomistajat tarvitsevat erilaisia palvelukanavia (Hujala ym. 2013) ja palvelutuotteita (Hujala ym. 2010) sekä henkilökohtaista neuvontaa. Sähköiset palvelut ovat osa ratkaisua, mutta ne eivät tavoita kaikkia metsänomistajia. Niiden rinnalla tarvitaan myös perinteisiä kanavia. Osa metsänomistajista on kiinnostunut vain yksittäisistä palvelutuotteista, koska he haluavat tehdä osan metsiensä vaatimista töistä itse, osa taas on kiinnostunut kokonaisvaltaisista palvelupaketeista, joilla voi delegoida koko tilan metsien hoidon palveluntuottajalle. Täysin itsellisiä päätöksenteon suhteen on neljäsosa, joten valtaosa metsänomistajista kaipaa erilaisia neuvonta- ja palvelutuotteita. Todennäköisesti palveluita tarvitsevien osuus kasvaa metsänomistuksen rakennemuutoksen edetessä.

Kirjallisuus

- Antikainen, J., Honkaniemi, T., Jolkkonen, A., Kahila, P., Kotilainen, A., Kurvinen, A., Lemponen, V., Lundström, N., Luoto, I., Niemi, T., Pyykkönen, S., Rehunen, A., Saukkonen, P., Viinämäki, O-P. & Viinikka, A. 2017. Smart Countryside. Maaseudun palveluiden kehittäminen ja monipuolistaminen digitalisaatiota ja kokeiluja hyödyntämällä. Valtioneuvoston kanslia. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 9/2017. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-338-5>
- Anttila, M. 2006. Yksityismetsänomistajien metsävakuuttaminen. Työtehoseuran metsätiedote 11/2006 (705)
- Haltia, E. & Rämö, A.-K. 2017. Miksi metsien taloudellisia mahdollisuuksia jätetään käyttämättä? – metsänomistajakyselyn tuloksia. PTT Raportteja 256. <https://www.ptt.fi/julkaisut-ja-hankkeet/kaikki-julkaisut/miksi-metsien-taloudellisia-mahdollisuuksia-jatetaan-kayttamatta-metsanomistajakyselyn-tuloksia..html>
- Horne, P., Karppinen, H., Korhonen, O. & Koskela, T. 2020. Metsien hoidon ja käytön hyväksyttävyyys. Käsikirjoitus PTT raportteja-sarjaan.
- Hujala, T., Tikkanen, J., Hänninen, H. & Virkkula, O. 2009. Family forest owners' perception of decision support. *Scandinavian Journal of Forest Research* 24, 448–460. <https://doi.org/10.1080/02827580903140679>
- Hujala, T., Kurttila, M. & Karppinen, H. 2013. Customer Segments Among Family Forest Owners: Combining Ownership Objectives and Decision-Making Styles. *Small-Scale Forestry* 12, 335–351. <https://doi.org/10.1007/s11842-012-9215-1>
- Hänninen, H., Karppinen, H. & Leppänen, J. 2011. Suomalainen metsänomistaja 2010. Metlan työraportteja 208. 94 s. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-40-2317-0>
- Häyrinen, L., Mattila, O., Berghäll, S. & Toppinen, A. 2015. Forest owners' socio-demographic characteristics as predictors of customer value: evidence from Finland. *Small-Scale Forestry* 14(1): 19–37 <https://doi.org/10.1007/s11842-014-9271-9>
- Karppinen, H., Hänninen, H. & Ripatti, P. 2002. Suomalainen metsänomistaja 2000. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 852. 83 s. <http://urn.fi/URN:ISBN:951-40-1832-X>
- Karppinen, H., Hänninen, H. & Horne, P. 2020. Suomalainen metsänomistaja 2020. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 30/2020. 73 s <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-326-961-3>
- Kniivilä, M., Hantula, J., Hotanen, J.-P., Hynynen, J., Hänninen, H., Korhonen, K.T., Leppänen, J., Melin, M., Mutanen, A., Määttä, K., Siitonen, J., Viiri, H., Viitala, E.-J. & Viitanen, J. 2020. Metsälain ja metsätuholain muutosten arviointi. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 3/2020. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-326-897-5>
- Koivisto, K., Makkonen, M. & Frank, L. 2016. Metsänomistus ja digitaaliset metsänomistajapalvelut. Kyselytulosten raportointi. Jyväskylän yliopisto & Tieto Oyj. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/51711>
- Koskela, T., Anttila, S., Simkin, J., Aapala, K. & Syrjänen, K. (toim.). 2020. METSO-tilannekatsaus 2019: EteläSuomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma 2008–2025. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 36/2020. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-326-783-1>
- Kumela, H. & Hänninen, H. 2011. Metsänomistajien näkemykset metsänkäsittelymenetelmien monipuolistamisesta. Metlan työraportteja 203. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-40-2303-3>
- Kurttila, M., Korhonen, K., Hänninen, H., Hujala, T. 2010. Yksityismetsien metsäsuunnittelu 2010 – nykytilanne ja kehittämistarpeita. Metlan työraportteja 153, 43 s. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-40-2228-9>
- Kärhä, K. & Aarnio, J. 2001. Metsänhoitoyhdistysten puukaupallinen toiminta. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 797. 45 s. <http://urn.fi/URN:ISBN:951-40-1767-6>
- Lehmonen, H. 2020. Metsäsuunnitelma ja puuston arviointi. Teoksessa: Ruuska, J. (toim.) Metsäkoulu, 10. painos. Metsäkustannus. Ss. 243–260.

- LT ja JT tarkastustilasto 2018. MediaAuditFinland. Päivitetty 13.6.2019. Viitattu 6.3.2020.
<http://mediaauditfinland.fi/wp-content/uploads/2019/06/LT-tilasto-2018.pdf>
- Mattila, O., Toppinen, A., Tervo, M. & Berghäll, S. 2013. Non-industrial Private Forestry Service Markets in a Flux: Results from a Qualitative Analysis on Finland. *Small-scale Forestry* 12:559–578. DOI 10.1007/s11842-012-9231-1
- Metsämaan omistus. 2016. Luonnonvarakeskus. <http://statdb.luke.fi/PXWeb/pxweb/fi/LUKE/>
- Pynnönen, S., Haltia, E. & Rämö, A-K. 2017. Metsäammattilaisten näkemyksiä metsätaloudellisen passiivisuuden syistä. PTT Työpapereita 185. <https://www.ptt.fi/julkaisut-ja-hankkeet/kaikki-julkaisut/metsaammattilaisten-nakemyksia-metsataloudellisen-passiivisuuden-syista.html>
- Pynnönen S., Haltia, E. & Hujala, T. 2020. Digital forest information platform as service innovation: Finnish Metsaan.fi service use, users and utilization. Käsikirjoitus.
- Suomalaisten internetin käyttö 2019. Väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttö. Suomen virallinen tilasto (SVT). 2019. Tilastokeskus, verkkojulkaisu. Viitattu: 25.6.2020.
http://www.stat.fi/til/sutivi/2019/sutivi_2019_2019-11-07_kat_001_fi.html
- Yksityisten henkilöiden omistamat metsätilakokonaisuudet maakunnittain. 2019. Luke Tilastotietokanta, verkkojulkaisu. Viitattu: 6.3.2020.
<https://statdb.luke.fi/PXWeb/pxweb/fi/LUKE/>
- Valkonen S. & Cheng Z. 2014. Metsäammattilaisten suhtautuminen metsän erirakenteiskasvatukseen. *Metsätieteen aikakauskirja* 2/2014, artikkeli id 6898.
<https://doi.org/10.14214/ma.6898>
- Valonen, M., Haltia, E., Horne, P., Maidell, M., Pynnönen, S., Sajeva, M., Stenman, V., Raivio, K., Iittainen, V., Greis, K. & Laitinen, K. 2019. Suomen malli metsätietojen hyödyntämisessä. Metsään.fi-verkkosivujen tausta, toteutus ja tulevaisuuden näkymät. PTT raportteja 263.
<http://www.ptt.fi/media/rap263-metsaanfi-suomeksi.pdf>

Liite: Kyselylomake

Kyselylomakkeen alkuosa löytyy julkaisun Karppinen ym. (2020) liitteestä 1.

E METSÄPALVELUIDEN TARVE JA KÄYTTÖ

E1 Mitä oheisista sähköisistä verkkopalveluista tiedätte, oletteko käyttänyt viimeisen kolmen vuoden (2016–18) aikana tai aiotte käyttää lähitulevaisuudessa (alle 5 vuotta)?

Sähköinen palvelu (palvelun kuvaus ja/tai tuottaja)	Tiedän palvelun		Olen käyttänyt		Aion käyttää tulevaisuudessa		
	Kyllä	En	Kyllä	En	Kyllä	Ehkä	En
1Kuutio.fi (puumarkkinapaikka)	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
2Metsään.fi (metsävaratiedot, Metsäkeskus)	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
3Metsäveroilmoitus (verotus, Verohallinto)	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
4Metsävakuutukset (Vakuutusyhtiöt)	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
5Kiinteistövähdanta (Maanmittauslaitos)	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
6eMetsä (Stora Enso)	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
7Metsäverkko (Metsä Group)	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
8MetsäSoppi (UPM)	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
9Minun Metsäni (UPM)	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
10Metsäselain (Metsänhoitoyhdistys)	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
11SilvaNetti (Metsänhoitoyhdistys)	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
12OP Metsä (OP)	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
13Wuudis/Metsäpaikka.fi (MHG Systems Oy)	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
14Muu palvelu, mikä? _____	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )

E2 Missä metsätalouteen liittyvissä toimenpiteissä olette käyttänyt (2016–18) tai aiotte käyttää lähitulevaisuudessa (alle 5 vuotta) edellä mainittuja sähköisiä verkkopalveluja?

Voitte merkitä useampia vaihtoehtoja.

	Olen käyttänyt	En ole käyttänyt	Aion käyttää	En aio käyttää	En osaa sanoa
1Puukaupan kilpailuttaminen	( )	( )	( )	( )	( )
2Puukaupan tarjouspyyntö	( )	( )	( )	( )	( )
3Metsänhoitotyön kilpailuttaminen	( )	( )	( )	( )	( )
4Metsänhoitotyön tarjouspyyntö	( )	( )	( )	( )	( )
5Veroilmoituksen täyttäminen	( )	( )	( )	( )	( )
6Metsänkäyttöilmoituksen tekeminen	( )	( )	( )	( )	( )
7Metsätalouden tukien (Kemera) hakeminen	( )	( )	( )	( )	( )
8Metsävakuutuskorvauksen hakeminen	( )	( )	( )	( )	( )
9Metsänsuojeluhakemuksen tekeminen	( )	( )	( )	( )	( )
10Tilan tai puuston arvon määrittäminen	( )	( )	( )	( )	( )
11Metsätilakaupan valmistelu ja hoitaminen	( )	( )	( )	( )	( )
12Metsäsuunnitelman ajantasaistaminen	( )	( )	( )	( )	( )

E3 Jos ette ole käyttänyt tai ette aio käyttää lähitulevaisuudessa (alle 5 vuotta) mitään kohdassa E1 mainituista sähköisistä verkkopalveluista, miksi ette? Voitte valita useamman vaihtoehdon.

( ) 1Ei tarvetta	( ) 6Palveluiden käytön vaikeus
( ) 2Hoidan asiat muilla tavoilla	( ) 7En koe saavani riittävää hyötyä
( ) 3Huonot tietoliikenneyhteydet	( ) 8En luota tietojen pysyvän salassa
( ) 4En omista tarvittavia laitteita	( ) 9En tiennyt palveluiden olemassa oloa
( ) 5En hallitse riittävästi tietotekniikkaa	( ) 10Muu syy, mikä _____

E4 Jos metsissä on käyttämättömiä hakkuumahdollisuuksia tai metsänhoitotarpeita, haluatteko, että teihin otetaan yhteyttä vai haluatteko hoitaa yhteydenoton itse?

Valitkaa vain yksi vaihtoehto.

( ) 1Haluan, että minuun otetaan yhteyttä	( ) 3Kumpikin tapa sopii minulle
( ) 2Haluan ottaa itse yhteyttä toimijoihin	( ) 4En osaa sanoa

E5 Kun olette tehnyt puukauppaa, miten olette tavallisesti valinnut ostajan? Valitkaa vain yksi vaihtoehto.

- 1En ole tehnyt puukauppaa
 2Valtuuttanut jonkun kilpailuttamaan
 3Kilpailuttanut itse puunostajat
 4Tarjonnut vain sopimusy yritykselle
 5Sisältyi kattavaan hoitosopimukseen

E6 Entä kun olette tarvinnut metsänhoidon palvelua, miten olette tavallisesti valinnut toteuttajan? Valitkaa vain yksi vaihtoehto.

- 1En ole tarvinnut metsänhoitopalvelua
 2Valtuuttanut jonkun kilpailuttamaan
 3Kilpailuttanut itse palvelun tuottajan
 4Tarjonnut vain sopimusy yritykselle
 5Sisältyi kattavaan hoitosopimukseen

Metsän jatkuva kasvatusta eri-ikäisrakenteisena perustuu yksittäisten puiden sekä pienten puuryhmien poistoon ja luontaiseen uudistumiseen, jolloin metsän elinkaareen ei sisälly selkeää päätehakkua- ja uudistamisvaihtoa. Nykyinen metsälaki mahdollistaa tällaisen metsänkäsitteilyn.

E7 Miten suhtaudutte metsän jatkuvaan kasvatukseen ja oletteko harjoittanut sitä omissa metsissä? Valitkaa vain yksi vaihtoehto.

- 1Olen siirtynyt kaikissa metsissäni jatkuvaan kasvatukseen
 2Olen käyttänyt jatkuvaa kasvatusta osassa metsiäni
 3Saatan kokeilla tulevaisuudessa jatkuvaa kasvatusta metsissäni
 4Harkitsen vielä asiaa ja päätän myöhemmin ryhtyä kokeilemaan jatkuvaa kasvatusta
 5En tule käyttämään jatkuvaa kasvatusta metsissäni
 6En osaa sanoa

E8 Kun olette ollut yhteydessä metsäalan ammattilaiseen metsiinne käsittelyyn liittyvissä asioissa viimeisen 3 vuoden (2016–18) aikana, onko käsitelty seuraavia asioita?

En ole ollut yhteydessä metsäammattilaisiin 2016–18 Siirytään kysymykseen E9

Kun olette ollut yhteydessä metsäammattilaisiin vuosina 2016–18, niin...	Kyllä	Ei	Ei ollut tarvetta, asia oli selvitetty aiemmin
1Onko Teiltä kysytty, millaisia tavoitteita teillä on oman metsänomistuksenne suhteen?	☐	☐	☐
2Onko Teille kerrottu erilaisista metsänkäsitteilyn vaihtoehtoista?	☐	☐	☐
3Onko Teille kerrottu erilaisten metsänkäsitteilyn vaihtoehtojen taloudellisista vaikutuksista?	☐	☐	☐
4Onko Teille esitelty luontoarvoja korostavia metsänhoitoratkaisuja?	☐	☐	☐
5Onko Teille kerrottu metsän suojelun vaihtoehtoista, esimerkiksi METSO-ohjelmasta?	☐	☐	☐
6Onko Teille kerrottu jatkuvan kasvatuksen (eri-ikäisrakenteisen metsän) menetelmästä?	☐	☐	☐
7Onko Teille kerrottu erilaisten metsänkäsitteilyvaihtoehtojen vaikutuksesta metsäluontoon?	☐	☐	☐
8Onko Teitä neuvottu jättämään metsiinne hakkuiden yhteydessä havu- tai lehtipuita säästöpuiksi?	☐	☐	☐
9Onko Teille tarjottu yhtenä vaihtoehtona jatkuvan kasvatuksen menetelmää?	☐	☐	☐

E9 Mitä seuraavista metsiin liittyvistä tehtävistä aiotte lähitulevaisuudessa (alle 5 vuotta) tehdä kokonaan tai osaksi itse tai teettää kokonaan metsäalan ammattilaisilla, jos ne ovat tilallanne lähitulevaisuudessa tarpeen. Merkitkää riville vain yksi vaihtoehto.

Tehtävä	Teen itse kokonaan	Teen itse osaksi	Teetän kaiken	Ei tarpeen lähivuosina
1Puukauppakohteen valmistelu	( )	( )	( )	( )
2Puukaupan kilpailuttaminen	( )	( )	( )	( )
3Puukauppatarjousten vertailu	( )	( )	( )	( )
4Metsän istutus tai kylvö	( )	( )	( )	( )
5Taimikon tai nuoren metsän hoitotyö	( )	( )	( )	( )
6Hakkuun ennakkoraivaus	( )	( )	( )	( )
7Harvennushakkuun toteuttaminen	( )	( )	( )	( )
8Uudistushakkuun toteuttaminen	( )	( )	( )	( )
9Metsäsuunnitelman laatiminen	( )	( )	( )	( )
10Metsäveroilmoituksen laatiminen	( )	( )	( )	( )
11Metsätukien hakeminen (Kemera)	( )	( )	( )	( )
12Monimuotoisuuden edistäminen luonnonhoidolla	( )	( )	( )	( )
13Sukupolvenvaihdon valmistelu/hoitaminen	( )	( )	( )	( )
14Metsätalakaupan valmistelu/hoitaminen	( )	( )	( )	( )

E10 Miten suhtaudutte tiedon hankintaan omien metsienne hoidossa ja käytössä?

	Täysin eri mieltä	Melko paljon eri mieltä	Neutraali	Melko paljon samaa mieltä	Täysin samaa mieltä	En osaa sanoa
1Minulle on tärkeää saada ammattilaisen näkemys metsieni hoidosta	( )	( )	( )	( )	( )	( )
2Olen kiinnostunut saamaan tietoa kaikesta siitä, mitä metsissäni on	( )	( )	( )	( )	( )	( )
3Luotan vahvasti metsäammattilaisen osaamiseen metsieni hoidossa	( )	( )	( )	( )	( )	( )
4Haluan tietää, miten voisin saada enemmän taloudellista hyötyä metsistäni	( )	( )	( )	( )	( )	( )
5Haluan oppia ymmärtämään metsien hoidon perusteita paremmin	( )	( )	( )	( )	( )	( )
6Teen päätökseni useimmiten metsäammattilaisen antaman neuvon mukaan	( )	( )	( )	( )	( )	( )
7Toivon päätöksentekoni tueksi opastavaa tietoa metsätalouden toimenpiteistä	( )	( )	( )	( )	( )	( )
8Metsäammattilainen tietää parhaiten metsälleni sopivan toimenpideohjelman	( )	( )	( )	( )	( )	( )
9Opastava tieto metsänhoidosta on minulle merkityksentöntä	( )	( )	( )	( )	( )	( )
10Haluan saada lisää tietoa metsänhoidosta, jotta voin soveltaa sitä omassa metsässäni	( )	( )	( )	( )	( )	( )
11Teen metsässäni mitä näen kokemukseni mukaan parhaimmaksi, vaikka metsäammattilainen neuvoisikin toisin	( )	( )	( )	( )	( )	( )
12Osaan jo mielestäni tarpeeksi metsänhoidosta	( )	( )	( )	( )	( )	( )
13Ammattilaisen neuvot säästävät aikaani tehdessäni metsiini liittyviä päätöksiä	( )	( )	( )	( )	( )	( )
14Selvitän vaihtoehdot ensin perinpohjaisesti ja teen päätökseni vasta sitten	( )	( )	( )	( )	( )	( )

Todennäköisesti ilmaston muutoksen myötä erilaiset tuhot ovat yleistymässä metsissä. Monia tuhoja vastaan voi ottaa vakuutuksen. Seuraavassa voitte kertoa, miten tuhot ovat koskettaneet Teitä ja miten olette niihin varautuneet.

E11 Mitä metsävahinkoja tai -tuhoja metsissä on tapahtunut viimeisen kolmen vuoden (2016–2018) aikana? Ottakaa huomioon vain ne vahingot, joista koette aiheutuneen taloudellista tappiota.

☐ 1Ei tuhoja 2016–2018	☐ 6Taimikon eläintuho
☐ 2Palo	☐ 7Sienituho
☐ 3Myrsky	☐ 8Varkaus tai vahingonteko
☐ 4Lumi	☐ 9Muu, mikä? _____
☐ 5Hyönteistuho	☐ 10En osaa sanoa

E12a Onko Teillä voimassa oleva metsävakuutus? 1Kyllä 2Ei 3En tiedä

E12b Missä vakuutusyhtiössä?

☐ 1Fennia	☐ 4LähiTapiola	☐ 7Turva
☐ 2Folksam	☐ 5OP Pohjola	☐ 8Muu, mikä? _____
☐ 3IF	☐ 6Pohjantähti	_____

E12c Mitä seuraavista vahingoista se korvaa?

☐ 1Palo	☐ 4Hyönteistuho	☐ 7Varkaus tai vahingonteko
☐ 2Myrsky	☐ 5Taimikon eläintuho	☐ 8Muu, mikä? _____
☐ 3Lumi	☐ 6Sienituho	_____

E13 Mitä mieltä olette seuraavista metsävakuutusta ja -vahinkoja kokevista väittämistä?

	Täysin eri mieltä	Melko paljon eri mieltä	Neutraali	Melko paljon samaa mieltä	Täysin samaa mieltä	En osaa sanoa
1Metsävakuutus on kallis suhteessa mahdollisiin korvauksiin	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2Metsävakuutuksen omavastuu on korkea	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3Metsätilani puuston arvo on vähäinen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4Korvattavia vahinkoja sattuu harvoin	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5Minulla on hyviä kokemuksia metsävakuutuksesta	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6Metsävakuutuksen ehdot ja korvauseriaatteen ovat helppoja ymmärtää	☐	☐	☐	☐	☐	☐
7On rauhoittavaa tietää, että metsä on vakuutettu tuhojen varalta	☐	☐	☐	☐	☐	☐
8En usko, että metsääni voisi kohdata laajamittainen tuho	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9Minulla on huonoja kokemuksia metsävakuutuksesta	☐	☐	☐	☐	☐	☐
10Uskon, että ilmastonmuutos lisää metsätuhoja tulevaisuudessa	☐	☐	☐	☐	☐	☐
11Hyvällä metsänhoidolla voi välttää metsätuhoja	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Kiitos että osallistuitte tutkimukseemme.

Kerromme tuloksista metsäalan lehdissä vuonna 2020.

Projekti

luke.fi

Luonnonvarakeskus
Latokartanonkaari 9
00790 Helsinki
puh. 029 532 6000